

Programmabegroting 2021

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Begroting 2021 in één overzicht.....	7
Leeswijzer.....	8
A. De beleidsbegroting	11
Deel 1: Programmabegroting	11
00 Bestuur en ondersteuning	11
01 Veiligheid	20
02 Verkeer, vervoer en waterstaat.....	24
03 Economie.....	29
04 Onderwijs.....	33
05 Sport, cultuur en recreatie	38
06 Sociaal domein.....	44
07 Volksgezondheid en milieu.....	53
08 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	59
Beleidsindicatoren	68
Deel 2: Paragrafen.....	73
Paragraaf A Lokale heffingen.....	74
Paragraaf B Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	80
Paragraaf C Onderhoud Kapitaalgoederen.....	88
Paragraaf D Financiering	96
Paragraaf E Bedrijfsvoering	100
Paragraaf F Verbonden partijen	109
Paragraaf G Grondbeleid	122
Paragraaf H Horizontale verantwoording	136
B. Financiële begroting	140
C. De Bijlagen.....	152
Overzicht reserves en voorzieningen met toelichting.....	152
Toelichting mutaties reserves en voorzieningen 2021-2024.....	153
Kerngegevens.....	161

Voorwoord

Voor u ligt de Programmabegroting 2021. Deze begroting bevat (financiële) informatie over de vele activiteiten die de gemeente Waalre uitvoert. Er is de afgelopen jaren veel gerealiseerd en deze begroting maakt mogelijk dat we ook in 2021 en verder onze dienstverlening naar onze inwoners op peil kunnen houden en zelfs verbeteren, dat we er voor onze inwoners kunnen zijn als er zorg nodig is én dat er in het openbaar gebied onderhoud wordt gepleegd en meerdere nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk zijn.

Onze opgaven

Samenwerking is een voorwaarde voor ons zelfstandig voortbestaan. Zowel in de regio als met onze inwoners. Wij zullen dan ook blijvend onze bijdragen leveren in onze samenwerkingsverbanden. Voor een aantal majeure opgaven zijn deze samenwerkingsverbanden, zoals Stedelijk Gebied en Metropoolregio Eindhoven, van cruciaal belang.

De samenwerking met onze inwoners, burgerparticipatie, is verder een belangrijke lijn waarlangs we ons ontwikkelen. Meer ruimte voor inwoners, betekent ook een stapje terug voor college en raad. Hoe hier invulling aan te geven is een gezamenlijke zoektocht. Afgesproken is hier verder "werkenderweg" vorm aan te geven. Burgerparticipatie wordt veelvuldig toegepast, de uitdaging zit erin deze steeds doelmatig in te zetten.

Om de inclusieve samenleving naar een hoger niveau te tillen, neemt het gemeentebestuur relevante aspecten op in beleidsvoorstellen en in de behandeling daarvan. Het betreft niet alleen beleid en maatregelen in het sociaal domein zelf, maar ook ten aanzien van de openbare ruimte en voorzieningen.

De grote uitdaging in het sociaal domein is de continue aandacht voor behoud van kwalitatief goede zorg en kostenbeheersing waar mogelijk. Kostenbeheersing betekent ook inzetten op preventie en vroegsignalering. Hierbij is het van belang laagdrempelig en tijdig beschikbaar hulp te kunnen bieden om erger te voorkomen. De doorontwikkeling van ons Centrum Maatschappelijke Dienstverlening draagt bij aan de versterking van de kwaliteit daarvan. Onderdeel hiervan is de samenwerking met zorgpartners in de regio om tijdig te kunnen op- en afschalen in de zorg.

Ten aanzien van de gewenste kostenreductie binnen het sociaal domein helpt de Monitor sociaal domein, die in 2021 doorontwikkeld zal worden, om inzicht te geven in de kosten en te bezien of kostenreductie verantwoord mogelijk is. De coronaeffecten zijn hierbij ook het komend jaar een onzekere factor. Tenslotte wordt binnen de inkoop samenwerking Jeugdhulp tussen 10 gemeenten samengewerkt.

Een regionale én lokale Woonvisie zijn recent vastgesteld. Dit zijn weer bouwstenen voor een in 2021 vast te stellen Omgevingsvisie, die op zijn beurt weer de basis is voor een Omgevingsplan. Instrumenten die we op basis van de nieuwe Omgevingswet die op 1 januari 2022 ingaat moeten vaststellen. De implementatie van deze wet vraagt veel inspanning en zal mede bepalend zijn voor hoe we ons in de toekomst tot onze inwoners verhouden. Meer als gelijkwaardige partner en minder als de overheid die vanuit de ivoren toren weet wat het beste is voor onze inwoners. De implementatie van de Omgevingswet doen we in samenwerking met de gemeenten Best en Veldhoven.

In het kader van het project Duurzaam door Waalre is de herinrichting van de Traverse in Waalre-dorp door middel van een interactief proces met bewoners uitgewerkt tot een definitief ontwerp. De herinrichting van de Eindhoveneweg wordt ook door middel van een interactief proces met bewoners uitgewerkt, in eerste instantie tot een voorlopig ontwerp. In dit ontwerp wordt de implementatie van hoogwaardig openbaar vervoer meegenomen. Intussen worden maatregelen tegen het sluipverkeer getroffen. Belangrijk uitgangspunt is steeds de overlast voor omwonenden tot een minimum te beperken.

In deze begroting is geld ter beschikking gesteld voor een kwaliteitsimpuls voor het groen in onze gemeente. De afgelopen periode is op dat vlak al veel gebeurd, de komende tijd zal de kwaliteit van ons groen daarmee alleen maar toenemen.

Tenslotte is duurzaamheid een thema waarop de komende periode nog steeds hard gewerkt zal worden. De Regionale energiestrategie gaat een enorme ruimtelijke impact hebben en is een onvermijdelijke regionale opgave die voortvloeit uit het Klimaatakkoord van Parijs. In dat kader zullen de komende tijd verstrekkende opgaven op ons af komen. Voorbeeld hiervan is een warmteplan dat in 2021 moeten zijn opgeteld, waarin onder meer staat hoe woningen van het aardgas af komen en in welke wijken en buurten er kansen liggen om voor 2030 van het gas af te zijn. Klimaatadaptatie en een gedragen en effectieve afvalinzameling zijn verder onderwerpen die in het kader van het thema duurzaamheid prominent op de agenda staan.

Financieel vertrekpunt

Het financieel vertrekpunt (budgettaire ruimte) in de Kadernota was de 4^e Turap en de cijfers uit de Jaarrekening 2019. Op basis van deze gegevens hebben we op een aantal zaken ruimte gezocht. In deze begroting hebben we op de volgende zaken beschikbare budgettaire ruimte gezocht in de Programmabegroting 2021, te weten:

1. Ophoging/verlaging van ramingen 2021 op basis van de Jaarrekeningcijfers 2019
2. Areaaluitbreidingen
3. Loonstijgingen op basis van CAO
4. Rente (Het rentepercentage wordt voor 2021 voorlopig vastgesteld op 0%)
5. Algemene uitkering (effect Meicirculaire)
6. OZB (verhoging o.b.v. Nationale consumentenprijsindex (CPI))
8. Indexering bijdragen GR-en

Na verwerking van alle bovengenoemde zaken was het vertrekpunt ná de 4^e Turap en vóór het opstellen van de Begroting 2021 negatief.

Verder draagt naast de loonstijgingen, gebruikelijke indexeringen en areaaluitbreidingen, de op handen zijnde herijking van het Gemeentefonds bij aan een onzekere situatie. Als de herijking, zoals nu de verwachtingen zijn, een verdere afname van de uitkering voor kleinere gemeenten betekent, dan ligt er voor Waalre een stevige uitdaging.

Onderstaande staatje geeft het saldo weer van 1 september 2020, het vertrekpunt voor onze Programmabegroting 2021.

	2021	2022	2023	2024
Saldo	- 353.000	48.000	14.000	286.000
	<i>Tekort</i>	<i>Overschot</i>	<i>Overschot</i>	<i>Overschot</i>

Om de tekorten zoveel mogelijk terug te brengen is de begroting ook dit jaar weer minutieus tegen het licht gehouden en waar mogelijk zijn uitgavenposten naar beneden bijgesteld. Van enige ruimte in onze begroting kan daarmee niet meer gesproken worden. Door het aanhalen van de broekriem in de afgelopen jaren is alle "lucht" er inmiddels uit.

Keuzen

Vanwege de onzekerheid over de herijking van het Gemeentefonds in 2021 en de uitbraak van de Coronacrisis is het een onzekere tijd. In 2020 is er om deze redenen geen Kadernota vastgesteld. Met elkaar keuzen maken over extra beleid en ambities leek tegen die achtergrond weinig realistisch. In deze begroting is ervoor gekozen terughoudend te zijn en geen nieuwe wensen en ambities in te brengen. De saldi op 1 september 2020 bevestigden deze keuze.

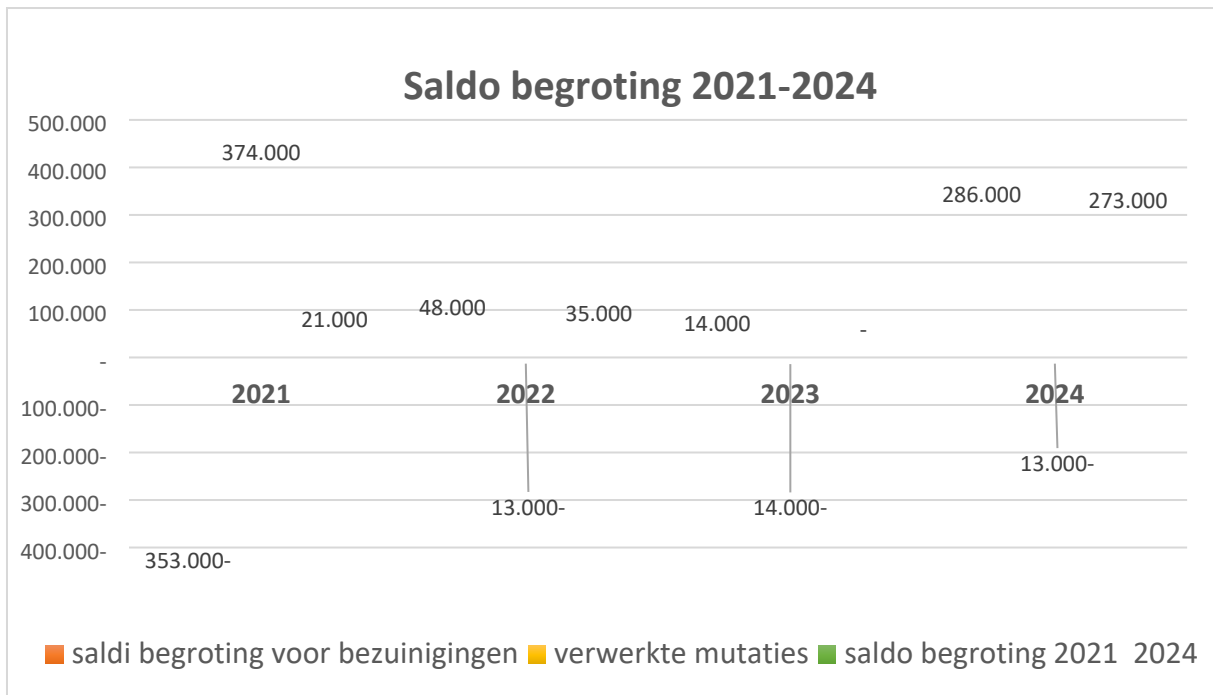
De gemeenteraad heeft ter voorbereiding op de Kadernota tijdens een werksessie een wensenlijst gemaakt. Hiervan zijn nog wel grotendeels de uitgaven uit het groenbeleidsplan en ook een structureel bedrag voor preventief jeugdbeleid in deze begroting opgenomen. Vooral voor het jaar 2021 is dekking gezocht door het later inzetten van personeel, een éénmalige verhoging van opbrengsten bouwleges en de gedeeltelijke inzet van reserves.

Een voorzichtige inzet van de reserves blijft nodig, omdat we in de toekomst weinig mogelijkheden zien om de reserves weer flink op te hogen. Desondanks zijn we tevreden dat we, waar we vorig jaar nog gedwongen waren de Onroerend Zaak Belasting te verhogen, deze dit jaar ongewijzigd te kunnen laten.

Het uitgangspunt is ons dienstverleningsniveau op peil te houden. Dat lukt met deze begroting. We houden vast aan onze ambities op het terrein van zorg, inclusieve samenleving en het zijn van groene woongemeente, omdat dit de thema's zijn waar onze inwoners direct de gevolgen zouden ondervinden van bezuinigingen. We zijn blij dat we zonder verdere lastenverzwaring voor onze inwoners voornoemde uitgangspunten vast kunnen houden.

Financiële vertaling

Naast de hierboven genoemde opgaven is er nog een veelheid aan andere grote en kleinere taken, die uitgevoerd worden ten dienste van onze inwoners en die zijn opgenomen in deze begroting.

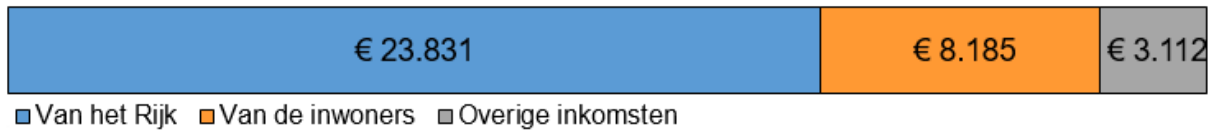
Bovenstaande grafiek laat een structureel sluitende begroting zien

	2021	2022	2023	2024
Saldo	21.000	35.000	0	273.000
	<i>Overschot</i>	<i>Overschot</i>		<i>Overschot</i>

We zijn er ondanks alle onzekerheden en beperkte financiële ruimte in geslaagd u een meerjarig sluitende begroting te presenteren en kunnen daarmee alle hier in opgenomen taken uitvoeren. Hiermee wordt voldaan aan het financiële kader zoals vastgesteld in het Waalres Akkoord 2018 – 2022.

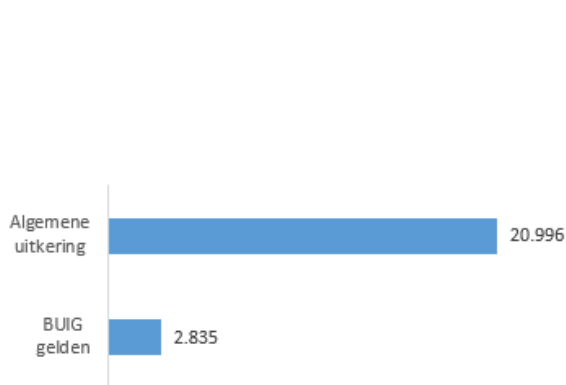
Begroting 2021 in één overzicht

Baten: € 35.128.000

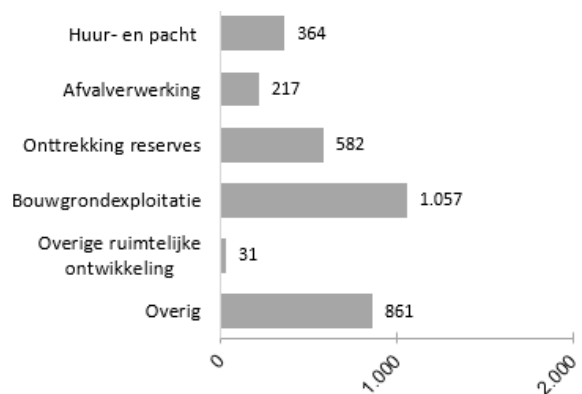

(* € 1.000)

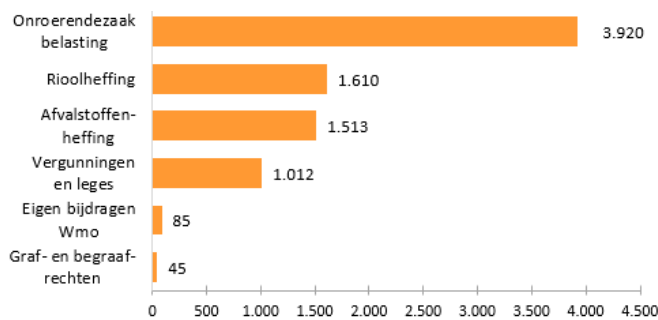
Van het Rijk

Overige inkomsten

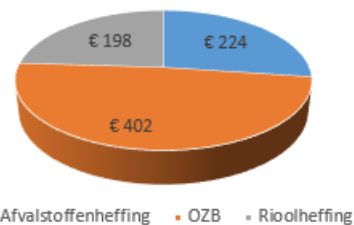

Van de inwoners

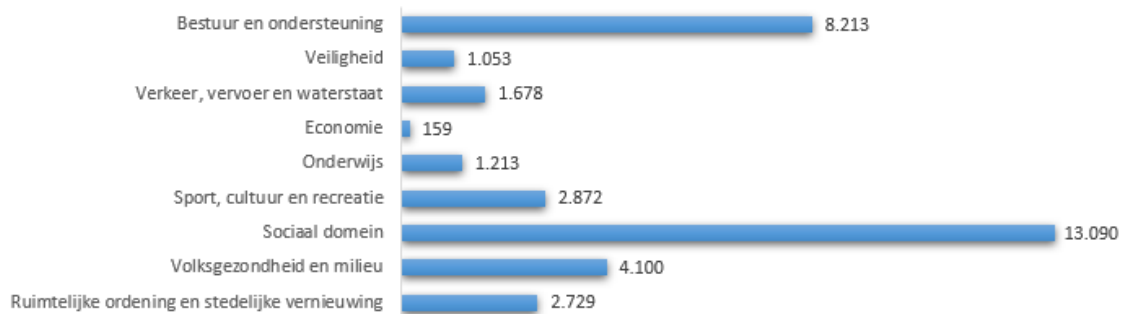
Lokale lasten

Totaal gemiddeld per meerpersoonshuishouden € 824

Lasten: € 35.107.000

Per programma (* € 1.000)

Overschot: € 21.000

Leeswijzer

De programmabegroting bestaat volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) uit de beleidsbegroting, de financiële begroting en de bijlagen. De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan en de paragrafen.

Programmaplan 2021

Conform begroting 2020 bestaat het programmaplan uit 9 programma's. In het programmaplan wordt antwoord gegeven op de vier W-vragen: 'Wat willen we bereiken?', 'Wat gaan we daarvoor doen?', 'Wat mag het kosten?' en 'Wat is de impact voor onze inwoners?'. Elk programma is onderverdeeld in één of meerdere taakvelden. Bij de nummering kan het voorkomen dat dit niet netjes doorloopt omdat wij de landelijk gebruikte nummers gebruiken. Nummers zoals "0.63 Parkeerbelasting" en "2.3 recreatieve havens" worden door ons niet gebruikt.

Bij het beschrijven van de opdrachten in deze begroting 2021 is uiteraard gekeken naar de opdracht vanuit de raad. De kern van beschrijving van de opdrachten is dat we één op één de relatie kunnen leggen tussen "wat willen we bereiken" in de begroting 2021 en "wat hebben we bereikt" in de jaarrekening 2021.

Doorberekening salariskosten en overhead

Salariskosten die direct aan een taakveld kunnen worden toegerekend zijn opgenomen in de lasten bij het betreffende taakveld. Salariskosten overhead worden volledig toegerekend aan het taakveld 0.4 overhead. Naast de salariskosten overhead worden ook de materiële kosten overhead aan taakveld 0.4 toegerekend. Een eventueel te verklaren verschil tussen begroting en jaarrekening betreft dan een verschil in uitgaven of inkomsten. Daar waar het nodig is, voor de berekening van kostendekkende tarieven (grondexploitatie, afval en riool), worden overheadkosten incidenteel nog wel toegerekend aan de betreffende taakvelden.

Paragrafen

De paragrafen geven conform het BBV een dwarsdoorsnede van de programmabegroting.

De paragraaf A. lokale heffingen bevat geraamde inkomsten uit lokale heffingen, beleid ten aanzien van lokale heffingen, inzicht in kostendekkendheid van de tarieven voor riool- en afvalstoffenheffing, duiding van de lokale lastendruk en inzicht in het kwijtscheldingsbeleid.

In paragraaf B. Weerstandsvermogen en Risicobeheersing wordt inzicht verschaft in de financiële risico's die Waalre loopt, de benodigde weerstandscapaciteit om deze risico's af te dekken en het beschikbare weerstandsvermogen. Conform de eis vanuit Provincie en accountant is het weerstandsvermogen beoordeeld met een norm. Daarnaast wordt de financiële positie van Waalre geïdentificeerd met behulp van 5 verplichte financiële kengetallen.

De paragraaf onderhoud C. kapitaalgoederen gaat in op het beleid en benodigde middelen voor onderhoud van o.a. wegen, riolering, openbaar groen en gebouwen.

In de paragraaf D. financiering wordt inzicht gegeven in de kaders voor de financiering van de activiteiten van de gemeente. Er wordt onder andere ingegaan op Waalres rentelasten,

het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de eventuele investeringsbehoefte.

De paragraaf E. bedrijfsvoering geeft de stand van zaken en ambities weer op het gebied van de huisvesting, personeel en organisatie, communicatie, financiën en control en andere bedrijfsvoering aspecten.

De paragraaf F. verbonden Partijen maakt inzichtelijk in welke partijen Waalre een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft, wat het doel hiervan is, wat de financiële positie is van de partijen waar Waalre een belang in heeft, welk risico Waalre loopt en hoe dit risico is afgedekt.

De paragraaf G. grondbeleid geeft inzicht in de actuele stand van zaken van het grondbeleid en de grondexploitaties.

In paragraaf H. horizontale verantwoording komen de ontwikkelingen aan bod op het gebied van horizontale verantwoording en interbestuurlijk toezicht.

Financiële begroting

De financiële begroting bestaat, conform BBV, uit een overzicht van baten en lasten, de meerjarenramingen, een uiteenzetting van de financiële positie, een berekening van het EMU-saldo en een geprognoseerde balans.

In dit begrotingsonderdeel zijn de totaalcijfers van de lasten en baten van de thema's gerecapituleerd, inclusief de meerjarenramingen in duizenden euro's. Volgens de voorschriften dient afzonderlijk te worden aangegeven welke bedragen aan de reserves worden toegevoegd c.q. onttrokken. Om deze reden wordt eerst het saldo vóór bestemming weergegeven, vervolgens de resultaatbestemming zelf (toevoegingen/onttrekkingen reserves) en daarna het saldo na bestemming.

Financiële positie

In het overzicht financiële positie wordt onder meer ingegaan op de financiële gevolgen van nieuw opgenomen beleid, de financiering 2021-2024, het verloop van de reserves/voorzieningen en de ontwikkeling van de meerjarenramingen.

Investeringsplan 2021-2024

In de begroting worden jaarlijks middelen opgenomen voor nieuw beleid in de vorm van investeringen en beleidsintensivering. In een afzonderlijk onderdeel is het investeringsplan met de hieruit voortvloeiende (kapitaal)lasten opgenomen.

Overzicht reserves en voorzieningen

In de bijlagen bij deze begroting is een overzicht van de diverse reserves en voorzieningen met toelichting opgenomen om uw raad inzicht te verschaffen in de reservepositie van de gemeente.

Beleidsindicatoren

In deze begroting zijn de verplichte beleidsindicatoren opgenomen. Periodiek leveren landelijke bronhouders van deze indicatoren de meest recente informatie aan via Waarstaatjegemeente.nl zodat gemeenten deze kunnen verwerken in de programmabegroting en jaarrekening. In deze begroting 2021 zijn de cijfers van medio 2020 gebruikt. We merken op dat een aantal indicatoren niet recent door de bronhouder zijn geactualiseerd, waardoor deze indicatoren niet gevuld zijn. Indicatoren zijn vaak pas interessant wanneer de ontwikkeling wordt beschouwd over de tijd. Daarom zijn ook de gegevens uit de begroting 2019 en 2020 (cijfers medio 2018 en medio 2019) opgenomen.

A. De beleidsbegroting

Deel 1: Programmabegroting

00 Bestuur en ondersteuning

0.1 Bestuur

Dit thema gaat over zaken met betrekking tot de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders, de griffie, de bestuurlijke samenwerking en de ondersteuning die de gemeenteraad krijgt van de rekenkamercommissie. De bestuursvorm die Waalre gekozen heeft, is die van netwerkgemeente.

Onze uitdaging is het organiseren en optimaliseren van dienstverlening en lokale democratie in die netwerkgemeente.

Om die uitdaging aan te (blijven) kunnen, zijn wij actief bezig met de veranderende rol van de overheid, hetgeen een herbezinning op de invulling van de bestuurlijke rollen betekent voor de bestuurlijke organisatie. Voor de ambtelijke organisatie staan daarbij ondernemerschap, leren, flexibiliteit, talentontwikkeling, co-creatie en innovatieve werkmethoden centraal. In Waalre hebben we gekozen voor een overheid die er niet alleen vóór de inwoners is, maar zeker ook ván de inwoners is. Samenwerking is het sleutelwoord. Deze samenwerking ontwikkelt zich langs twee sporen: burgerparticipatie en regionale samenwerking. De gemeente stimuleert en maakt gebruik van de kennis en het zelforganiserend vermogen in de samenleving. We willen 'buiten' naar 'binnen' halen, we werken vanuit "de bedoeling".

Wat willen we bereiken?

Taken en verantwoordelijkheden dienen in het belang van de inwoner van Waalre belegd te worden waar ze het meest effectief en efficiënt uitgevoerd kunnen worden. Soms samen met de inwoners, soms zelf en soms samen met andere overheden, instellingen en/of het bedrijfsleven. Waar we voorheen veel zelf deden, zien we een verschuiving van taken en verantwoordelijkheden naar verschillende samenwerkingsverbanden. Een andere ontwikkeling die we zien, is dat steeds meer zaken door inwoners zelf worden opgepakt en de overheid zich terugtrekt. Deze beweging faciliteren we als overheid. Daarbij moeten we wat we doen en kunnen doen, meer in lijn brengen met wat onze inwoners willen. We moeten niet tegenover elkaar staan, maar in goede harmonie en met respect voor elkaar gezamenlijk de uitdagingen aangaan.

Voor de raad vraagt dit meer dan voorheen het stellen van heldere kaders ten dienste van de controlerende taak en het voeren van het debat op hoofdlijnen. De besluitvorming van de raad is zodanig ingericht dat (organisaties van) inwoners invloed kunnen hebben op de planvorming van de gemeente. Het college is op basis van de gestelde kaders verantwoordelijk voor een adequate uitvoering en draagt daarbij zorg voor een adequate en actieve informatie aan de raad. Raad, college en ambtelijke organisatie zijn complementair aan elkaar bij het opstellen en uitvoeren van beleid. Waar het kan, wordt een beleidsarme benadering gekozen. Als het gaat om burgerparticipatie is ons uitgangspunt "ja, mits" in plaats van "nee, tenzij".

Wat gaan we ervoor doen?

Periode 2018-2022

- Taken en verantwoordelijkheden zijn in het belang van de inwoners belegd waar ze het meest effectief en efficiënt uitgevoerd kunnen worden. We luisteren hierbij goed naar wat onze inwoners willen.
- Burgerparticipatie heeft een prominente rol in Waalre in de beleidsvorming en –uitvoering gekregen.
- De gemeenteraad heeft zaken overgelaten aan inwoners, “maatschappelijk middenveld” en samenwerkingsverbanden.
- De gemeenteraad is gegroeid als een raad die nog meer vanuit dialoog en respect met elkaar praat, de inwoners daarbij betreft en kritisch naar zichzelf kijkt.
- Het college heeft samen met de raad, in een vroegtijdig stadium, bepaald welke onderwerpen zich lenen voor een open en interactief proces.
- Het college heeft voorstellen aan de raad voorgelegd die keuzes bevatten.
- De bestuurskracht van Waalre is versterkt in lijn met de notitie De Kracht van Waalre.

Jaar 2021

- De gemeenteraad van Waalre heeft stappen gezet om te groeien als een raad die nog meer vanuit dialoog en respect met elkaar praat, de inwoners daarbij betreft en kritisch naar zichzelf kijkt.
- Het college start volgens een vastgestelde procedure voor majeure projecten met het voorleggen van een startnotitie aan de raad.
- De invulling van de Kadernota Burgerparticipatie en Burgerinitiatieven uit te werken in een Manifest Inwonerparticipatie.
- Bestaande instrumenten voor burgerparticipatie zijn waar mogelijk ingezet en met nieuwe instrumenten is geëxperimenteerd.
- De burgerinitiatieven zijn via het loket Burgerinitiatieven ingekomen, zoals opgenomen in de kadernota Burgerparticipatie en Burgerinitiatieven, ontvangen en ter besluitvorming voorgelegd.
- Op basis van het Koersdocument Werken vanuit de Bedoeling heeft de organisatie zich verder doorontwikkeld. In dit traject is zowel ingezet op de structuur als op de cultuur van die organisatie.
- De organisatie en bestuur is via voorlichtingen, trainingen en opleidingen in de Waalre Academy nog beter geëquipeerd om ‘buiten’ naar ‘binnen’ te halen en te werken vanuit ‘de bedoeling’.
- Burgerparticipatie: Meer focus en aandacht voor doelgroepen en inwoners die wat verder van de gemeente afstaan.

Wat is de impact voor onze inwoners?

Uitgangspunt van het handelen van de gemeente is steeds de (kwaliteit van) de leefwereld van de inwoners, bedrijven en instellingen, waarbij zo nodig individuele belangen en collectieve belangen transparant tegen elkaar worden afgewogen. De gemeente Waalre (raad, college en organisatie) is voor hen een betrouwbare partner. Deze hebben het gevoel dat de gemeente de in samenspraak en in samenwerking met alle belanghebbenden de juiste dingen oppakt en realiseert. Vertrekpunt bij de beoordeling van initiatieven van inwoners, bedrijven en instellingen is “ja, mits”. Waar mogelijk en nodig zal ook een beroep worden gedaan op hun eigen creativiteit en

verantwoordelijkheid. Uiteindelijk zal dit alles leiden tot een grotere bekendheid, vertrouwdeheid en tevredenheid in relatie tot het functioneren van de gemeente Waalre.

Rekenkamercommissie

Wat willen we bereiken?

Een effectieve en efficiënte werking van de rekenkamercommissie, die de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur onderzoekt.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

De rekenkamercommissie heeft één à twee onderzoeken per jaar uitgevoerd aan de hand van de volgende vragen:

- Heeft het gemeentebestuur (college en raad) bereikt wat ze wilde bereiken?
- Heeft het gemeentebestuur gedaan wat het zou doen?
- Heeft dit gekost wat het mocht kosten en zijn daarbij de (vastgelegde) regels en afspraken nageleefd?

Jaar 2021

- In 2021 zijn één of twee onderzoeken gedaan die aansluiten op de sturingswensen van de Raad. De thema's sluiten aan op de vraagstukken waar Raad, College en organisatie mee bezig is.

Wat is de impact voor onze inwoners?

De aanbevelingen die uit de onderzoeken van de rekenkamercommissie voortkomen, kunnen bijdragen aan een doelmatig en doeltreffend bestuur.

Bestuurlijke samenwerking

Wat willen we bereiken?

Taken en verantwoordelijkheden zijn daar belegd waar de grootste kwaliteit wordt behaald. Dat betekent dat een aantal taken beter in een (regionaal) samenwerkingsverband gedaan kunnen worden. Hier worden goede resultaten behaald.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

De vertegenwoordigers van de gemeente Waalre hebben zich betrouwbare samenwerkingspartners in de regio getoond en hebben positief bijgedragen aan de gezamenlijk behaalde resultaten, niet alleen voor Waalre, maar voor de (sub)regio als geheel.

Jaar 2021

- Wij zijn voortdurend alert geweest op mogelijkheden van bestuurlijke samenwerking, die voor Waalre en onze partners een meerwaarde opleveren.

- Samen met onze partners in de regio zijn wij effectief geweest in de uitvoering van het Samenwerkingsakkoord op de thema's Economie, Mobiliteit, Energietransitie en Transitie Landelijk Gebied.
- De gemeenschappelijke regeling MRE is aangepast en een nieuw meerjarig samenwerkingsakkoord hebben we voorbereid
- In samenwerking met 21 regiogemeenten en andere partijen is een Regionale Energie Strategie opgeleverd.
- Samen met onze partners in het Stedelijk Gebied zijn belangrijke stappen gezet in de uitvoering van de Samenwerkingsagenda op de thema's Economie, Wonen, Ruimte en Voorzieningen & Evenementen.
- De inkoop jeugdhulp is versterkt en is een structurele samenwerking geworden met Helmond, Dommelvallei+ en de GR Peelgemeenten.
- De samenwerking met Best en Veldhoven heeft een meerwaarde gehad bij de invoering van de Omgevingswet. Dit heeft geleid tot het samen vaststellen van een omgevingsvisie voor elke gemeente en het klaar zijn met de inrichting van de organisaties voor de start van de Omgevingswet.

Wat is de impact voor onze inwoners?

De directe impact voor onze inwoners zal per samenwerkingsverband verschillen. In zijn algemeenheid kan gezegd worden dat de regionale samenwerking er voor zal zorgdragen dat we als zelfstandige gemeente een hoogwaardige dienstverlening kunnen blijven leveren aan onze inwoners. Door deze samenwerking zullen we grote (gemeente overstijgende) thema's kunnen oppakken, die we alleen niet zouden kunnen oppakken. Verder zullen onze inwoners profiteren van een sterke regio, goed bereikbaar, met een goed woon- en werkklimaat met veel hoogwaardige voorzieningen.

0.2 Burgerzaken

Wat willen we bereiken?

Tot dit taakveld behoren de wettelijke taken rondom het verstrekken van paspoorten en rijbewijzen, het bijhouden van het bevolkingsregister, straatnaamgeving, burgerschap en het lokaal organiseren van verkiezingen en referenda.

- Het zijn over het algemeen bekende taken van een gemeente die vaak het beeld bepalen van onze dienstverlening bij onze inwoners.
- Betrouwbare en kwaliteitsvolle dienstverlening op het gebied van burgerzaken die steeds aansluit bij de wensen van onze klanten.
- Waalre is een aantrekkelijke gemeente voor huwelijksvoltrekkingen.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- De dienstverlening is afgestemd op de verschillende doelgroepen. Daarbij wordt nadrukkelijk ruimte geboden voor persoonlijk contact in het Huis van Waalre.
- De adreshouding is op niveau.

Jaar 2021

- De digitale dienstverlening is verder uitgebreid en verbeterd. De E-diensten zijn volledig toegankelijk voor onze inwoners. Hierbij wordt aansluiting gezocht met het zaakstelsel.

- Verbreiding van de kennis van de medewerkers. Door de toenemende digitalisering is de dienstverlening anders ingericht. Dit betekent dat er meer kwaliteit aan de achterkant wordt geboden zoals bijvoorbeeld meer inhoudelijke controle op identiteits- en adresfraude.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- Met de uitbreiding van de digitale dienstverlening kunnen onze burgers overal en met ieder device 24/7 zaken doen met de gemeente. Deze zaken betreffen onder andere aangifte van geboorte, overlijden, verhuizing, doorgeven vermissing reisdocument, aanvragen uittreksels BRP en burgerlijke stand. Omdat de verwerking van deze zaken volledig automatisch verloopt, ontstaat meer maatwerk en dus meer ruimte voor inwoners die behoefte hebben aan persoonlijk contact in het Huis van Waalre.
- Fraude of gebruik van vervalste of gestolen documenten kan tot veel schade leiden voor de burgers. Door extra aandacht hieraan te besteden proberen we schade zoveel mogelijk te beperken.

0.7 - Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Het **Gemeentefonds** bestaat uit een **Algemene Uitkering** en een **uitkering deelfonds Sociaal Domein**. Gemeenten worden door middel van circulaire drie keer per jaar (mei, september en december) geïnformeerd over de ontwikkeling van het totale fonds. Het kabinet presenteert traditiegetrouw de plannen voor het volgend jaar op Prinsjesdag, de derde dinsdag in september. De "Prinsjesdag 2020" circulaire is dan ook nog niet verwerkt in deze begroting 2021. De consequenties van de septembercirculaire worden verwerkt in de 1^e begrotingswijziging 2021.

Wat de gevolgen van de coronacrisis zijn op de algemene uitkering van het rijk voor de gemeenten is op dit moment nog niet te voorspellen.

In juni hebben we voor het jaar 2020 een extra uitkering toegezegd gekregen voor de extra kosten in verband met corona in 2020. In een turap zullen wij deze verwerken in de begroting 2020.

In onderstaande tabel zijn de bedragen voor de algemene uitkering uit de meicirculaire weergegeven.

	2021	2022	2023	2024
Algemene uitkering				
Algemeen deel gemeentefonds	19.246	19.491	19.655	19.815
Stelpost jeugdzorg		185	185	185
Totaal algemene uitkering	19.246	19.676	19.840	20.000
Deelfonds sociaal domein				
Participatie	1.119	1.058	1.042	1.042
Voogdij/18+	516	516	516	516
Totaal deelfonds sociaal domein	1.635	1.574	1.558	1.558
Totaal uitkering gemeentefonds	20.881	21.250	21.398	21.558

Stelpost

Het kabinet heeft zoals bekend voor de jaren 2019 tot en met 2021 één miljard euro aan gemeenten ter beschikking gesteld voor de jeugdzorg. Voor 2019 gaat het om 400 miljoen en voor 2020 en 2021 gaat het jaarlijks om 300 miljoen euro. Het eventueel structureel bijplussen van het jeugdbudget wordt aan een volgend kabinet overgelaten. Gemeenten mogen echter in hun meerjarenbegroting voor 2022 en 2023 een stelpost 'extra middelen jeugd' opvoeren. Ze mogen, met andere woorden, 'doen alsof' ze ook in 2022 en 2023 extra jeugdzorggeld van het rijk krijgen. Dat is in 2019 afgesproken met de provinciaal toezichthouders, het ministerie van Binnenlandse Zaken en de VNG. Wij hebben in onze meerjarenbegroting voor de jaren 2022, 2023 en 2024 een bedrag van 185.000 opgenomen.

Herijking gemeentefonds

De voor 2021 geplande herijking van het gemeentefonds is begin dit jaar definitief uitgesteld naar 2022. De herijking is opgesplitst in 2 delen. Een klassiek deel en een sociaal domein deel. De 1e resultaten van de herijking van het sociaal domein deel laten een (zeer) grote verschuiving zien van gelden van de kleine naar de grote gemeenten. Voor gemeenten tot 20.000 inwoners zou dit voor dit deel gemiddeld € 58,- per inwoner (voor Waalre een nadeel van 1 mln.) betekenen. De resultaten van het klassiek deel zijn nog niet bekend. Landelijk is afgesproken is dat in december meer resultaten bekend worden. In de risicoparagraaf hebben wij dit onderdeel ook opgenomen.

Wat mag het kosten? (bedragen x € 1.000)

	jaarrekening 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
Lasten bestuur en ondersteuning						
0.1 Bestuur	2.244	1.692	1.734	1.739	1.750	1.744
0.2 burgerzaken	367	352	394	386	379	450
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	24	23	23	23	23	23
0.4 Overhead	4.952	5.217	5.368	5.434	5.391	5.414
0.5 Treasury	34	-	12	11	10	10
0.61 OZB woningen	-	-	-	-	-	-
0.62 OZB niet-woningen	-	-	-	-	-	-
0.64 Belastingen overig	224	235	256	256	256	256
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-	-	-	-	-	-
0.8 Overige baten en lasten	123	249	190	280	370	460
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	124	-	-	-	-	-
0.10 Mutaties reserves	940	385	236	186	136	86
Totaal uitgaven bestuur en ondersteuning	9.032	8.153	8.213	8.315	8.315	8.443
Baten bestuur en ondersteuning						
0.1 Bestuur	23	13	10	10	10	10
0.2 burgerzaken	245	192	199	174	144	278
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	60	187	45	45	45	45
0.4 Overhead	103	51	51	51	51	51
0.5 Treasury	37	18	30	30	30	30
0.61 OZB woningen	2.872	3.121	3.207	3.304	3.387	3.463
0.62 OZB niet-woningen	640	676	713	727	741	755
0.64 Belastingen overig	4	2	2	2	2	2
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	19.258	19.819	20.996	21.250	21.398	21.558
0.8 Overige baten en lasten	2	-	-	-	-	-
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)						
0.10 Mutaties reserves	2.674	1.670	583	361	343	307
0.11 resultaat van baten en lasten	58					
Totaal inkomsten bestuur en ondersteuning	25.976	25.749	25.836	25.954	26.151	26.499
saldo bestuur en ondersteuning	-16.944	-17.596	-17.623	-17.639	-17.836	-18.056

Vergelijking van de begroting 2020 met 2021 (baten en lasten gesaldeerd) en meerjarig levert de volgende verschillen op:

0.1 Bestuur (nadeel € 45.000)

- Voordeel door lager rentetoerekening in de voorziening pensioenen voor de huidige wethouders van 35.000.
- Hogere salariskosten college/raad/griffie als gevolg van CAO stijgingen van 51.000.
- Indexering gemeentelijke bijdragen MRE en Bizob van 17.000.
- Verhoging reis en verblijfkosten, presentiegelden en overige kosten gemeenteraad van 12.000.

Toelichting meerjarenramingen:

- Jaarlijkse indexering budget burgerparticipatie.
- Budget burgerpeiling is om de 3 jaar. (2020 en 2023).

0.2 burgerzaken (nadeel € 35.000)

- Stijging salariskosten door indexeringen van 16.000.
- In 2020 zijn er geen verkiezingen gepland. Vanaf 2021 zijn er jaarlijks wel verkiezingen gepland.

Toelichting meerjarenramingen:

- Als gevolg van het aantal verkiezingen (2023: 2x) fluctueren de kosten.
- Door de levensduur van paspoorten en ID-kaarten te verlengen naar 10 jaar ontstaan er mutaties in de meerjarenbegroting.

0.3 beheer overige gebouwen en gronden (nadeel € 142.000)

- In 2020 is (eenmalig) grond verkocht voor de realisatie van een voedselbos.

0.4 overhead (nadeel € 151.000)

- Door stijging van de salariskosten door CAO aanpassingen stijgen de kosten van de overhead met 92.000.
- Hogere kapitaallasten automatisering van 32.000 agv investeringen. Opnemen afschrijvingen camera's raadzaal van 4.000.
- Hogere kosten (groot) onderhoud en schoonmaken en overige kosten Huis van Waalre van 22.000.
- Hogere kosten onderhoud gemeentewerf van 4.000.
- Hogere kosten aansprakelijkheid inclusief de verzekering daarvoor van 9.000.
- Dalen van de studiekosten, stijging van overige personeelskosten. Voordeel 14.000.

Toelichting meerjarenramingen:

- Door vrijval van kapitaallasten dalen de kosten. Stijging van de kosten wordt veroorzaakt door indexeringen.

0.5 treasury

- Geen verschillen.

0.61 ozb woningen (voordeel € 86.000)

- Voordeel door areaaluitbreiding en stijging van de tarieven met 1,6% (zie ook paragraaf A Lokale heffingen). Dit geldt ook voor de meerjarenramingen.

0.62 ozb niet-woningen (voordeel € 37.000)

- Voordeel door areaaluitbreiding en stijging van de tarieven met 1,6%. Dit geldt ook voor de meerjarenramingen.

0.64 belastingen overige (nadeel € 21.000)

- Stijging salariskosten door het in dienst nemen van een eigen taxateur.

0.7 algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds (voordeel € 1.177.000)

- Door aanpassingen van aantallen, de bedragen per eenheden en de stijging van het accres stijgt het gemeentefonds volgens de meicirculaire. Dit geldt ook voor de meerjarenramingen.
- Om gemeenten financieel tegemoet te komen is de opschalingskorting 2021 komen te vervallen. Vooruitlopend op de septembercirculaire hebben wij al 115.000 voordeel ingeboekt.

0.8 overige baten en lasten (voordeel € 59.000)

- Het voordeel is het saldo van: de begroting 2020, septembercirculaire 2019 en de 1^e, 2^e en 3^e turap. Totaal 59.000. Deze bedragen komen in 2021 niet meer terug. Voor 2021 wordt er weer een nieuwe post onvoorzien begroot van € 100.000 eenmalig en € 90.000 structureel.

Toelichting meerjarenramingen:

- Voor structureel onvoorzien wordt jaarlijks € 90.000 geraamd.

0.9 vennootschapsbelasting (Vpb)

- In de paragraaf grondbeleid wordt een inhoudelijke toelichting gegeven op de raming van vennootschapsbelasting.

0.10 mutaties reserves (nadeel € 938.000)

- Een aantal eenmalige investeringen worden gedekt uit de reserves. De bijdrage uit de reserves aan de exploitatie is daardoor in 2020 hoger dan in 2021.

Toelichting meerjarenramingen:

- Afbouw van de reserves Bouwfonds en wettelijke verplichtingen ten gunste van de exploitatie.
- Lagere onttrekking reserve vrij besteedbaar voor eenmalige zaken.
- Jaarlijkse afbouw van de storting in reserves onderhoud en beheer openbare ruimte ter hoogte van het bedrag van de kapitaallasten van het jaarlijkse krediet wegenbeheersplan (programma 2).

01 Veiligheid

Wat willen we bereiken?

1.1 Crisisbeheersing en brandweer.

De organisatie van de brandweezorg betreft zowel het treffen van maatregelen ter voorkoming en beperking van brand (via adviezen, controles en het geven van voorlichting) als de daadwerkelijke uitvoering van de brandweezorg. Voor de rampenbestrijding is een regionale multidisciplinaire crisisorganisatie en een lokale crisisorganisatie ingericht. De gemeenten uit de regio (verantwoordelijk voor Bevolkingszorg) werken hierin multidisciplinair met de hulpdiensten samen.

1.2 Openbare orde en veiligheid

Op het gebied van veiligheid wordt intensief samengewerkt met de Integraal Veiligheidscoördinatoren van de Kempengemeenten en partners als politie, OM, belastingdienst, Veiligheidsregio, Zorg- en Veiligheidshuis, het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) en de woningcorporaties.

Het Integraal Veiligheidsplan voor de periode 2019 – 2022 kent de volgende doelstellingen voor basisteam de Kempen:

- Een verdere afname van de criminaliteit;
- Een toename van het veiligheidsgevoel;
- Het verankeren van veiligheid in de kernen, wijken en buurten;
- Het voorkomen en bestrijden van criminaliteit, incidenten en verstoringen van de openbare orde.

Daarbij is bijzondere aandacht voor de volgende thema's:

- High Impact Crimes (woninginbraken, straatroven, overvallen);
- Ondernijning en georganiseerde criminaliteit (vrijplaatsen, buitengebied, mensenhandel/ arbeidsuitbuiting, drugs, weerbaarheid);
- Verbinding zorg en veiligheid (personen met overlastgevend en /of verward gedrag; jeugd in relatie tot overlast, criminaliteit en middelen gebruik; polarisatie, radicalisering en maatschappelijke onrust);
- Fysieke veiligheid (brandveiligheid en crisisbeheersing);
- Cybercrime en cybersecurity.
- Het is noodzakelijk om mee te gaan in de verdergaande professionalisering van de aanpak van ondernijning op basisteamniveau. Inmiddels is met de 8 Kempengemeenten een kwartiermaker KIT aangesteld om de kwaliteit en effectiviteit van de bestuursrechtelijke handhaving te vergroten. Hiermee bereiken we ons doel om ondernijning en illegale praktijken nog slagvaardiger aan te pakken en zijn we een betrouwbare partner in de regio.
- Naast de noodzakelijke (gezamenlijke) investeringen op het niveau van het basisteam vergt de toename van gemeentelijke verantwoordelijkheden op het gebied van openbare orde en veiligheid ook lokaal een investering. Door de transities van het Sociaal Domein ligt de verantwoordelijkheid voor het voorkomen en afhandelen van sociale calamiteiten en de daarmee samenhangende complexe problematieken bij ons als gemeente. Dergelijke casuïstiek vergt nadrukkelijk en steeds meer de verbinding tussen zorg en veiligheid. Steeds vaker gaat complexe casuïstiek gepaard met overlast en/of (gevoelens van) onveiligheid dan wel daadwerkelijk onveilige situaties voor de omgeving. In dat geval is het veiligheidsdomein betrokken en voert

procesregie in de aanpak. Tevens is er de relatief nieuwe uitdaging van informatieveiligheid. Met de noodzakelijke komst van een Chief Information Security Officer en een Functionaris Gegevensbescherming is op dit thema al een belangrijke stap gezet. Toch vergt met name privacy binnen het veiligheidsdomein specifieke kennis en expertise, vanwege de vele samenwerkingsvormen en behandeling van (bijzondere) persoonsgegevens.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- High impact crime: We investeren in beperking van de slachtofferkans, vergroting van de pakkans van daders en verhoging aangiftebereidheid onder slachtoffers;
- Ondernijning en georganiseerde criminaliteit: De gezamenlijke aanpak van Ondernijning is geprofessionaliseerd door het aanstellen van een programmaleider ondernijning voor basisteam de Kempen;
- De mogelijkheid voor het vergroten van de effectiviteit van bestuursrechtelijke handhaving door het op Kempenniveau inrichten van een Kempen Interventieteam is onderzocht;
- Een programma bestuurlijke weerbaarheid is ontwikkeld en geïmplementeerd;
- De weerbaarheid van kwetsbare doelgroepen, o.a. ondersteuning van de agrarische sector in relatie tot verhuur van leegstaande gebouwen, is vergroot;
- Verbinding zorg en veiligheid: Er is geïnvesteerd in een sluitende zorg- en veiligheidsketen door inzet op preventie, vroegsignalering en inrichting van procesregie bij complexe casuïstiek;
- Problematische jeugdgroepen en jeugdcriminaliteit worden aangepakt door een juiste combinatie van maatregelen op het gebied van zorg en straf;
- Fysieke veiligheid: Kwetsbare doelgroepen worden bewust gemaakt van de risico's bij brand;
- Er is een professionele crisisbeheersingsorganisatie georganiseerd die op haar taak is toegerust.
- Cybercrime en cybersecurity: De weerbaarheid van onze medewerkers, inwoners en ondernemers in het digitale domein is vergroot.

Jaar 2021

High Impact Crimes

- In iedere buurt in Waalre is een buurtwhatsappgroep actief en krijgen de beheerders voorlichting;
- In tenminste twee buurten is in samenwerking met burgers en de politie een wijkschouw uitgevoerd;
- In samenwerking met politie is gewerkt aan de veiligheidsperceptie onder inwoners doormiddel van diverse communicatiemiddelen en op diverse momenten;
- Door de politie is op de donderdagavond een inloopspreekuur op het gemeentehuis ingericht waar burgers terecht kunnen met vragen, voor advies en het doen van aangifte.

Ondernijning/ georganiseerde criminaliteit

- De verruimingsbevoegdheid van art 13b Opiumwet is verwerkt in het Damoclesbeleid van de gemeente Waalre;
- Het regionaal hennepconvenant en bijbehorend uitvoeringsprotocol wordt gehanteerd in de uitvoering bij het aantreffen van hennepkwekerijen;
- Er is een voorlichtingsbijeenkomst georganiseerd voor burgers, ondernemers en collega's (integrale verantwoordelijkheid) op het gebied van ondernijning.

Cybercrime en cybersecurity

- Er is een voorlichtingsbijeenkomst georganiseerd voor ondernemers op het gebied van cybercrime met als doel de digitale weerbaarheid van ondernemers te vergroten;
- In samenwerking met het sociaal domein is, middels uitvoering van het preventieve jeugdbeleid, geïnvesteerd in vergroting van het bewustzijn onder jongeren ten aanzien van de risico's van het gebruik van internet en social media.

Zorg en veiligheid

- Een bijeenkomst is georganiseerd voor burgers en medewerkers gericht op het herkennen van signalen van verward gedrag en signalen van mensenhandel;
- Door uitvoering van het preventieve jeugdbeleid, geïnvesteerd in vergroting van het bewustzijn onder jongeren ten aanzien van de risico's van middelengebruik waaronder het gebruik van lachgas;
- De wet aanpak woonoverlast is opgenomen in het gemeentelijk beleid 2020/2021;
- Samen met politie, jongerenwerk en boa's is actief geïnvesteerd in het herkennen en aanpakken van signaleren van jeugdoverlast middels een operationeel jeugdoverleg;
- In samenwerking met sociaal domein implementeren van het AVE model om zo verantwoordelijkheden tussen zorg- en veiligheidsdomein omtrent casus en procesregie te beleggen. Hierin wordt ook de op- en afschaling van complexe casuïstiek belegd;
- Het beleid en de werkwijze rondom personen met Verward gedrag en de Wet verplichte GGZ is doorontwikkeld en bijgesteld aan de hand van ervaringen uit de uitvoeringspraktijk. De pilot Wijk GGD is geëvalueerd in samenwerking met de gemeente Veldhoven.
- De doordecentralisatie Beschermd wonen is uitgesteld naar 2022. Het regionale plan van aanpak is vertaald naar de lokale situatie. Dit is gebeurd in samenwerking met de regiogemeenten, CMD en het PlusTeam, Veiligheid en Ruimtelijke Ontwikkeling;

Fysieke veiligheid

- In samenwerking met de Veiligheidsregio is geïnvesteerd in vergroting van het brandveiligheidsbewustzijn onder (verminderd zelfredzame) inwoners;
- De gemeentelijke crisisorganisatie is ingericht conform de uitgangspunten uit de nieuwe visie op crisisbeheersing en bevolkingszorg;
- Het gemeentelijk beleidsteam is beoefend (o.a. door brede rampenoefening) in uitvoering van haar rol en taken ten tijde van een crisissituatie;
- Resultaten van iedere verkeerscontrole door de politie zijn actief gecommuniceerd.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- Inwoners worden actief bewust gemaakt van de risico's die ze lopen om slachtoffer te worden van criminaliteit en voorgelicht over de maatregelen die ze zelf kunnen treffen om de kans om slachtoffer te worden te verkleinen. De criminaliteitscijfers zullen Hierdoor dalen en tevens wordt het gevoel van veiligheid vergroot.
- Minder overlast veroorzaakt door verwarde personen door in vroegtijdig stadium de juiste zorg- en ondersteuning te bieden; waarmee overlast veroorzaakt door deze doelgroep minder wordt.
- Aan de hand van een pilot met de inzet van een wijk GGD'er is de meerwaarde van de inzet van deze functionaris als aanvulling op de bestaande structuren op het gebied van zorg en veiligheid geëvalueerd;
- Burenruzies worden in een zo vroeg mogelijk stadium opgepakt. Dit gebeurt in afstemming met het CMD, Veiligheid en Wijk GGD. Hierdoor wordt de leefbaarheid in het dorp bevorderd.

Wat mag het kosten? (bedragen x € 1.000)

	jaarrekening 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
Lasten veiligheid						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	738	779	798	798	798	798
1.2 Openbare orde en veiligheid	203	227	255	240	240	240
	941	1.006	1.053	1.038	1.038	1.038
Baten veiligheid						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	60	60	64	65	67	68
1.2 Openbare orde en veiligheid	28	-	-	-	-	-
	88	60	64	65	67	68
saldo veiligheid	853	946	989	973	971	970

Vergelijking van de begroting 2020 met 2021 (baten en lasten gesaldeerd) en meerjarig levert de volgende verschillen op:

1.1 Crisisbeheer en brandweer (nadeel € 15.000)

- De bijdrage aan de VRBZO wordt geïndexeerd.

1.2 openbare orde en veiligheid (nadeel € 28.000)

- Stijging salariskosten door indexeringen.
- De kosten van diverse bijdragen stijgen in 2021 met 11.000.
- Een verplicht deelname voor een software oplossing ihkv veiligheid kost 15.000.
- Omdat eenmalige kosten 2020 vervallen in de begroting 2021 levert dit een voordeel op van 5.000.

02 Verkeer, vervoer en waterstaat

2.1 Verkeer en vervoer

Wegen

Wat willen we bereiken?

Het verbeteren en in stand houden en daar waar gewenst vernieuwen van de infrastructuur, om de kwaliteit van de openbare ruimte een impuls te geven.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Het meerjaren- en uitvoeringsprogramma onderhoud bruggen is opgesteld en uitgevoerd.
- De openbare ruimte in combinatie met de aanleg van riolering is in de volgende straten/wijken heringericht: Molenstraat en omgeving, winkelcentrum de Voldijn e.o., westzijde Juliana de Lannoylaan, M. de Ruijterstraat e.o. en de N69.
- Uitvoering geven aan de werkzaamheden, voortkomend uit het contract Beheer Openbare Ruimte: schoonhouden van wegen en groenonderhoud;
- Het bouw- en woonrijp maken van diverse bouwlocaties is uitgevoerd.

Jaar 2021

- Is het project rioolvervanging en herinrichting Molenstraat en omgeving afgerond.
- Aan de hand van het integraal uitvoeringsprogramma openbare ruimte is de voorbereiding en / of uitvoering van diverse projecten zoals bijvoorbeeld de 1^e fase wijkgerichte aanpak herinrichting Voldijn -Noord, herinrichting N69, herinrichting M.de Ruyterstraat en P. Heinstraat, burgemeester Ossepark en Traverse Noord opgestart.
- Is de voorbereiding van de herinrichting van de openbare ruimte in centrumplan den Hof aan de hand van het door de raad vastgestelde programma van eisen opgestart.
- Is het groot onderhoud aan diverse wegen zoals bijvoorbeeld Vincent Cleerdinlaan e.o., Timmereind/Loon en de Kranssen uitgevoerd of in voorbereiding.
- Is het werkproces rondom de Meldingen Openbare Ruimte (MOR) klantvriendelijker alsook efficiënter ingericht.

Wat is de impact voor onze inwoners?

Een goed functionerend wegennet is essentieel voor een goede/veilige bereikbaarheid en beleving van de gemeente.

Verhogen van de burgers tevredenheid over kwaliteit van wegen en trottoirs.

Verkeer

Wat willen we bereiken?

Het verbeteren van de verkeersveiligheid, de luchtkwaliteit en de leefomgeving.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- In het kader van het project 'Duurzaam door Waalre' is een concreet, realistisch en haalbaar plan opgesteld voor de Eindhovenseweg en de Traverse, dat na realisatie van de West-parallel, een belangrijke bijdrage levert aan het verbeteren van de verkeersleefbaarheid.
- De doorgaande routes zoals de Eindhovenseweg en de Traverse onaantrekkelijk te maken voor doorgaand autoverkeer en te verbieden voor (doorgaand)vrachtverkeer. Het ontmoedigen van het doorgaand (vracht)verkeer op de oost-west route (Julianalaan-Willibrorduslaan) en in de woonwijken.
- Uitvoeringsplan maatregelenpakket voortkomend uit fietsbeleidsplan is opgesteld.
- Verbeteren van de fietsinfrastructuur tussen Aalst en Waalre.
- Verkeersmaatregelen die de veiligheid in woonwijken vergroten en doorgaand verkeer ontmoedigen zijn integraal opgenomen en uitgevoerd met maatregelen in het kader van vervanging riolering en/of wegonderhoud.

Jaar 2021

- Is de herinrichting van Traverse zuid in uitvoering genomen.
- Is de voorbereiding ontwerp- en uitvoeringsfase voorlopig Ontwerp/Definitief Ontwerp Eindhovenseweg afgerond.
- Is de uitwerking van sluipverkeer werende maatregelen in de kern van Aalst in relatie tot project Duurzaam door Waalre afgerond.
- Is uitvoering gegeven aan sluipverkeer werende maatregelen Buurtschap 't-Loon
- Is uitvoering gegeven aan de zeer korte termijn maatregelen en deels de korte termijn maatregelen ter bevordering van de veiligheid en doorstroming van het fietsverkeer, op basis van het fietsbeleidsplan 2020-2030.

Wat is de impact voor onze inwoners?

Het pakket van maatregelen heeft een positieve bijdrage voor de verkeersleefbaarheid- en veiligheid, het bevorderen van het fietsgebruik en het openbaar vervoer. Verminderen van sluipverkeer zal bijdragen tot verbetering van de luchtkwaliteit in de kernen Aalst en Waalre.

Openbare Verlichting

Wat willen we bereiken?

Zorgdragen voor een kwalitatief hoogwaardige en duurzame openbare verlichting om de sociale veiligheid te verhogen en de lichtvervuiling en lichthinder te reduceren. Het realiseren van een verdere energiebesparing en beperking van de energielasten van de openbare verlichting.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Oude lichtmasten (> 40 jaar) langs wijkontsluitingswegen (waar hoge masten staan) vervangen om het risico van het omvallen van oude verroeste masten te voorkomen. Tegelijkertijd zijn armaturen op deze masten, die aan vervanging toe waren, vervangen.

- LED verlichting is ingezet bij nieuwbouwprojecten en renovaties van de openbare verlichting om een verdere energiebesparing te realiseren.
- Het vervangen van de openbare verlichting is zoveel mogelijk meegenomen bij grotere reconstructies.

Jaar 2021

- Is de nieuwe verlichting in de projecten Traverse Zuid en Berkenlaan aangebracht.
- Zijn in het kader van het vervangingsplan op diverse locaties lichtmasten vervangen.

Wat is de impact voor onze inwoners?

Goede verlichting van het Waalrese wegennet waarborgt de sociale- en verkeersveiligheid.

Kabels en Leidingen

Wat willen we bereiken?

Het minimaliseren van overlast voor inwoners bij de aanleg en het onderhoud door regievoering op de uitvoering van de ondergrondse infrastructuur (kabels en leidingen). Het beperken van het aantal storingen door regulier onderhoud. Het reduceren van kosten en het verlenen van goede en snelle afhandeling bij vergunningen, meldingen en klachten.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Vergunningen zijn verleend, toezicht is gehouden en werkzaamheden zijn gecoördineerd op het gebied van kabels en leidingen.
- De Verordening Ondergrondse Infrastructuur 2018 (VOI) en het Handboek Kabels en Leidingen (HKL) zijn i.s.m. de werkgroep Kabels en Leidingen MRE verder geïmplementeerd.
- Regulier onderhoud en herstel van storingen is door Nuts- en Telecombedrijven uitgevoerd.
- Aanleg van nieuwe kabels- en leidingen door Nuts- en Telecombedrijven is zoveel mogelijk gecombineerd met de uitvoering van gemeentelijke projecten.
- Bestratingen als gevolg van verzakkingen door werkzaamheden aan kabels en leidingen zijn hersteld.

Jaar 2021

- Is toezicht gehouden op correcte en veilige uitvoering van aanleg en reconstructie van kabels en leiding nuts- en telecomnetwerken.
- Heeft Enexis de sanering van hoofdleidingen van gas en water in de wijk Voldijn opgestart.
- Heeft vroegtijdig overleg met nuts en telecombedrijven plaatsgevonden m.b.t. verleggingen ondergrondse infrastructuur ter voorbereiding van de uitvoeringsfase reconstructies traverse noord en zuid, N69 Eindhovenseweg om vertraging in uitvoeringsplanning te voorkomen

Wat is de impact voor onze inwoners?

Het bijdragen aan een hoogwaardig netwerk van openbare nutsvoorzieningen en door coördinatie van werkzaamheden overlast beperken.

2.5 Openbaar Vervoer

Wat willen we bereiken?

Een fijnmazig en vraagafhankelijk openbaar vervoer; laagdrempelig en betaalbaar met meer maatwerk. Richting de provincie hoog inzetten op het realiseren van een Hoogwaardig Openbaar Vervoerinfrastructuur op de N69 in het kader van het project 'Duurzaam door Waalre'.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- In samenwerking met de provincie is de Hoogwaardige Openbaar Vervoer (HOV) lijn op de N69 tussen Eindhoven en Valkenswaard voorbereid.
- Bravoflex is geïntroduceerd waarbij deze een rol kan vervullen als servicedienst (halte tot halte) of een feederfunctie (halte tot ov-knooppunt).
- Waar mogelijk is het WMO-vervoer geïntegreerd in Bravoflex.

Jaar 2021

- Zijn concrete stappen naar realisering van de HOV verbinding Valkenswaard-Aalst-Eindhoven in 2022 gezet.
- Hebben wij in het kader van de herinrichting van de N69 gezorgd voor beter geoutilleerde en gepositioneerde halteplaatsen langs de as; gedacht wordt aan ombouw van de bestaande haltes tot smart-HUB's, met aandacht voor hoogwaardiger stallingsmogelijkheden voor fietsen, beschikbaarheid van OV-fietsen en P+R-voorzieningen voor overstappende autoreizigers;
- Is er gezocht naar verbetering van de aansluitende openbaar vervoerlijnen in de regio, zodat de HOV-as optimaal wordt 'gevoed'.
- Is in samenwerking met de provincie de voorbereiding gestart voor integratie van het WMO vervoer in het regulier openbaar vervoer.

Wat is de impact voor onze inwoners?

Alle bewoners de kans te bieden gebruik te maken van betaalbaar openbaar vervoer, hoogwaardig en/of op maat.

Wat mag het kosten? (bedragen x € 1.000)

	jaarrekening 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
Lasten verkeer, vervoer en waterstaat						
2.1 Verkeer en vervoer	1.433	1.561	1.678	1.857	2.022	2.047
2.5 Openbaar vervoer	-	-	-	-	-	-
	1.433	1.561	1.678	1.857	2.022	2.047
Baten verkeer, vervoer en waterstaat						
2.1 Verkeer en vervoer	55	43	31	31	31	31
2.5 Openbaar vervoer	-	-	-	-	-	-
	55	43	31	31	31	31
saldo verkeer, vervoer en waterstaat	1.378	1.518	1.647	1.826	1.991	2.016

Vergelijking van de begroting 2020 met 2021 (baten en lasten gesaldeerd) en meerjarig levert de volgende verschillen op:

2.1 Verkeer en vervoer (nadeel € 129.000)

- Stijging salariskosten met 29.000 agv indexeringen.
- Stijging kapitaallasten met 124.000 agv investeringen.
- Omdat eenmalige kosten (kredieten) 2020 vervallen in de begroting 2021 levert dit een voordeel op van 45.000.
- Door indexeringen stijgen lasten met 30.000.
- Door mutatie in de kosten van: onderhoud OV, gladheidsbestrijding, verkeerslichten en nutsbedrijven stijgen deze kosten per saldo met 5.000.

Toelichting meerjarenramingen:

- Jaarlijkse stijging voor onderhoud wegen volgens het wegenbeheerplan.
- Vanaf 2022 opnemen van onderhoudskosten voor N69.

03 Economie

3.1 Economische ontwikkeling

Lokaal Economisch Programma

Wat willen we bereiken?

Het behouden en versterken van een vitaal economische gemeenschap in Waalre.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Er is gewerkt aan de versterking van de centra van Aalst en Waalre-dorp.
- Een nieuwe toekomstvisie op bedrijventerreinen en kantoorlocaties is vastgesteld, de positie van Waalre in de Brainport regio alsook de werkgelegenheidssituatie is voor het programma van belang.
- In samenspraak met het bedrijfsleven is het lokaal economisch programma voor Waalre geactualiseerd.

Jaar 2021

- Na vaststelling van de Omgevingsvisie is een start gemaakt met de actualisatie van het Lokaal Economisch Programma. Hierin zijn ook acties benoemd (actieprogramma) waar we de komende jaren samen met het bedrijfsleven mee aan de slag gaan om de economische kracht van Waalre te behouden c.q. te versterken.
- Er is, na vaststelling van de Omgevingsvisie, een start gemaakt met het opstellen van de toekomstvisies voor onze werklocaties kantorenpark Diepenvoorde, bedrijvenpark Het Broek en Bedrijventerrein de Voldijn.
- Na de oprichting van Bedrijven Investerings Zone (BIZ) centrum Waalre-dorp wordt de uitvoering van het BIZ-plan 2021-2025 voor het centrum ter hand genomen. Denk hierbij aan marketing en promotie, verbetering van de uitstraling en versterking van de samenwerking tussen ondernemers.
- Voor de realisatie van het vitaal dorpshart Aalst zijn diverse deelprojecten opgepakt zoals: verwerving van het noordelijk poortgebouw, de herinrichting van het openbaar gebied, beeldkwaliteitsplan, overleg over realisatie van diverse bouwvelden.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- Ondernemers en inwoners krijgen duidelijkheid over de toekomstige economische ontwikkelingsrichting van Waalre. Hierin wordt duidelijk waar we ons de komende jaren op gaan richten.
- Inwoners profiteren van de hieruit voortkomende werkgelegenheid en voorzieningenniveau.

Samenwerking binnen het Stedelijke gebied Eindhoven, Metropoolregio en Brainport

Wat willen we bereiken?

De regio Zuidoost-Brabant wil haar positie als één van de best presterende regio's van Nederland en één van de meest technologisch innovatieve regio's van Europa behouden en versterken. Lokaal werken we aan het verder verstevigen van de positie van ons

bedrijfsleven en het bieden van een aantrekkelijke woonomgeving voor werknemers in de gehele Brainport.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Het actieprogramma Economie uit de Samenwerkingsagenda Stedelijk Gebied Eindhoven 2018-2025 is uitgevoerd.
- Er is geparticipeerd in het samenwerkingsverband van de Metropoolregio Eindhoven binnen het thema Economie.
- De positie van en opgaven voor Waalre in de Brainport regio zijn nader bepaald en meegenomen in het Lokaal Economisch Programma.

Jaar 2021

- De afspraken voor de programmering van de bedrijventerreinen binnen het Stedelijk Gebied Eindhoven zijn voor de komende jaren vastgelegd.
- De regionale kantorenafspraken zijn geactualiseerd.
- Het Regionaal Ontwikkelfonds Werklocaties is opnieuw 'ingericht' (ROW 2.0) en subsidie aanvragen vanuit het bedrijfsleven zijn behandeld/ gehonoreerd.
- Er is een start gemaakt met de actualisatie van de subregionale detailhandelsvisie en bijbehorend uitvoeringsprogramma.
- De 21 gemeenten in de Metropoolregio Eindhoven hebben samengewerkt aan een herstelaanpak om de gevolgen van de coronacrisis te dempen. Deze herstelaanpak richt zich op 3 sporen: 1. Opleiden (om/ bij scholing), 2. Digitalisering van onderwijs en MKB, 3. Kennisdelen en samenwerken, met name gericht op het behoud van vitale kernen. Naast deze herstelaanpak zijn ook nog andere onderwerpen binnen thema Economie in de Metropoolregio aan bod gekomen.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- Ondernemers en inwoners profiteren in de Brainport-regio van het excellente vestigingsklimaat voor bedrijven, werkgelegenheid en een aantrekkelijke woonomgeving met een hoog voorzieningenniveau.

3.3 Bedrijfscontactfunctie

Wat willen we bereiken?

Goed contact onderhouden met het Waalres bedrijfsleven en hun behoeftes en wensen duidelijk in beeld hebben.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Huisvestingsvraagstukken van bedrijven zijn gezamenlijk bekeken binnen het 1-Loket SGE waardoor de meest passende locaties in de regio zijn aangeboden. Zo behouden wij en trekken wij bedrijven aan voor de regio.
- Er is regelmatig overleg en contact geweest met lokale bedrijven en ondernemersverenigingen.

Jaar 2021

- Waalre heeft aan '9voor1' (voorheen 1-loket SGE) deelgenomen. In dit overleg worden vertrouwelijk huisvestingsvragen van bedrijven behandeld.
- Er heeft regelmatig overleg plaatsgevonden met Ondernemers Contact Waalre, BIZ Den Hof, BIZ centrum Waalre-dorp en individuele bedrijven (waaronder bedrijfsbezoeken).

Wat is de impact voor onze inwoners?

- Bedrijven met een huisvestingsvraag worden via '9voor1' (voorheen 1-loket SGE) naar de juiste locatie (bedrijventerrein of kantoorlocatie) in het SGE geleid.
- Bedrijven en ondernemers hebben direct contact met de gemeente om zaken aan te kaarten en te bespreken.

3.4 Recreatie en toerisme

Wat willen we bereiken?

Het regionaal positioneren van Waalre als de 'groene' schakel c.q. toegangspoort tussen (de zuidzijde van) het SGE en grotere, groene, recreatieve gebieden zoals 'de Kempen' en 'transnationaal park De Grote Heide'. Het vergroten van de aantrekkelijkheid van het Waalres buitengebied op het gebied van recreatie en toerisme; van Waalre en voor de inwoners van het stedelijk gebied.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

In samenspraak met stakeholders is een beleidsnotitie Toerisme & Recreatie inclusief uitvoeringsprogramma opgesteld en (deels) uitgevoerd. De projecten hebben betrekking op het behoud en verbeteren van de toeristisch recreatieve infrastructuur (routes, natuurpoorten, extra voorzieningen) het verbeteren van de samenwerking, informatievoorziening en promotie.

Jaar 2021

- De nota Recreatie (en toerisme) in Waalre is na een intensief participatietraject tot stand gekomen en vastgesteld. De eerste projecten uit het uitvoeringsprogramma zijn ter hand genomen.
- Waalre participeert komende drie jaar (2021-2023) in het samenwerkingstraject Van Gogh Nationaal Park.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- Waalre wordt aantrekkelijker op het vlak van recreatie en toerisme. Denk aan betere fiets-, wandel- en ruitersporen, mountainbike netwerken, betere informatie en promotie (website) en recreatieve poorten. Voor onze inwoners dus meer en mooiere mogelijkheden qua vrijetijdsbesteding.

Wat mag het kosten? (bedragen x € 1.000)

	jaarrekening 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
Lasten economie						
3.1 Economische ontwikkeling	68	47	49	49	129	129
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	48	90	57	57	57	57
3.4 Economische promotie	29	41	53	53	53	41
	145	178	159	159	239	227
Baten economie						
3.1 Economische ontwikkeling	1	2	2	2	2	2
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	50	58	52	52	52	52
3.4 Economische promotie	184	175	175	175	175	175
	235	235	229	229	229	229
saldo economie	-90	-57	-70	-70	10	-2

Vergelijking van de begroting 2020 met 2021 (baten en lasten gesaldeerd) en meerjarig levert de volgende verschillen op:

3.1 Economische ontwikkeling (nadeel € 2.000)

- Geen verschil van betekenis.

Toelichting meerjarenramingen:

- Vanaf 2023 zijn kapitaallasten opgenomen ter dekking van de investeringslast Centrumontwikkeling Aalst (Kadernota 2018/2020).

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen (voordeel € 27.000)

- Omdat eenmalige kosten 2020 vervallen in de begroting 2021 levert dit een voordeel op van 27.000.

3.4 Economische promotie (nadeel € 12.000)

- Op dit taakveld zijn de kosten voor deelname van Gogh Nationaal park voor de jaren 2021 t/m 2023 opgenomen. Deze kosten worden gedekt door een onttrekking uit het regionale fonds.

04 Onderwijs

4.1 Brede Scholen

Wat willen we bereiken?

Een soepele overgang van de ene ontwikkelingsfase naar de andere om achterstand of uitval te voorkomen. Onderwijs, sociaal-culturele en sportvoorzieningen versterken elkaar.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- De samenwerking tussen het onderwijs, de voor- en naschoolse voorzieningen (kinderopvang en peuterspeelzaalwerk) en de omgeving is tot stand gebracht waarbij de onderwijshuisvesting ondersteunend is geweest aan deze samenwerking.
- De Lokale Educatieve Jeugd Agenda 2016-2020 is uitgevoerd.

Jaar 2021

- De goede contacten die tijdens de coronamaatregelen zijn gelegd tussen de scholen en de verenigingen worden gecontinueerd.
- Onderwijs en kinderopvang zijn partners van het Waalres Sport- en Beweegakkoord.
- Er is een goede samenwerking tussen de scholen en de bibliotheek.
- Schoolbesturen en de besturen van de aanbieders van voorschoolse educatie (KC De Wilderen, KC Dondersteentjes, KC Ekenrooi en kinderdagverblijf Het Avontuur) werken volgens de 'Resultaatafspraken Voor- en Vroegschoolse Educatie' (VVE) Waalre. Hiermee is er een doorgaande lijn van voorschool (kinderdagverblijf) naar vroegschool (groep 1 en 2 van de basisschool). Er wordt op een eenduidige wijze gewerkt aan pedagogische doelen, ontwikkeling en ouderbetrokkenheid. Resultaten worden gemonitord met een regionale 'VVE-monitor' en de gemeente Waalre legt verantwoording af aan de onderwijsinspectie.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- Ouders ervaren minder bureaucratie rondom leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, doordat de scholen en andere jeugdpartners zoals het CMD efficiënt samenwerken rondom de inzet van ondersteuning vanuit passend onderwijs en jeugdhulp.
- Peuters volgen een methodisch ontwikkelingsgericht programma op de kinderopvang, dat aansluit op het programma in de onderbouw van de basisschool. Hierdoor wordt een goede overdracht/overgang naar het basisonderwijs gefaciliteerd.
- Jongeren die problemen ervaren in hun welbevinden weten waar ze terecht kunnen voor hulp en worden tijdig geholpen. En de scholen kunnen hun rol als vroeg signaleerder goed invullen. Hierdoor is er minder inzet van (zware) individuele voorzieningen jeugdhulp nodig.

4.2 Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?

Goede huisvesting om het brede-school-concept mogelijk te maken. Door middel van een multifunctionele inzet van de schoolgebouwen willen we de ontmoeting tussen verschillende groepen vergemakkelijken en wijkgebonden activiteiten mogelijk maken.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

Er zijn goede afspraken gemaakt met de schoolbesturen over de uitvoering van het onderhoud aan de scholen en over het multifunctioneel inzetten van de gebouwen.

Jaar 2021

- Met de schoolbesturen van De Meent en de Drijfveer (St. Nutsscholen Aalst-Waalre en SKOzoK) is onderzocht of op termijn kan worden gekomen tot nieuwbouw op één locatie in De Voldijn
- Is inzake deze nieuwbouw van een schoolgebouw een voorstel aan de raad voorbereid.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- De schoolgebouwen in de gemeente Waalre bieden genoeg ruimte voor passend onderwijs en een gezonde, frisse leeromgeving voor de kinderen.

4.3 Lokaal onderwijsbeleid

Wat willen we bereiken?

Een samenhangende onderwijs-, ondersteunings- en hulpstructuur voor de jeugd en een positief opvoed- en opgroei-klimaat. De ondersteuning die het onderwijs biedt (passend onderwijs) sluit aan bij de ondersteuning die de gemeente biedt op basis van de Jeugdwet en de WMO.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Ouders zijn en blijven primair verantwoordelijk voor het opgroeien en de opvoeding van hun kinderen.
- Ondersteuningsvragen zijn snel gesignaleerd en aangepakt door het (preventief) inzetten van de sociale omgeving en ondersteuning vanuit het 'voorliggend veld'. Dit resulteert in een snellere en adequatere reactie en minder ondersteuningsvragen die opgeschaald worden naar specialistische hulpverlening.
- Ondersteuningsplannen Passend Onderwijs van het samenwerkingsverband Passend Onderwijs zijn afgestemd met de deelnemende gemeenten.
- Gemeentelijke beleidsplannen voor jeugd zijn afgestemd met de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs (Primair en Voortgezet Onderwijs).

Jaar 2021

- We werken op basis van het nieuwe Beleidsplan Jeugd Waalre 2020-2024.
- Het samenwerkingsverband PO De Kempen, de Waalrese basisscholen, kinderopvangorganisaties en de gemeente Waalre werken eenduidig volgens het

'implementatieplan aansluiting PO-Jeugdhulp'. Hierin staan gezamenlijke afspraken betreffende o.a. de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de deelnemende partijen, communicatie naar ouders en het werken met de Meldcode Kindermishandeling en het signaleringssysteem Zorg voor Jeugd. Zowel op uitvoerend, beleidsmatig (lokaal en regionaal) en bestuurlijk niveau is er een overlegstructuur om de aansluiting tussen (voor)school en jeugdhulp optimaal te laten verlopen.

- Het onderwijsachterstandenbeleid is uitgevoerd, niet alleen d.m.v. het uitvoeren van de resultaatafspraken VVE, maar ook door de inzet van preventieve logopedie en een onderwijsassistent NT2 (Nederlands als 2^e taal).
- Er is een overzicht van het 'vrij toegankelijk aanbod' voor jeugdigen en ouders. Het CMD en de scholen kennen dit overzicht. Ouders en jongeren worden regelmatig op dit aanbod geattendeerd via de communicatiekanalen van de scholen en de gemeente. Denk bijvoorbeeld aan groepsaanbod voor jeugdigen over omgaan met stress, de overgang naar het voortgezet onderwijs of het omgaan met een scheiding van ouders.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- Inwoners weten waar ze terecht kunnen voor jeugdhulp, de aanvraagprocedure voor individuele voorzieningen jeugdhulp is helder en efficiënt.
- Ouders worden niet heen en weer gestuurd, maar ervaren dat zij zelf de regie hebben en passende hulp krijgen. Dit wordt ondermeer gerealiseerd door een goede samenwerking tussen het onderwijs, kinderopvang, CMD, PlusTeam, huisartsen, jeugdgezondheidszorg en andere jeugdpartners.
- Ouders kunnen ook in met Medisch Centrum Aalst terecht voor vragen rondom de opvoeding en hulp voor hun kinderen.
- Kinderen met een taalachterstand krijgen extra hulp en ervaren dat zij beter mee kunnen komen met de rest van de klas.

4.3 Leerlingenvervoer

Wat willen we bereiken?

Leerlingen die niet zelfstandig naar school kunnen gaan en waarvan de ouders/verzorgers dit vervoer redelijkerwijs niet zelf kunnen uitvoeren, kunnen gebruik maken van het leerlingenvervoer, op basis van de Verordening Leerlingenvervoer gemeente Waalre.

Onder de noemer "gewoon waar mogelijk en speciaal waar nodig" willen we leerlingen helpen om zelfstandig te leren reizen naar en van school daar waar dit leerbaar en haalbaar is.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- De contracten voor Leerlingenvervoer zijn samen met de gemeente Eindhoven afgesloten en lopen tot en met 1 augustus 2021.
- De aanbestedingsprocedure voor het leerlingenvervoer is gestart. Vóór het schooljaar 2021-2022 is bekend welke vervoersbedrijven gecontracteerd zijn.
- De mogelijkheden van de integratie van het leerlingenvervoer en het Wmo-vervoer (Taxibus) met het openbaar vervoer zijn samen met de regio gemeenten van Taxibus onderzocht.
- Het zelfstandig reizen van leerlingen waar dit leerbaar en haalbaar is, is gestimuleerd. De ouders zijn geïnformeerd over best practices in Waalre.

Jaar 2021

- Er is structureel overleg met de Adviesraad leerlingenvervoer Waalre en de toezichthouder voor het leerlingenvervoer.
- Er is structureel overleg met de vervoersbedrijven, de toezichthouder en de gemeente Eindhoven.
- Het aanbestedingsproces voor het leerlingenvervoer, samen met de gemeente Eindhoven, is afgerond vóór het schooljaar 2021-2022.
- In de tweede helft van 2021 zal gestart worden met een aanbestedingsprocedure voor een toezichthouder leerlingenvervoer voor Eindhoven en Waalre.
- We stimuleren het zelfstandig reizen naar en van school voor kinderen waarbij dit mogelijk is. We ondersteunen dit met een trainingsprogramma van MEE Zuidoost Brabant.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- Er is continuïteit en tevredenheid over de uitvoering van het leerlingenvervoer.
- We ontlasten ouders van kinderen die vanwege een beperking niet zelfstandig naar school kunnen reizen en gebruik maken van een voorziening leerlingenvervoer.
- We werken aan bewustwording bij ouders dat het zelfstandig kunnen reizen naar en van school bijdraagt aan het vergroten van het zelfvertrouwen van kinderen. Het maakt het meedoen aan activiteiten in hun eigen omgeving ook makkelijker als vervoer geen probleem meer is.

4.5 Leerplicht

Wat willen we bereiken?

Voorkomen en bestrijden van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

De leerplichtambtenaren in de regio Zuidoost Brabant hebben meldingen van schoolverzuim in behandeling genomen en een bijdrage geleverd aan het voorkomen en bestrijden van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten. Hierbij is nauw samengewerkt met verschillende partners in de regio zoals regiogemeenten, (samenwerkingsverbanden van) scholen, jeugdhulp, jeugdbescherming en het openbaar ministerie.

Jaar 2021

- De leerplichtambtenaar van de gemeente Waalre werkt volgens het stappenplan 'handhavend optreden bij schoolverzuim'. De scholen melden ongeoorloofd verzuim bij de leerplichtambtenaar en dit wordt opgepakt volgens de methodische aanpak schoolverzuim. Dit geldt ook voor:
 - Kinderen met een kwetsbare gezondheid
 - Kinderen met familieleden met een kwetsbare gezondheid
 - Ouders of leerlingen met corona-angstals zij het door de school aangeboden onderwijsprogramma (waarbij al dan niet sprake is van afstandsonderwijs als maatwerkoplossing) niet volgen.
- De leerplichtambtenaar is werkzaam binnen het CMD.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- Ouders kunnen snel terecht met vragen over leerplicht, waarbij niet alleen sec gekeken wordt naar de regelgeving rondom leerplicht, maar ook naar de specifieke ondersteuningsbehoefte van het kind.
- Door verbinding van leerplicht en zorg wordt meer integraal naar de ontwikkeling van de jongere gekeken.

Wat mag het kosten? (bedragen x € 1.000)

	jaarrekening 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
Lasten onderwijs						
4.1 Openbaar basisonderwijs	72	74	74	74	74	74
4.2 Onderwijshuisvesting	552	552	552	553	554	555
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	524	495	587	587	589	587
	1.148	1.121	1.213	1.214	1.217	1.216
Baten onderwijs						
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	-	-	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	246	252	255	257	259	261
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	75	58	64	64	64	64
	321	310	319	321	323	325
saldo onderwijs	827	811	894	893	894	891

Vergelijking van de begroting 2020 met 2021 (baten en lasten gesaldeerd) en meerjarig levert de volgende verschillen op:

4.1 Openbaar basisonderwijs

- Geen verschil.

4.2 Onderwijshuisvesting (voordeel € 3.000)

- Hogere bijdrage BSE voor groot onderhoud. (Dit wordt gestort in de reserve groot onderhoud).

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken (nadeel € 86.000)

- De kosten voor leerlingenvervoer stijgen met 85.000.

05 Sport, cultuur en recreatie

5.1-5.2 Sport

Wat willen we bereiken?

Door middel van het aanbieden van sport- en speelactiviteiten en -faciliteiten een bijdrage leveren aan een gezonde leefstijl van alle bewoners, leefbaarheid in wijken en buurten.

Vergroten van de verantwoordelijkheid en betrokkenheid van verenigingen en de samenleving bij de uitvoering van deze maatschappelijke opgaven.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- De sportaccommodaties en sportvoorzieningen zijn multifunctioneel ingezet; ook op andere beleidsterreinen zoals onderwijs en Wmo;
- Sporthal 't Hazzo is omgebouwd tot een duurzame sporthal;
- Er zijn voorbereidingen getroffen voor de situatie dat sporthal 't Hazzo niet meer gekoppeld is aan het zalencentrum.
- Duurzame beheersituatie gecreëerd voor de sportaccommodaties voor binnen- en buitensport.

Jaar 2021

- De kopgroep van het Waalres Sport- en Bewegakkoord geeft namens alle partners uitvoering aan de geformuleerde ambities en bijbehorende acties;
- We verlenen de sportaanbieders ondersteuning via de verenigingscontactfunctionaris in de vorm van materialen en/of advisering;
- De samenwerking tussen (sport)organisaties die ontstaan is als gevolg van de corona-crisis is gecontinueerd.
- De verbouwing van 't Hazzo tot duurzame accommodatie voor sport en ontmoeten is gerealiseerd;
- Een aanbestedingsprocedure heeft geleid tot een exploitant voor de sporthallen;
- Onderhoud en beheersituatie buitensportaccommodaties is samen met de gebruikers georganiseerd;
- Samen met de gebruikers van de buitensportaccommodaties zijn nieuwe huurovereenkomsten opgesteld;
- Sjors Sportief en Creatief, in het kader van meedoen voor iedereen, is voortgezet;
- Activiteiten zijn georganiseerd tijdens Nationale Sportweek;
- De openbare speeltuinen opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Speelruimtebeleid Waalre 2018-2022 voor het jaar 2021 zijn heringericht;
- Kinderen uit minimagezinnen hebben financiële ondersteuning ontvangen voor sportactiviteiten volgens de nieuwe overeenkomst met het Jeugdfonds Sport Brabant;
- Waardering aan (jonge) vrijwilligers is uitgesproken via de vrijwilligerspenning en het Wij Waalre Club Talent;
- Binnen het thema voorzieningen en evenementen van het Stedelijk Gebied Eindhoven is gewerkt aan de doelstellingen uit de samenwerkingsagenda 2018-2025 en acties uit het jaarprogramma 2021.

Wat is de impact voor onze inwoners?

We faciliteren een gezonde leefstijl, ruimte om te sporten en te bewegen, ontmoeting en leefbaarheid in wijken en buurten voor alle inwoners. Dit doen we samen met inwoners (kinderen), verenigingen en andere maatschappelijke partners.

5.3 Cultuur

Wat willen we bereiken?

Een bijdrage leveren aan de brede ontwikkeling van de inwoners van Waalre (o.a. historisch erfgoed, muziek, literatuur, kunst), waarbij de eigen verantwoordelijkheid en het organiserend vermogen van de inwoners en organisaties leidend is. De gemeente neemt hierin wel een faciliterende en stimulerende rol.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Tot en met 2020 is een deel van de middelen voor muzikeducatie ingezet voor het stimuleren van deelname aan cultuuractiviteiten door kinderen uit minimagezinnen. Bij het nieuw op te stellen cultuurbeleid bekijken we hoe we een grotere doelgroep kunnen bereiken met het beschikbare geld voor muzieksubsidies;
- De culturele verenigingen hebben dezelfde financiële ondersteuning gekregen en ondersteuning in middelen of advies als andere verenigingen, waar mogelijk maken we concrete prestatieafspraken;
- Het huidige Kunst- en Cultuurbeleid van de gemeente Waalre is heroverwogen, zowel wat betreft inhoud als het beoogde effect.

Jaar 2021

- Kinderen uit minimagezinnen hebben subsidies muzikeducatie ontvangen volgens de nieuwe overeenkomst met het Jeugdfonds Cultuur Brabant 2021.
- Organisaties en verenigingen hebben subsidies ontvangen volgens de huidige gemaakte afspraken. Nieuwe prestatieafspraken zijn gemaakt voor een periode van 4 jaar als de huidige afspraken verlopen zijn.
- De subsidies 2020 zijn vastgesteld in 2021 voor organisaties en verenigingen en hierbij is coulant omgegaan vanwege het Coronavirus in 2020.
- Culturele verenigingen en inwoners hebben ondersteuning ontvangen via de verenigingscontactfunctionaris in de vorm van materialen en/of advisering.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- Kinderen in Waalre kunnen muzieklessen volgen, ook kinderen uit minimagezinnen, zij kunnen ook deelnemen aan dans, theater en andere kunstzinnige activiteiten;
- Culturele, kunstzinnige en museale activiteiten vinden plaats in Waalre;
- We helpen organisaties met vragen op het gebied van kunst en cultuur met materialen en advies en de invloed van Corona op hun organisatie;
- Waalres Erfgoed bewaart foto's, films, documenten over het verleden van Waalre. Zij brengen hierover, indien mogelijk, jaarlijks een boek uit.

5.6 Media

Wat willen we bereiken?

De bibliotheek zorgt voor leesbevordering, taalontwikkeling en mediawijsheid bij kinderen op basisscholen en zorgt voor een aanbod voor volwassenen. De lokale omroep (een wettelijke verplichting) houdt Waalrenaren op de hoogte van lokaal nieuws in Waalre en Eindhoven en omgeving.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Er is een meerjarig subsidiecontract met Bibliotheek Eindhoven gesloten;
- Waalre is voor 5 jaar aangesloten bij Stichting Omroep Eindhoven en Omgeving, gebaseerd op wat in 'De Kracht van Waalre' is aangegeven: focus op en samenwerken met partners van het stedelijk gebied Eindhoven.

Jaar 2021

- We hebben een nieuw meerjarig contract opgesteld voor de Bibliotheek. De ingangsdatum is 1 januari 2022.
- We hebben een subsidie aan Stichting Omroep Eindhoven en Omgeving verleend en hebben de subsidie 2020 vastgesteld.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- Beter leren lezen en schrijven (taalvaardigheid) en omgaan met computers (digivaardigheid) voor inwoners van Waalre. Leesbevordering, taalontwikkeling en mediawijsheid bij kinderen en een aanbod voor volwassenen. De nieuwe missie van de bibliotheek Eindhoven voor een eventueel nieuw meerjarenplan luidt: "wij geven de mensen de mogelijkheid zich te ontwikkelen. Zo stimuleren we zelfredzaamheid en zelfontplooiing".
- De lokale omroep informeert inwoners van Waalre over nieuws van Waalre en nieuws over regio Eindhoven. Regio Eindhoven wordt ook over nieuws van Waalre geïnformeerd.

5.7 Openbaar Groen

Wat willen we bereiken?

De groene uitstraling als essentieel en karakteristiek onderdeel van de gemeente Waalre behouden en waar mogelijk versterken. Waalre hiermee positioneren als aantrekkelijke woon-, verblijf- en werkomgeving. In samenspraak met bewoners komen tot een integrale aanpak van de openbare ruimte.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Het Groenbeleidsplan is geactualiseerd en bestaat uit 4 modules: Groenvisie/groenstructuur, Groenbeleid/Bomenbeleid en herbeoordeling lijst waardevolle bomen. Biodiversiteit, burgerparticipatie, klimaatverandering en duurzaamheid maken onderdeel uit van dit Groenbeleidsplan.
- Het Openbaar Groen is (daar waar mogelijk) gerenoveerd of vervangen als onderdeel van het Integraal Meerjarenplan Openbare Ruimte (groen, wegen, riolering) 2018-2024'.

Jaar 2021

- Zijn aan de hand van het vervangingsprogramma voor beplantingen en bomen in samenspraak met bewoners de eerste vervangingen gerealiseerd.
- Is in het kader van de herinrichting van diverse projecten zoals bijvoorbeeld het Burgemeester Ossepark en Traverse Zuid het groen gerenoveerd.
- Is de integrale en wijkgerichte reconstructie groen (in combinatie met wegen en riolering) Voldijn Noord in voorbereiding.
- Is in het kader van de gebiedsontwikkeling Waalre op diverse locaties nieuwe natuur gerealiseerd.
- Is de natuurontwikkeling Achtereind i.s.m. Brabants Landschap in uitvoering.
- In samenspraak met projectontwikkelaars is de voorbereiding en / of uitvoering (bouw- en woonrijp) van diverse woningbouwprojecten zoals Heistraat-zuid, Gezondheidscentrum, Willibrordushof, Smaragd, Berkenlaan en plan de Keijzer opgestart.

Wat is de impact voor onze inwoners?

De groene uitstraling als essentieel en karakteristiek onderdeel van de gemeente Waalre zal behouden blijven en waar mogelijk worden versterkt. Waalre blijft zich hiermee positioneren als aantrekkelijke woon-, verblijf- en werkomgeving.

Wat mag het kosten? (bedragen x € 1.000)

	jaarrekening 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
Lasten sport, cultuur en educatie						
5.1 Sportbeleid en activering	52	37	52	42	32	32
5.2 Sportaccommodaties	718	799	869	838	792	804
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	41	47	47	47	47	47
5.5 Cultureel erfgoed	32	18	22	22	22	22
5.6 Media	295	300	303	303	303	303
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.622	1.499	1.579	1.619	1.619	1.619
	2.760	2.700	2.872	2.871	2.815	2.827
Baten sport, cultuur en educatie						
5.1 Sportbeleid en activering	64	79	75	75	65	65
5.2 Sportaccommodaties	171	174	179	180	181	182
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-	-	-	-	-	-
5.5 Cultureel erfgoed	-	-	-	-	-	-
5.6 Media	-	-	-	-	-	-
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	35	14	14	14	14	14
	270	267	268	269	260	261
saldo sport, cultuur en educatie	2.490	2.433	2.604	2.602	2.555	2.566

Vergelijking van de begroting 2020 met 2021 (baten en lasten gesaldeerd) en meerjarig levert de volgende verschillen op:

5.1 Sportbeleid en activering (nadeel € 19.000)

- Op de uitgaven voor sportbeleid worden de advieskosten eenmalig opgehoogd.
- De BTW-vergoeding voor sportbeoefening wordt jaarlijks maar voor een deel uitbetaald door het rijk doordat deze overvraagd is. Wij ramen in 2021 een vergoeding die 14.000 lager is dan in 2020.

5.2 sportaccommodaties (nadeel € 65.000)

- Door afschrijvingen ontstaat er een voordeel van 17.000 op de kapitaallasten van de sporthallen.
- Belastingen en verzekeringen sporthallen zijn vanaf 2021 5.000 hoger.
- Het dagelijks- en groot onderhoud van de buitensportaccommodaties stijgt met 72.000.

Toelichting meerjarenramingen:

- In 2022 zal worden bezien of het extra budget voor sporthalbeheer dat loopt tot 2021 nog nodig is.
- In de meerjarenbegroting is 1x in de 3 jaar 12.000 opgenomen voor dieptereiniging kunstgras en 1x in de 5 jaar 17.500 het reinigen van de drainage.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

- Geen verschil.

5.5 Cultureel erfgoed (nadeel € 4.000)

- De diverse advieskosten voor de monumenten stijgen vanaf 2021 met 4.000.

5.6 Media (nadeel € 3.000)

- Nadeel door indexering bijdrage aan bibliotheek Eindhoven.

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie (nadeel € 80.000)

- Vanaf 2021 is jaarlijks 3.000 extra opgenomen voor de huur schotse hooglanders.
- Om uitvoering te kunnen geven aan het groenbeleidsplan is vanaf 2021 60.000 structureel extra opgenomen.
- Voor indexering, areaaluitbreiding en aankoop plantgoed stijgen de lasten vanaf 2021 met 66.000.
- Voor verbetering kwaliteit (uit 2019) stijgen de lasten met 25.000.
- Enkele eenmalige kredieten uit 2020 komen in 2021 niet voor wat een voordeel oplevert van 71.000. Dit betreft: bestrijden eikenprocessierups en herstel markt Waalre. (3^e turap 2020)

Toelichting meerjarenramingen:

- Om uitvoering te kunnen geven aan het groenbeleidsplan is in 2021 een investeringsbedrag van 600.000 eenmalig extra opgenomen. De afschrijving wordt vanaf 2022 in de begroting opgenomen.

06 Sociaal domein

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (CMD/ Plusteam)

Wat willen we bereiken?

Een laagdrempelige voorziening voor alle vragen over zorg en welzijn zoals de Wmo, jeugd en gezin, leerplicht, minimaregelingen, werk en inkomen, schuldhulpverlening en mantelzorg.

Er wordt uitgegaan van een integrale aanpak met een preventief karakter. Er is één contactpersoon per gezin of alleenstaande. Er wordt nadrukkelijk gekeken naar de zelfredzaamheid, wat iemand zelf kan en waar hulp/ondersteuning bij nodig is.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Het Centrum Maatschappelijke Dienstverlening (CMD) is doorontwikkeld met als doel de versterking van de kwaliteit van dienstverlening aan de inwoner in het gehele sociale domein;
- Alle individuele jeugdhulpcliënten uit de gemeente Waalre en hun gezinnen zijn in beeld gebracht en hebben een vaste coach uit het CMD of PlusTeam;
- Integrale benadering "één gezin, één plan, één coördinator" is gemeengoed;
- Softwarematige ondersteuning en alle bijbehorende functionaliteiten functioneert goed en werkt ondersteunend voor het CMD en PlusTeam (administratieve lastenvermindering) en genereert managementinformatie;

Jaar 2021

- De evaluatie van het PlusTeam heeft nadere opvolging en uitwerking gekregen.
- Een nieuwe manier van burgerparticipatie in het Sociaal Domein is gestart.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- Inwoners kunnen met al hun hulpvragen terecht bij het CMD.
- De toegang tot zorg en ondersteuning voor inwoners is laagdrempelig, persoonlijk en dichtbij in de eigen gemeente georganiseerd.
- Door de samenwerking met de partners in de toegang (huisartsen, PlusTeam, onderwijs) kan tijdig kwalitatief goede zorg ingezet worden.

Wijkcentra

Wat willen we bereiken?

Inwoners de mogelijkheid bieden om deel te nemen aan en/of gebruik te maken van cultureel maatschappelijke activiteiten, van wijkzorg en van wijk-overstijgende activiteiten. We bieden levensloopbestendige wijken en buurten. Wij borgen de mogelijkheid voor ontmoeten in elke wijk voor nu en later.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018 – 2022

- Accommodaties zijn multifunctioneel ingezet;
- De (zorg)activiteiten in de wijkcentra zijn doorontwikkeld conform zorgcontracten;
- Wijken en buurten zijn levensloopbestendig. De voorzieningen zijn voor iedereen goed bereikbaar;
- De sociaal culturele activiteiten zijn gesubsidieerd volgens het geldende subsidiebeleid voor deze periode.
- Heldere visie op de mate van privatisering van gemeentelijk vastgoed. We organiseren hier voor een raads-brede discussie rondom de gemeenschapshuizen en sportaccommodaties.
- Verdere ontwikkeling van Het Huis van Waalre als ontmoetingsplek.

Jaar 2021

- Er is een samenwerking georganiseerd tussen de Prachtdag en Neffe de Kerk
- De nieuwe ontmoetingsplek 't Hazzo is gerealiseerd.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- De ontmoetingsruimten hebben een belangrijke maatschappelijke functie; inwoners kunnen hier terecht voor ontmoeting; meedoen; ontwikkeling en zelf iets organiseren. Hierdoor minder eenzaamheid en meer gezondheid.

6.3 Inkomensregelingen

Wat willen we bereiken?

- Het garanderen van een bestaansminimum voor inwoners, die geheel of gedeeltelijk niet zelfstandig kunnen voorzien in de noodzakelijke kosten van levensonderhoud.
- Inwoners met arbeidsvermogen de noodzakelijke ondersteuning (loonkostensubsidie, werkplekaanpassing en begeleiding) bieden zodat zij in staat zijn het wettelijk minimumloon te verdienen (Participatiewet).

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018 -2022

- Uitvoeren van de Participatiewet (bijstandsuitkeringen) en de regelingen Ioaw, Ioaz, Bbz;
- Integrale benadering van personen en gezinnen bij vraagstukken op het gebied van het sociale domein;
- Doorlopende bestandsanalyse met als doel uitstroom naar arbeid.

Jaar 2021

- De nieuwe Wet Inburgering is ingevoerd per 1 juli 2021 waarbij regionaal wordt samengewerkt m.b.t. de inkoop van scholing.
- Nieuwe samenwerkafspraken zijn gemaakt met gemeente Veldhoven in het kader van de uitvoer van nieuwe Wet Inburgering.
- De Tijdelijke ondersteuning zelfstandige ondernemers (Tozo) is uitgevoerd door de gemeente Veldhoven.
- Door corona zijn er meer aanvragen voor een uitkering toegekend.

Wat is de impact voor onze inwoners?

Door de integrale ondersteuning op in het CMD kunnen inwoners met diverse beperkingen/problemen ondersteund worden om mee te kunnen doen op de verschillende leefgebieden.

6.3.1 Minimabeleid

Wat willen we bereiken?

- Het minimabeleid heeft als speerpunt het bestrijden van armoede. Voorop staat participatie in de samenleving en verhoging van de zelfredzaamheid van de inwoner. De nadruk ligt op de kwetsbare volwassenen en kinderen in de gemeente die minder goed voor zichzelf kunnen zorgen;
- Speciale aandacht voor doelgroepen die door stapeling van kortingen op toelagen en verhoging van kosten in de problemen komen;
- Bestrijding van armoede en de uitvoering van het minimabeleid en inkomensondersteuning door het Centrum voor Maatschappelijke Deelname (CMD);
- Het CMD werkt vanuit een integrale benadering en neemt bij armoedebestrijding en uitvoering van het minimabeleid de versterking vanuit de drie decentralisaties mee (Wmo/ Jeugdwet/ Participatiewet);
- Pro actieve schulddienstverlening met aandacht voor preventie;
- Inzetten op preventie om schuldsituaties te voorkomen door "vroegsignalering" en een bijdrage leveren aan het Netwerk Waalre Schuldenvrij (burgerinitiatief);
- Doelgerichte inzet "Klijnsma middelen" ter bestrijding van armoede onder kinderen.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Bevorderen integrale aanpak door ontwikkeling van het CMD te stimuleren;
- Het verstrekken van individuele Bijzondere bijstand;
- Het verstrekken van een individuele inkomensvoetstuk;
- Ondersteuning van minima door aanvullende regelingen zoals de "Meedoen bijdrage", deelname aan het Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds, korting op de premie van de ziektekostenverzekering en faciliteren van Stichting Leergeld;
- Uitvoering van schulddienstverlening door het lokale CMD;
- Inzetten en "Vroeg signalering" en samenwerking met Burgerschuldhelp Waalre in het voorkomen van schuldsituaties.

Jaar 2021

- De verwachte stijging van het gebruik van minimaregelingen wordt goed uitgevoerd waarbij niemand wordt uitgesloten en de omstandigheden van de individuele inwoners leidend zijn, gewerkt vanuit de bedoeling.

Wat is de impact voor onze inwoners?

Door de diverse vormen van financiële ondersteuning hebben de inwoners met een minimuminkomen de mogelijkheid om mee te doen in Waalre.

6.4 Begeleide participatie

Wat willen we bereiken?

- Doel van de Participatiewet is inwoners een bestaansminimum te garanderen door een bijstandsuitkering te verstrekken en/of inwoners met een arbeidsvermogen kansen op regulier werk te bieden. Voor inwoners met een arbeidsvermogen van 0 tot 80% wordt ondersteuning ingezet. De Participatiewet en het gemeentelijke beleid leveren een bijdrage aan de versterking van gelijke kansen voor inwoners met een arbeidsvermogen op de reguliere arbeidsmarkt.
- Zorg dragen voor een natuurlijke afbouw van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) waarvan de toegang vanaf 1 januari 2015 is afgesloten.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- De Participatiewet in samenwerking met en door de gemeente Veldhoven wordt uitgevoerd op basis van een samenwerkingsovereenkomst;
- We nemen deel in het "Participatiebedrijf" GRWRE (de gemeenten Eindhoven, Veldhoven, Heeze-Leende en Valkenswaard);
- We participeren in het Regionaal Werkbedrijf Brabant Zuidoost (04werkt);
- Uitvoering en afbouw van de Wsw door Ergon als onderdeel van de GRWRE;
- Inwoners worden begeleid naar werk door het aanbieden van participatievoorzieningen;
- Loonkostensubsidie wordt aangeboden aan inwoners met beperkt arbeidsvermogen;
- We voldoen aan de wettelijke taakstelling m.b.t. "beschut werk". Het bieden van een loonkostensubsidie aan inwoners met arbeidsbeperking;
- Werkzoekenden verrichten onbeloonde maatschappelijk nuttige werkzaamheden naast of in aanvulling op reguliere arbeid (werkzaamheden die niet leiden tot verdringing op de arbeidsmarkt);
- Een studietoeslag wordt aangeboden aan inwoners die studeren en een arbeidshandicap hebben;

Jaar 2021

- Continuering van bestaand beleid ondanks de coronacrisis die een grote impact heeft op de bedrijfsvoering van de GRWRE/Ergon. De bedrijfsvoering wordt aangepast naar de financiële mogelijkheden. Van de deelnemende gemeenten worden extra bijdragen gevraagd en de GRWRE/Ergon zal zoeken naar mogelijkheden en kansen om de bedrijfsvoering beheersbaar te houden.

Koerswisseling, samenwerking CMD

Wat is de impact voor onze inwoners?

Inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt door loonkostensubsidie, extra ontwikkeling en ondersteuning kunnen participeren op de arbeidsmarkt.

6.6 Wmo-beleid

Wat willen we bereiken?

Inwoners in staat stellen op een zo volwaardig en gelijkwaardig mogelijke manier deel te nemen aan de samenleving en onderdeel uit te laten maken van die samenleving;

Dit geldt in het bijzonder voor inwoners die wij tot de "kwetsbare burgers" rekenen. Hierbij geldt dat de inwoner zelf in eerste instantie naar oplossingen binnen het eigen sociale netwerk zoekt. De gemeente kan hierbij ondersteunen en fungeert als vangnet als er binnen het eigen sociale netwerk geen oplossing kan worden gevonden;

Bieden van een passend zorgaanbod (of ondersteunen bij het vinden van een passend zorgaanbod) voor inwoners die zich met een (hulp)vraag bij de gemeente Waalre melden;

Een goede relatie opbouwen en onderhouden tussen het CMD/PlusTeam, de huisartsen en de wijkverpleegkundigen in Waalre om de processen rondom de zorg van inwoners goed te organiseren en er voor de zorgen dat er korte lijnen zijn tussen de verschillende partijen.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Doorontwikkeling Producten en Diensten Catalogus voor WMO en Jeugd (PDC);
- Monitoren van het zorg- en ondersteuningsaanbod voor WMO en Jeugd (PDC) en bijsturen daar waar dit wenselijk is;
- Voorbereiden op de doordecentralisatie beschermd wonen en maatschappelijke opvang;
- Opstellen plan van aanpak personen met verward gedrag;
- Ontwikkelen beleid met betrekking tot Wmo toezicht;
- Cliëntervaring meten met behulp van "continu meten".

Jaar 2021

- De PDC is doorontwikkeld en vormt een belangrijk hulpmiddel voor de professionals die op de werkvloer samen met de inwoner (inhoudelijk) de best passende zorg en ondersteuning moeten bepalen;
- Door tarieven transparanter en objectiever te maken heeft de gemeente steeds meer zicht op de uitgaven. Dit in combinatie met gebruik van monitor Sociaal Domein;
- CMD consultants en PlusTeam medewerkers houden met het monitoren van het zorg- en ondersteuningsaanbod in de gaten of de geïndiceerde zorg de best passende zorg is voor de cliënt;
- De Wmo-verordening is geactualiseerd. Er is één integrale verordening voor de Wmo en de Jeugdwet tot stand gekomen.
- Het beleid en de werkwijze rondom personen met Verward gedrag en de Wet verplichte GGZ is doorontwikkeld en bijgesteld aan de hand van ervaringen uit de uitvoeringspraktijk.
- De doordecentralisatie Beschermd wonen is uitgesteld naar 2022. Het regionale plan van aanpak is vertaald naar de lokale situatie. Dit is gebeurd in samenwerking met de regiogemeenten, CMD en het PlusTeam, Veiligheid en Ruimtelijke Ontwikkeling;
- De pilot Wijk GGD is geëvalueerd. Er is opvolging gegeven aan de uitkomst van de evaluatie. Dit heeft plaatsgevonden in samenwerking met de gemeente Veldhoven.
- Het beleid voor rechtmatigheids-toezicht binnen de Wmo en de Jeugdwet is opgesteld om rechtmatigheid te toetsen en fraude te voorkomen.
- De wijze waarop we in onze gemeente invulling geven aan dagbesteding voor ouderen is geëvalueerd en waar nodig en mogelijk bijgesteld op basis van de behoeften van de doelgroep en hun mantelzorgers.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- De inwoners die het nodig hebben ontvangen kwalitatief goede zorg gedurende een daarbij passende tijdsduur;
- Aan de hand van een pilot met de inzet van een wijk GGD'er is de meerwaarde van de inzet van deze functionaris als aanvulling op de bestaande structuren op het gebied van zorg en veiligheid geëvalueerd.
- Financiële middelen en dus ook gemeenschapsgelden, worden rechtmatig besteed;
- Inwoners krijgen de gelegenheid om direct na het contact met de gemeente hun ervaringen kenbaar te maken.
- Burenruzies worden in een zo vroeg mogelijk stadium opgepakt. Dit gebeurt in afstemming met het CMD, Veiligheid en Wijk GGD. Hierdoor wordt de leefbaarheid in het dorp bevorderd.

6.7 Maatwerkdienstverlening 18-

Wat willen we bereiken?

We bevorderen maatschappelijke deelname van Waalrese jeugdigen. Uitgangspunt van ons beleid is dat het eigen sociale netwerk van jeugdigen daarvoor van doorslaggevend belang is. Ook is nodig dat professionals van verschillende disciplines elkaar goed weten te vinden en elkaar niet in de weg lopen. Daarbij geldt als motto: "één gezin, één plan, één aanspreekpunt". We willen ervoor zorgen dat het (passend) onderwijs en de ondersteuning op grond van Wmo en Jeugdwet elkaar versterken. We zetten sterk in op preventief jeugdbeleid omdat we ervan overtuigd zijn dat ouders en hun kinderen daardoor een minder zwaar beroep doen op specialistische hulpverlening.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Verstrekken van individuele voorzieningen en overige voorzieningen. Maatwerk staat hierbij voorop. Continu monitoren van de uitvoering van de Jeugdwet;
- Ondersteuningsvragen snel signaleren en aanpakken door het (preventief) inzetten van de sociale omgeving en ondersteuning vanuit het 'voorliggend veld';
- We doen mee aan een landelijke pilot vanuit het Ministerie Binnenlandse Zaken. De grondslag hiervoor is de basisrapportage Sociaal Domein. Deze is vorig jaar door de raads werkgroep Sociaal Domein aan de raad voorgelegd en unaniem vastgesteld. Het uiteindelijke doel van deze pilot is inzicht te krijgen in de ontwikkelingen binnen het Sociaal Domein. Met dit intensieve traject, met een door de raad vastgestelde basis, krijgen we inzicht in het verloop van de zorg;
- Mede met deze analyse en aan de hand van de monitor Sociaal Domein, het cliëntervaringsonderzoek en de Best Practices evalueren we onze werkwijze met het CMD en het Plusteam in 2020.

Jaar 2021

- De inzet van 'Maatwerkvoorzieningen 18-' wordt beoordeeld op basis van de (integrale) Verordening Jeugd & Wmo 2021. Hiermee is het voor inwoners helder wat de werkwijze van de gemeente Waalre is en wat hun rechten en plichten zijn. De leidende principes zijn niet gewijzigd: Eigen kracht, normaliseren en het inzetten van hulp en ondersteuning 'zo licht als kan, zo zwaar als moet'. We bakenen scherper af wat de verantwoordelijkheid is van de gemeente, en wat de verantwoordelijkheid van andere partijen (zoals ouders zelf, het onderwijs of de zorgverzekering).

- De gemeente Waalre heeft deelgenomen aan de pilot 'casushouder scheiden'. Hiermee wordt door de inzet van een casushouder van het CMD, die het aanspreekpunt is voor beide ouders en overzicht heeft over alle relevante zaken (huisvesting, financiën, relationele problemen, opvoedsituaties, juridische kwesties, etc) en naar de juiste partijen kan verwijzen, escalatie van scheidingen en daarmee schade bij kinderen, voorkomen.
- Binnen het samenwerkingsband 'Een 10 voor de jeugd' worden contractafspraken met jeugdhulpaanbieders gemaakt.
- Binnen het samenwerkingsverband '21 voor de jeugd' worden contractafspraken gemaakt met de Gecertificeerde Instellingen (Jeugdbescherming en Jeugdreclassering), Veilig Thuis, Jeugdzorgplus (binnen het landsdeel Zuid), spoedeisende zorg, het Regionaal Expertiseteam en het Transformatiefonds.
- Op basis van het Beleidsplan Jeugd 2020-2024 zetten we in op vijf thema's die gaan over het welzijn en de gezondheid van de Waalrese jeugd, te weten:
 1. Gamen
 2. Omgaan met geld
 3. Eenzaamheid
 4. Weerbaarheid, pesten en social media
 5. Seksualiteit
 Daarnaast zetten ze we in op drie thema's m.b.t. de ondersteuning aan ouders:
 1. Het voorkomen van (o.a. financiële) overbelasting van ouders
 2. Scheidingsproblematiek
 3. Opvoedondersteuning
 Bij bovenstaande uitvoering van het preventief jeugdbeleid kunnen de coronamaatregelen beperkend werken, doordat bijvoorbeeld er geen externen op de scholen kunnen komen of informatieavonden kunnen worden georganiseerd.
- Er is invulling gegeven aan de uitkomsten van de evaluatie van het preventieve jeugdbeleid met structurele inzet.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- Kwalitatief goede zorg wordt geleverd waar nodig is;
- Jongeren hebben een plek in Waalre.

Wat mag het kosten? (Bedragen x € 1.000)

	jaarrekening 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
Lasten sociaal domein						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.250	957	883	808	838	839
6.2 Wijkteams	580	606	627	627	627	627
6.3 Inkomensregelingen	4.154	3.775	4.103	4.103	4.103	4.103
6.4 Begeleide participatie	1.322	1.282	1.289	1.225	1.209	1.205
6.5 Arbeidsparticipatie	-	-	58	52	57	57
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.418	2.502	2.484	2.515	2.515	2.515
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	135	109	117	117	117	117
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	2.724	3.091	2.984	2.964	2.914	2.864
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-	-	-
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	506	483	545	545	545	545
	14.089	12.805	13.090	12.956	12.925	12.872
Baten sociaal domein						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.370	-	-	-	-	-
6.2 Wijkteams	-	-	-	-	-	-
6.3 Inkomensregelingen	2.609	2.949	3.024	3.024	3.024	3.024
6.4 Begeleide participatie	-	-	-	-	-	-
6.5 Arbeidsparticipatie	-	-	-	-	-	-
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	74	88	88	88	88	88
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	-	-	-	-
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-	-	-	-	-	-
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-	-	-
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-	-	-	-	-	-
	4.053	3.037	3.112	3.112	3.112	3.112
saldo sociaal domein	10.036	9.768	9.978	9.844	9.813	9.760

Vergelijking van de begroting 2020 met 2021 (baten en lasten gesaldeerd) en meerjarig levert de volgende verschillen op:

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (voordeel € 74.000)

- De salariskosten stijgen door indexeringen met 13.000.
- In de begroting 2020 zitten enkele eenmalige zaken zoals krediet preventie, sociale kaart en pilot domitica. Voordeel voor begroting 2021: 182.000.
- Eenmalig extra budget extra wijk GGD-er in 2021 van 56.000.
- Opnemen structureel budget van 30.000 voor preventief jeugdbeleid.
- Stijging lasten groot onderhoud wijkgebouw de Pracht met 10.000.

Toelichting meerjarenramingen:

- Vanuit kadernota is in 2020 en 2021 eenmalig een budget van 22.000 opgenomen voor wijk GGD-er.
- Eenmalig extra budget extra wijk GGD-er in 2021 van 56.000.

6.2 Wijkteams (nadeel € 21.000)

- Indexering van de kosten van het Plusteam met 4.000.
- Ophogingdiverse kosten waaronder fraudeonderzoeken en externe advieskosten met 17.000.

6.3 Inkomensregelingen (nadeel € 253.000)

- De salariskosten stijgen door indexeringen met 29.000.
- De kosten van de gemeente Veldhoven voor de uitvoering van de inkomensregelingen stijgen met 20.000.
- Van het rijk wordt meer budget voor de Buig-regelingen ontvangen van 81.000.

- De uitgaven van de inkomensregelingen stijgen in 2021 met 275.000 t.o.v. 2020.
- We verwachten aan schuldhulpverlening 10.000 meer uit te gaan geven.

6.4 Begeleide participatie (nadeel € 7.000)

- In 2021 is 33.000 extra kosten opgenomen voor een (eenmalige) extra impuls voor de participatievoorzieningen.
- Samen met het rijksbudget dalen onze uitgaven mee voor de bijdrage aan de Ergon en voor de participatievoorziening.

Toelichting meerjarenramingen:

- Samen met het rijksbudget dalen onze uitgaven mee voor de bijdrage aan de Ergon en voor de participatievoorziening.

6.5 Arbeidsparticipatie (nadeel € 58.000)

- Vanaf 2020 wordt er vanuit de algemene uitkering bedragen ontvangen voor de in- en uitvoeringskosten van de nieuwe wet inburgering. Deze kosten worden verantwoord op taakveld 6.5.

6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO) (voordeel € 18.000)

- De salariskosten stijgen door indexeringen met 16.000.
- Door personeel later in te zetten besparen we in 2021 eenmalig 30.000.
- Voor maatwerkvoorzieningen WMO kunnen we a.g.v. ervaringscijfers de raming met 75.000 naar beneden bijstellen.
- Voor huishoudelijke verzorging moet de raming worden opgehoogd met 60.000.
- De vervoersvoorzieningen zullen op basis van ervaringscijfers moeten stijgen met 12.000.

6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ (nadeel € 8.000)

- De salariskosten stijgen door indexeringen met 9.000.

6.72 Maatwerkdienstverlening 18- (voordeel € 107.000)

- De salariskosten stijgen door indexeringen met 33.000.
- Door personeel op de beleidsafdeling later in te zetten besparen we in 2021 eenmalig 30.000.
- Omdat er in 2019 minder jeugdigen op verblijf zaten verwachten we dat voor de komende jaren de kosten naar beneden kunnen worden bijgesteld met € 110.000.

Toelichting meerjarenramingen:

- Wij verwachten een daling op de kosten van de jeugdzorg te behalen van jaarlijks 50.000.

6.82 Geëscaleerde zorg 18- (nadeel € 62.000)

- De kosten voor geëscaleerde zorg nemen toe met 62.000.

07 Volksgezondheid en milieu

7.1 Volksgezondheid

Wat willen we bereiken?

Een Waalrese samenleving die bestaat uit lichamelijk en psychisch zo gezond mogelijke mensen;

- Onze inwoners zijn zich ervan bewust dat ze in de eerste plaats zelf verantwoordelijk zijn voor het op peil houden van hun gezondheid;
- Mensen kunnen achteruitgang van hun gezondheid zelf opvangen omdat ze uit gaan van hun mogelijkheden;
- Mantelzorgondersteuning is op maat;
- Waalre is een dementie-vriendelijke gemeente.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Kennis verspreiden over en het aanleren van gezondheidsvaardigheden;
- Bewustwording bevorderen van het begrip positieve gezondheid waarbij meerdere leefgebieden bijdragen aan zingeving, ook bij (chronische) ziekte.

Jaar 2021

- Het mede door ZonMw gesubsidieerd project *jong leert oud, oud leert jong: met digitale vaardigheden meer in contact met de omgeving* is, in samenwerking met het Summa college, uitgevoerd.
- De lokale coalitie Een tegen Eenzaamheid heeft ingezet op bewustwording en taboedoorbreking van eenzaamheid bij ouderen. Het belang van preventieve activiteiten tegen eenzaamheid is onder de aandacht gebracht bij maatschappelijke organisaties.
- Het project Leefsamen (sensoren melden bij rook, paniek, inactiviteit en niet gewenste open ramen en deuren) is geëvalueerd.
- De bewustwordingscampagne *Drugs, wat doet het met jou?* is, samen met 38 regiogemeenten, uitgezet in Noordoost- en Zuidoost Brabant.
- De tussentijdse evaluatie van het LGB 2019-2022 is gepresenteerd aan de gemeenteraad
- Het aantal rookvrije spel- en sportplekken is toegenomen.
- Brieven van de gemeente aan de inwoners van Waalre zijn in eenvoudige en heldere taal geschreven, zodat ze ook begrijpelijk zijn voor laaggeletterden.
- Er is in de bibliotheek een Taalpunt voor mensen die moeite hebben met de Nederlandse taal en waar informatie gegeven wordt over taalscholingen.
- Er is een Sociale kaart Waalre beschikbaar.
- Het Netwerk Dementie Vriendelijke Gemeente is actief vanuit het jaarplan 2021.
- Er is een activiteit voor mensen met dementie op jonge leeftijd opgezet.
- Er is specifieke informatie over dementie beschikbaar via de Geheugenbieb en de EHBD koffer (Eerste Hulp Bij Dementie).
- Het sociale domein is betrokken bij de omgevingsvisie.
- De Integrale Jeugdgezondheidszorg (IJGZ) 0 tot 18 jaar is ingevoerd met ingang van 1 januari 2021
- De bestaande diensten van Goed voor Mekaar Waalre zijn gecontinueerd: online platform, bemiddeling vrijwilligerswerk, hulpdienst voor begeleid

vervoer/klussen/boodschappen, adviserend huisbezoek/seniorenvoorlichting, Steunpunt Mantelzorg, Maatjes, Waalre in Beweging, Wandelen in de Wijk en informatie- & adviesfunctie.

- De dienst begeleid vervoer is aangehaakt bij het landelijke project AutoMaatje (afhankelijk van besluitvorming hierover in 2020)
- De functie van Goed voor Mekaar Waalre als dé plek in onze gemeente voor vrijwilligerswerk en informele hulp is versterkt. Dit door onder andere:
 - ✓ uitbouwen van de informatie & adviesfunctie
 - ✓ deskundigheidsbevordering vrijwilligers
 - ✓ afstemming met lokale partners
 - ✓ implementatie van de te ontwikkelen Sociale kaart Waalre
 - ✓ diverse promotie- en PR-activiteiten
- Inwoners van 75 jaar en ouder zijn geïnformeerd door ouderenadviseurs over de thema's wonen, welzijn en zorg vanuit de uitgangspunten van Positieve Gezondheid. Het belang van het eigen maken en gebruiken van digitale vaardigheden is onderwerp van gesprek.
- We hebben gezorgd voor toezicht en handhaving van de kinderopvang in Waalre.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- Inwoners zijn bewust dat een gezonde leefstijl bijdraagt aan de kwaliteit van leven.
- Inwoners zijn bewust dat iedereen in Waalre mee moet kunnen doen binnen zijn of haar mogelijkheden vanuit het streven naar een inclusieve samenleving.
- Inwoners helpen elkaar en zijn gemotiveerd om vrijwilligerswerk te doen.
- Met een integrale jeugdgezondheidszorg voor 0 tot 18 jaar blijft alle gezondheidsinformatie bij één organisatie. Er vindt geen dossieroverdracht plaats van jeugdigen en hun ouders. Ouders ervaren minder bureaucratie. Onderwijs en huisartsen kunnen bij één organisatie terecht. De gehele JGZ profiteert van innovatie.
- Kinderopvangcentra hanteren de juiste kwaliteitseisen van de Wet Kinderopvang.

7.2 Riolering

Wat willen we bereiken?

Een goed functionerend rioolstelsel dat zorgt voor bescherming van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van (grond)wateroverlast. Daarbij wordt rekening gehouden met wetgeving en beleidsvoornemens op diverse niveaus: Europees (Kaderrichtlijn water), landelijk (Waterwet, bestuursakkoord Water), provinciaal (waterhuishoudingsplan) en waterschap.

Kosten besparen door zo efficiënt mogelijk te werken. Dit betekent onder andere in een vroegtijdig stadium samenwerken zowel intern als met andere gemeenten en het waterschap.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Uitvoering geven aan het Gemeentelijk Rioleringsplan 2018-2021; algemeen rioolbeleid, te nemen maatregelen, kosten voor beheer en onderhoud en tarieven en heffingen om maatregelen te bekostigen.
- De gemeente blijft het afvalwater inzamelen en afvoeren. In die gebieden waar een gescheiden rioolstelsel is of wordt aangelegd, wordt op basis van vrijwilligheid zoveel mogelijk particulier oppervlak afgekoppeld.

- Werken aan waterbewustzijn van inwoners en klimaat adaptatie.

Jaar 2021

Uitvoeringsprojecten Openbare ruimte

- De blauwe ader van Waalre-Dorp-Zuid gerealiseerd. Hiermee is invulling gegevens aan de opgave vanuit de hemelwaterstructuurvisie. Binnen het project Traverse is ondergrondse hemelwaterberging gerealiseerd.
- De Michiel de Ruyterstraat volledig heringericht en voorzien van een gescheiden rioolstelsel waarbij er op een klimaat robuuste manier met hemelwater wordt omgegaan.

Projecten rioolbeheer

- In 2021 is de risicodialoog van de klimaatstresstest uitgevoerd. Hierbij zijn stakeholders benaderd om een plan van aanpak voor maatregelen om overlast n.a.v. extreme regenval tegen te gaan.
- In 2021 is het drukriool dat in de jaren 80 is aangelegd volledig gerenoveerd.
- In 2021 is de aanleg van het grondwatermeetnet van de gemeente Waalre gerealiseerd en volledig in operationeel beheer.
- In 2021 is het rioolinspectieplan voor de komende jaren opgesteld.

Beleid

- In 2021 is de hemelwaterverordening ingevoerd. Hiermee wordt middels beleid afgedwongen om klimaat robuust om te gaan met hemelwater.
- In 2021 is er een afkoppelsubsidie ingevoerd waarmee doelmatig afkoppelen binnen de gemeente is gestimuleerd.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- Minder wateroverlast bij hevige buien.
- Het voorkomen van verdroging van de tuinen en openbaar groen.
- Actief betrekken van bewoners bij het uitvoeren van watergebonden klimaatmaatregelen.

7.3 Afval

Wat willen we bereiken?

Het gemeente breed invoeren van een verdere verduurzaming van de afvalinzameling (service, kosten en milieu) gebaseerd op bronscheiding en draagvlak bij onze inwoners.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Uitvoeren van een (technische) onderzoek naar inzamelvarianten voor verdere verduurzaming van de afvalinzameling (service, kosten, milieu) gebaseerd op bronscheiding.
- Het creëren van draagvlak bij onze inwoners over de verschillende inzamelvarianten door middel van wijkgerichte informatiebijeenkomsten.
- Voorbereiden en gemeente breed uitrollen van de gewijzigde afvalinzameling.

Jaar 2021

- Het draagvlak bij inwoners voor een op bronscheiding gebaseerde afval inzamelvariant is gepeild.
- De gemeenteraad heeft besloten over een nieuwe afval inzamelsystematiek.
- Er is gestart met de voorbereiding van de aanbesteding van een nieuwe inzamelsystematiek.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- De inwoners worden betrokken bij de keuze van een op bronscheiding gebaseerd nieuw afval inzamelsysteem. Dit resulteert vervolgens voor onze inwoners in langjarige, duurzame en gebruiksvriendelijke manier van afval inzamelen.

7.4 Duurzaamheid en Milieu

Wat willen we bereiken?

- Een bijdrage leveren aan het behalen van de klimaatdoelen van Parijs, binnen de schaal en maat van de gemeente Waalre.
- Voortrekkersrol blijven vervullen in de regio op het gebied van duurzame energie en de zorg voor een beter milieu.
- Bij alle opgaven streven naar een duurzame balans tussen de drie P's (ecologische, economische en sociale doelen).
- De duurzaamheidsambities uit het Uitvoeringsprogramma 2018-2022 actualiseren en waarmaken.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Het huidige duurzaamheidsbeleid wordt versterkt voortgezet.
- Analyse uitvoeren van de huidige en toekomstige energievraag (elektriciteit, warmte en transport) en daarbij gepaard gaande uitstoot van CO₂, zowel lokale situatie als op regionaal niveau.
- In beeld brengen van de lokale potentie van zonne-energie, windenergie en geothermie en dit door vertalen in ruimtelijk beleid waarin ook de betrokkenheid van inwoners is geborgd.
- Op basis van energievraag en potentie duurzame energiebronnen bepalen van het ambitieniveau voor de bestuursperiode 2018-2022.
- Opstellen van een geactualiseerd uitvoeringsprogramma Duurzaamheid met energie- en klimaatmaatregelen, projecten en plannen.
- Realiseren van energieprojecten uit het uitvoeringsprogramma Duurzaamheid.
- Opstellen van een duurzaam warmteplan (aardgasarm) samen met stakeholders, waaronder onze inwoners. Dit moet resulteren in een vastgesteld warmteplan uiterlijk in 2021.
- Starten met het uitvoeren van een warmteplan.
- Opstellen van een klimaatbegroting met bijbehorende klimaatverordening, zodat de energietransitie geborgd wordt middels een begrotingscyclus.
- Continueren van de projectleiding en invulling van het regionale project De Groene Zone tot 2020.
- Uitvoeren van diverse specifieke (lopende) opgaven en meer reguliere taken op het gebied van de (traditionele) thema's bodem, geluid en externe veiligheid.
- Borging van duurzaamheid en milieuthema's in de integrale omgevingsvisie.

Jaar 2021

- Een planMER is uitgevoerd naar de zoekgebieden zon- en windenergie in de regio.
- De Regionale Energiestrategie 1.0 is vastgesteld.
- De Transitievisie Warmte is samen met stakeholders opgesteld en vastgesteld door de gemeenteraad.
- De regeling Reductie Energiegebruik (koop)woningen (RRE) is voortgezet.
- Duurzaamheid en milieuthema's zijn geborgd in de integrale omgevingsvisie.
- De projectleiding en invulling van het regionale zonnepanelenproject De Groene Zone is gecontinueerd.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- De stakeholders (bedrijven, instellingen en onze inwoners) hebben inzicht in welke concrete maatregelen nodig zijn voor de energietransitie en wat hun rol/bijdrage hierin is. Inwoners, overheid en bedrijven/instellingen zijn zoveel mogelijk samen 'eigenaar' van de energietransitie en van de resultaten die dat oplevert (een duurzame en energiezuinige gebouwde omgeving tegen redelijke kosten).
- Inwoners worden betrokken bij het aardgasvrij maken van hun woningen.
- Door inzicht te hebben in de luchtkwaliteit kunnen we dit meenemen als afweging bij nieuwe ruimtelijke plannen. Burgers kunnen hun eigen meetapparatuur kalibreren aan het regionale meetnet voor luchtkwaliteit.

Wat mag het kosten? (bedragen x € 1.000)

	jaarrekening 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
Lasten volksgezondheid en milieu						
7.1 Volksgezondheid	637	678	731	731	731	731
7.2 Riolering	1.442	1.443	1.451	1.474	1.484	1.492
7.3 Afval	1.444	1.332	1.349	1.375	1.401	1.427
7.4 Milieubeheer	467	955	468	418	498	498
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	94	101	101	99	99	99
	4.084	4.509	4.100	4.097	4.213	4.247
Baten volksgezondheid en milieu						
7.1 Volksgezondheid	1	-	-	-	-	-
7.2 Riolering	1.578	1.595	1.615	1.646	1.667	1.681
7.3 Afval	1.800	1.679	1.730	1.759	1.792	1.828
7.4 Milieubeheer	6	37	12	12	12	12
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	56	65	45	45	45	45
	3.441	3.376	3.402	3.462	3.516	3.566
saldo volksgezondheid en milieu	643	1.133	698	635	697	681

Vergelijking van de begroting 2020 met 2021 (baten en lasten gesaldeerd) en meerjarig levert de volgende verschillen op:

7.1 Volksgezondheid (nadeel € 53.000)

- De salariskosten stijgen door indexeringen met 16.000.
- De vast bijdrage aan de GGD wordt geïndexeerd met 8.000.
- De uitvoering van de jeugdgezondheidszorg gaat in 2021 29.000 meer kosten.

7.2 Riolering (voordeel € 12.000)

- De rioolheffing is kostendekkend. Voordeel ontstaat doordat BTW ook in rekening mag worden gebracht bij de inwoners via rioolheffing.

Toelichting meerjarenramingen:

- De kapitaallasten stijgen als gevolg van afschrijvingen op investeringen.
- De baten stijgen als gevolg van de aansluiting van nieuwe woningen.

7.3 Afval (voordeel € 34.000)

- De salariskosten stijgen door indexeringen met 6.000.
- De kostenstijging wordt grotendeels veroorzaakt door indexering van de stortkosten met 30.000.
- Daling van de opbrengsten uit het vermarkten van papier, metaal en drankverpakkingen als gevolg van lagere marktprijzen, een nadeel van € 35.000.
- In 2020 zijn éénmalig twee kredieten opgenomen voor onderzoek varianten afvalinzameling en voor wijkgerichte bijeenkomsten. Samen 20.000. Deze kosten zijn niet in het tarief voor de afvalstoffenheffing opgenomen.
- Een inhoudelijke toelichting op de kostendekkendheid en de berekening van tarieven afval kunt u terugvinden in de paragraaf A Lokale heffingen.

Toelichting meerjarenramingen:

- De kosten stijgen als gevolg van indexering. De opbrengst stijgen door meer aansluitingen.

7.4 Milieubeheer (voordeel € 462.000)

- De lasten dalen als gevolg van kredieten die wel in 2020 voorkomen maar niet in de jaren daarna.
 - Eenmalig bedrag voor sanering Broekweg van 25.000.
 - Eenmalig 146.000 t.l.v. reserves zie taakveld 0.10 voor warmteplan.
 - Eenmalig 50.000 t.l.v. reserves zie taakveld 0.10 voor uitvoering regionale energiestrategie.
 - Eenmalig € 250.000 t.l.v. reserves zie taakveld 0.10 voor invoering duurzaamheid.
- De lasten stijgen door indexeringen en stijging overige lasten met 14.000.

Toelichting meerjarenramingen:

- Het voornemen is om de nieuwe medewerker duurzaamheid in 2023 aan te nemen om uitvoering te geven aan de ambitie.

7.5 Begraafplaatsen en crematoria (nadeel € 20.000)

- Door minder begravingen verwachten wij 20.000 minder inkomsten.
- Lagere kapitaallasten in de meerjarenbegroting door afschrijvingen.

08 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

8.1 Ruimtelijke ordening

Vitaal Dorpshart Aalst (winkelcentrum Den Hof en omgeving)

Wat willen we bereiken?

Samen met ondernemers (winkeliers en eigenaren) en inwoners zorgen voor een toekomstbestendig en vitaal dorps hart Aalst. We streven naar een compact centrum, goed en logisch bereikbaar voor alle modaliteiten, zichtbaar, een levendig hart waar mensen elkaar graag ontmoeten, van een duurzame en hoge kwaliteit voor zowel het vastgoed als de openbare ruimte. Hierbij is er ook aandacht voor de relaties met andere projecten (b.v. op toeristisch recreatief vlak) en de kansen die deze bieden.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- De gebiedsvisie centrum Aalst-Eindhovenseweg wordt uitgewerkt in een Nota van Uitgangspunten (wat willen we?). Vervolgens wordt binnen de in deze Nota vervatte uitgangspunten een aantal uitwerkingsvarianten opgesteld waaruit een keuze wordt gemaakt. Voor de gekozen uitwerkingsvariant wordt daarna een realisatiestrategie (hoe gaan we het doen?) opgesteld. Uiteindelijk leidt dit tot de ontwikkeling van diverse locaties en de herinrichting van de openbare ruimte.
- Ondersteuning van de stichting Bedrijven InvesteringsZone (BIZ) Den Hof bij de uitvoering van haar meerjarig activiteitenplan.

Jaar 2021

- Verder vormgeven van de realisatie van dorps hart Aalst.
- Start met uitvoering van de inrichting van de openbare ruimte nadat het ontwerp hiervoor is vastgesteld (inwoners, ondernemers en eigenaren zijn betrokken).
- Realisatie van een beeldkwaliteitsplan voor het dorps hart Aalst om de nieuwe uitstraling van het dorps hart te versterken. Hierbij zijn inwoners, ondernemers en eigenaren betrokken.
- Er vindt regelmatig overleg plaats met de stuurgroep Den Hof en het BIZ-bestuur.
- Samen met inwoners, ondernemers en vastgoedeigenaren is het ontwerp voor de nieuwe openbare ruimte in het dorps hart van Aalst opgesteld en vastgesteld door de gemeenteraad. De nieuwe openbare ruimte wordt daarna gefaseerd aangelegd.
- De panden in het noordelijk poortgebouw zijn (grotendeels) door de gemeente verworven. Gestart kan worden met de planning van de sloop en de aanleg van een plein, aansluitend op herinrichting van dit deel van de Eindhovenseweg.
- Het beeldkwaliteitsplan voor het dorps hart Aalst is vastgesteld door de gemeenteraad en initiatieven voor nieuwbouw dan wel transformatie worden hieraan getoetst.

Wat is de impact voor onze inwoners?

Een aantrekkelijk dorps hart in Aalst, waar je kunt winkelen en elkaar ontmoet en diverse activiteiten door het jaar heen worden georganiseerd

Implementatie nieuwe Omgevingswet

Wat willen we bereiken?

De nieuwe Omgevingswet integreert zo'n 26 wetten op het gebied van de fysieke leefomgeving (bouwen, milieu, waterbeheer, ruimtelijke ordening, monumentenzorg en natuur). Als deze nieuwe Omgevingswet over enkele jaren in werking treedt willen we daar klaar voor zijn; zowel voor wat betreft de organisatie, het beleid, de regels, de processen als de taken en verantwoordelijkheden.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018- 2022

- Aan de hand van het startdocument "Aan de slag met de Omgevingswet in Waalre" en het Stappenplan "Op weg naar de Omgevingswet. Met een stappenplan voor de gemeente Waalre" bereiden we ons de komende jaren gestructureerd en integraal voor op alle veranderingen binnen het ruimtelijk domein die deze nieuwe wet met zich meebrengt.

Jaar 2021

Op basis van de programmatische aanpak samen met de gemeenten Best en Veldhoven:

- Is na een interactief planproces de Omgevingsvisie vastgesteld in de gemeenteraad;
- Heeft er een analyse plaatsgevonden naar het huidige beleid en regelgeving in het fysieke domein en is er een initieel Omgevingsplan (tijdelijk) opgeleverd;
- Zijn we voorbereid op de aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), zodat per 1 januari 2022 alle processen voor planvorming en vergunningverlening via het DSO kunnen verlopen;
- Zijn de interne werkprocessen voor vergunningverlening aangepast op het DSO;
- Zijn samenwerkingsafspraken gemaakt met ketenpartners (zoals Omgevingsdienst, Waterschap, Provincie, Veiligheidsregio e.d.).

Wat is de impact voor onze inwoners?

De Omgevingswet biedt meer ruimte voor ruimtelijke initiatieven van inwoners, bedrijven en instellingen. Voor iedereen wordt het ook inzichtelijker en voorspelbaarder of een ruimtelijk initiatief kans van slagen heeft, doordat de besluitvorming versneld en verbeterd wordt. Tegelijkertijd blijft de rechtszekerheid en rechtsgelijkheid voor onze inwoners gewaarborgd.

Het gebruiksgemak bij het aanvragen van een omgevingsvergunning neemt toe door het DSO.

Ontwikkeling Buitengebied

Wat willen we bereiken?

Een bijdrage leveren aan een aantrekkelijk buitengebied voor de eigen inwoners, de regio, en de (agrarische en recreatieve) ondernemers in het gebied met innovatieve gebiedsontwikkeling.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Maatregelen uitvoeren (zoals landschap- en natuurontwikkeling, ontwikkeling landgoederen, ontwikkeling natuurpoort, verdere realisatie Dommelpad) die passen binnen de actuele visies op het buitengebied van Waalre;
- Stimuleren en faciliteren (o.a. procedureel) van particuliere initiatieven die passen in de actuele visies op het buitengebied van Waalre;
- Met onze partners (provincie, Natuurmonumenten, Waterschap) een strategie ontwikkelen hoe de verdere opgave van het NatuurNetwerk Brabant te realiseren;
- Doorontwikkelen studie 'Smart Forest' zoals ontwikkeld door studenten van de Universiteit van Wageningen;

Jaar 2021

- Zijn diverse ruimtelijke procedures afgerond, c.q. opgestart. Daartoe behoren in ieder geval
 - Het vaststellen van het bestemmingsplan Landgoed Gildebosch door de gemeenteraad;
 - Het opstarten van de ruimtelijke procedure vervangende nieuwbouw hoek Heuvelstraat/Rooisestraat;
 - Het opstarten van de ruimtelijke procedure sanering autosloperij Mosbroekseweg;
 - Het verlenen van de omgevingsvergunning voor de ontbrekende recreatieve fietspad schakels in het Dommeldal;
- Zijn diverse projecten fysiek gerealiseerd. Daartoe behoren in ieder geval
 - Landgoed Achtervoorde;
 - De projecten behorende bij de binnengehaalde regionale subsidie kunst en cultuur (Franse Legerkamp, kunstroute, gedicht, werklandschap)
 - Nieuwe natuur van Brabants Landschap in het Achtereind (ter hoogte van Grevenschuten) inclusief uitkijkheuvel;
 - Landschappelijk herstel Loonderkerkepad.
- Beleidsmatig hebben we;
 - Een uitvoeringsprogramma opgesteld voor het buitengebied van Aalst en omgeving (inclusief ondermeer de aanpak van de problematiek Hutdijk)
 - Samen met onze partners verkend hoe kansrijk het aanvragen van een Europese Interreg subsidie voor het gehele stroomgebied van de Tongelreep is voor de thema's water/natuur/recreatie;
 - Ons pachtbeleid geëvalueerd;
 - Ontwikkelingen op het gebied van Stikstof gevolgd en waar nodig actie ondernomen.

Wat is de impact voor onze inwoners?

Het buitengebied van de gemeente Waalre is door de aanleg van nieuwe natuur aantrekkelijker geworden. Niet alleen zijn de natuur- en landschapswaarden toegenomen, ook is er toename in het aspect beleving. Te voet en per fiets is de natuurcompensatie Waalre Noord met zijn Schotse Hooglanders uitstekend te beleven. Verder brengt het voedselbos de voedselvoorziening dicht bij de mensen en zijn de initiatiefnemers van plan circa de helft van de opbrengst te doneren aan de voedselbank Waalre.

Dommeldal de Hogt

Wat willen we bereiken?

Een bijdrage leveren aan een aantrekkelijk gebied voor inwoners, ondernemers en recreanten. Hierbij voldoen aan de doelstellingen van het Rijk en de provincie op het gebied van natuur zoals het vergroten van biodiversiteit en creëren van ecologische verbindingen.

In dit project werkt de gemeente Waalre intensief samen met de gemeente Veldhoven en Eindhoven die op dezelfde manier een deel van hun buitengebied ontwikkelen. Dit is niet alleen een impuls voor Waalre, maar voor de hele regio.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

Op basis van een samenwerkingsovereenkomst met Eindhoven en Veldhoven wordt gewerkt aan het ontwikkelen van het buitengebied door kavelruil en het beschikbaar stellen van de beoogde gronden voor natuurcompensatie, landschaps- en natuurontwikkeling. Hierdoor wordt het toeristisch profiel van de gemeente versterkt, alsmede door de aanleg van het Dommelpad, een fiets- en wandel verbinding met Veldhoven en andere wandel- en fietspaden).

Jaar 2021

- Zijn diverse projecten fysiek gerealiseerd. Daartoe behoren in ieder geval;
 - Fietsoversteek OLV Dijk 49;
 - Fietsoversteek Burgemeester Mollaen thv fietspad Oude Spoorbaantracé;
 - Een nieuw wandelverbinding Waalre-Dorp – buitengebied ter hoogte van de Rooisestraat;
 - Zijn enkele bermen, onder meer langs de Dreefstraat en Loondermolenweg voorzien van een meerjarig bloemrijk mengsel ter bevordering van landschap en biodiversiteit
- Is er een besluit genomen over het afsluiten van de zandwegen rond het Gat van Waalre voor gemotoriseerd verkeer;
- Wordt samen met onze partners (Waterschap de Dommel, Provincie, Natuurmonumenten en ZLTO) gewerkt aan de volgende fase van het NatuurNetwerk Realisatie. Waar mogelijk zijn met het door de gemeenteraad beschikbaar gestelde krediet grondaankopen gedaan.

Wat is de impact voor onze inwoners?

Onze inwoner profiteert van deze veelal groene ontwikkelingen. Het buitengebied wordt aantrekkelijker voor recreatie en natuurbeleving. Omdat deze gelegen zijn op korte afstand van de bebouwde kom kunnen veel inwoners dit beleven.

Centrumontwikkeling Waalre-dorp

Wat willen we bereiken?

We willen het centrum verlevendigen, het winkelcentrum versterken, de ruimtelijke kwaliteit van het gebied vergroten en ruimte bieden aan evenementen en nieuwe initiatieven (onder meer op het gebied van recreatie en toerisme).

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- We blijven, mede op basis van de notities "Waalre natuurlijk bijzonder" en "Samen aan de slag" verdere invulling geven aan de centrumontwikkeling.
- Particuliere initiatieven die passen binnen de uitgangspunten van de Centrumvisie Waalre-dorp worden gestimuleerd en gefaciliteerd. Denk hierbij aan hoogwaardige horeca, cultuur en evenementen, detailhandel speciaalzaken, etc.;
- Ruimtelijke kaders opstellen voor de toekomstige invulling van de locaties van het voormalig tankstation aan de Willibrorduslaan op de kop van winkelcentrum De Bus en driehoek Willibrorduslaan-Blokvenlaan-Wollenbergstraat;

Jaar 2021

- (Ruimtelijke) Initiatieven die bijdragen aan de versterking en verlevendiging van het centrum van Waalre-dorp zijn gestimuleerd en gefaciliteerd;
- Voor de toekomstige invulling van de 'Driehoek' (Willibrorduslaan-Blokvenlaan-Wollenbergstraat) zijn ruimtelijke kaders vastgesteld.
- Start realisatie van een gezondheidscentrum voor Waalre-dorp op een locatie naast sporthal Hoeveland, in de nabijheid van het centrum.
- Realisatie van een beeldkwaliteitsplan voor het centrum Waalre om de uitstraling van het dorpshart te versterken en te behouden. Hierbij zijn inwoners, ondernemers en eigenaren betrokken.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- Het centrum van Waalre-dorp wordt verder ontwikkeld als gezellig dorpshart dat ruimte biedt voor een verscheidenheid aan functies voor de inwoners van Waalre en bezoekers van buiten. De Markt neemt hierin een centrale plaats in met haar groene ruimte, horecavoorzieningen en evenementen.

Herontwikkeling 't Hazzo en omgeving

Wat willen we bereiken?

Een integrale herontwikkeling (wonen, sporten, ontmoeten) van de omgeving van sporthal 't Hazzo op basis van de in april 2017 vastgestelde visie voor dit gebied.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Realiseren van de sloop van het gemeenschapshuis en de bouw van een nieuwe kantine/ ontmoetingsruimte;
- Het uitwerken van de stedenbouwkundige plannen en een bestemmingsplan voor de herontwikkeling van het gemeentelijk deel van het gebied;
- Samen met de eigenaren en/of ontwikkelende partijen in het overige gebied waarop de gebiedsvisie betrekking heeft, komen tot afspraken met betrekking tot de invulling van het gebied, een uitgewerkt stedenbouwkundigplan en beeldkwaliteitsplan en doorvertaling hiervan in een bestemmingsplan.

Jaar 2021

- De nieuwe kantine / ontmoetingsruimte en de ombouw van 't Hazzo tot een duurzame accommodatie voor sport en ontmoeten is gerealiseerd
- De bouw van de sociale huurappartementen ten westen van 't Hazzo is gestart.

- Ervan uit gaande dat overeenstemming is bereikt tussen partijen is de ruimtelijke procedure gestart voor ontwikkeling van grondgebonden woningbouw op particuliere gronden ten zuiden van 't Hazzo;
- Het woningbouwproject "De Keizer" nabij de hoek Gestelsestraat-Prunellalaan is gestart;
- Het bestemmingsplan voor de herontwikkeling van de locatie Ligtvoet, op de hoek van de Gestelsestraat en Akkerstraat, in de vorm van woningbouw is vastgesteld;
- Besluitvorming over eventuele herinrichting van de Gestelsestraat heeft plaatsgevonden en voorbereiding en uitvoering ervan is in gang gezet.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- In goed overleg en afstemming met omwonenden en andere inwoners is het voormalig gemeenschapshuis 't Hazzo omgevormd tot een duurzame accommodatie waar de inwoners elkaar in een duurzaam gebouw, gelegen in een groene omgeving, kunnen ontmoeten. Het rommelig ogende, gemengde gebied wordt in de lijn van de gebiedsvisie omgevormd tot een groen en aantrekkelijk woongebied.
- De verschillende woningbouwprojecten in de directe omgeving van 't Hazzo bieden ruimte aan 75 tot 100 woningen in verschillende categorieën en voor diverse doelgroepen.

8.3 Wonen en Bouwen

Wonen

Wat willen we bereiken?

Waalre heeft de ambitie om de meest aantrekkelijke woongemeente van Brabant te zijn en te blijven. De bouw van nieuwe woningen sluit aan op de behoefte en wensen van onze inwoners alsook die van de regio. Hierbij is speciale aandacht voor betaalbare en geschikte woonruimte voor middeninkomens, starters, jonge gezinnen, senioren, mensen met een beperking en statushouders.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Voortzetten van de intensieve regionale samenwerking binnen het Stedelijk Gebied Eindhoven op het thema 'Wonen'.
- Opstellen van een Visie op Goed Wonen in 2019, gevolgd door een Woonnotitie. In de Woonnotitie zullen de uitgangspunten uit de Visie op Goed Wonen in concrete afspraken, acties en instrumentarium worden vertaald.
- Jaarlijks actualiseren (en eventueel bijstellen) van plannen op sub-regionaal niveau (opgenomen in convenant Stedelijk Gebied).
- Realisatie van het gemeentelijk woningbouwprogramma binnen de kaders van de nieuw op te stellen Woonvisie op diverse locaties zoals Waalre Noord (diverse fasen), Brabantiaaterein, 't Hazzo en omgeving, Molenstraat-Dreefstraat (zie paragraaf Grondbeleid voor een uitgebreidere toelichting)

Jaar 2021

- De Visie op Goed Wonen (2019) en de Woonnotitie (2020) zijn vastgesteld, hierin is het woonbeleid voor de korte en middellange termijn aangegeven. In 2021 zijn de actiepunten uit de Woonnotitie uitgewerkt.

- Op basis van de Woonnotitie zijn prestatieafspraken gemaakt met de woningcorporaties en huurdersverenigingen.
- Er zijn plannen ontwikkeld om de betaalbare woningvoorraad te vergroten.
- De voorgenomen woningbouw op diverse locaties is volgens planning opgestart, in aanbouw genomen dan wel opgeleverd:
 - *Waalre Noord, deel De Bleek 1* (herontwikkeling braakliggend perceel): nieuw bestemmingsplan is vastgesteld.
 - *Waalre Noord: deel Heistraat noord, fase 2*: woontorentje met 5 appartementen is met de potentiële bewoners ontwikkeld, procedures zijn gestart;
 - *Waalre Noord: deel De Boslaantjes (fase Heistraat zuid 1)*: De woningbouw is in uitvoering, verwachte oplevering eind 2021;
 - *Waalre Noord: deel Heijde Park (fase Heistraat zuid 2)*: op basis van het door de raad vastgestelde stedenbouwkundig plan is de procedure voor vaststelling van het bestemmingsplan doorlopen;
 - *Trolliuslaan*: zie 'Herontwikkeling 't Hazzo en omgeving';
 - *Aalsterhof*: nieuwbouw Den Hof 146 (voorheen Blokker) met commerciële plint en vijf appartementen is opgeleverd;
 - *Brabantiaaterein*: plan fase 3 (Brantiapark) is ontwikkeld en doorvertaald in een bestemmingsplan; procedures zijn gestart;
 - *Eindhovenseweg 24*: op deze braakliggende locatie zijn 11 huurappartementen gebouwd;
 - *Michiel de Ruyterstraat*: plan voor sloop van 16 woningen en herbouw van in totaal 25 sociale huurwoningen door Woonstichting 'thuis is in realisatie;
 - *Molenstraat/Dreefstraat*: fasegewijze verkoop en oplevering vrijstaande woningen;
 - *Molenstraat 8*: voormalig bedrijfsterrein is getransformeerd naar een woonzorgproject met geclusterd wonen voor mensen met dementie (24-uurs-zorg): 20 appartementen en gemeenschappelijke ruimtes;
 - *Willibrordushof*: plan voor bouw 40 woningen hoek Willibrorduslaan-Bergstraat is opgeleverd;
 - *Bergstaete*: aanvullend op het plan Willibrordushof is een plan voor 7 appartementen ontwikkeld aan de Bergstraat. De bestemmingsplanprocedure is gestart.
 - *De Keizer*: zie 'Herontwikkeling 't Hazzo en omgeving';
 - *locatie Ligtfoot Aalst*: zie 'Herontwikkeling 't Hazzo en omgeving'.
 - *Frederik Hendrikstraat*: In opdracht van de raad is een visie ontwikkeld voor het gehele gebied rondom De Pracht. Tevens is hierbij een stedenbouwkundige uitwerking gemaakt voor de gronden in het zuidelijk deel met de bouw van sociale huurwoningen;
 - *Meester Slootweg*: er zijn 20 tijdelijke eenheden geplaatst door 'thuis (tiny houses)
 - *Klooster*: de appartementen zijn opgeleverd.
- Het onderzoek naar de Slimme Wijk in de Voldijn bij 't Laar is in uitvoering. In overleg met betrokken partijen is een duidelijk en realistisch toekomstperspectief voor het verpleegtehuis 't Laar, inclusief aanliggende woonblokken, opgesteld.
- Samen met de woningcorporaties, de Stichting Steunpunt Vluchtelingen Waalre en het CMD is de taakstelling voor huisvesting statushouders ingevuld.

Wat is de impact voor onze inwoners?

Mede door de samenwerking in het Stedelijk Gebied Eindhoven is het mogelijk om meer woningen te bouwen dan de behoefte van de eigen inwoners aangeeft. Hierdoor zijn de keuzemogelijkheden voor inwoners vergroot om hun woonwens te realiseren. De omvang

van de betaalbare (sociale) woningvoorraad neemt toe, waardoor ook in dit segment meer keuzemogelijkheden zijn voor inwoners.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)

Wat willen we bereiken?

Periode 2018-2022

- Het op een adequate, doelmatige en kwalitatief hoogwaardige wijze uitvoeren van taken op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving (VTH), in samenwerking met de omgevingsdienst, buurgemeenten of andere partners.
- Een betrouwbare en voorspelbare dienstverlening aan inwoners, verenigingen en bedrijven op het gebied van Vergunningverlening Toezicht & Handhaving te verlenen.

Wat gaan we er voor doen?

2021

- Op basis van de vastgestelde Brabant-brede Verordening kwaliteit Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Omgevingsrecht zijn de kwaliteitscriteria met bijbehorend kwaliteitsniveau geïmplementeerd.
- Het beleid VTH is vertaald naar een uitvoeringsprogramma.
- In het jaarverslag VTH is geëvalueerd of de geplande beleidsdoelen zijn behaald.
- Op basis van de programmatische aanpak zijn de interne werkprocessen voor vergunningverlening aangepast op de inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet per 1 januari 2022.
- Heeft er in het kader van de Omgevingswet een analyse plaatsgevonden naar het huidige beleid en regelgeving in het fysieke domein ten behoeve van het nieuw op te stellen Omgevingsplan.
- Per 1 januari 2022 lopen alle processen voor vergunningverlening via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).
- Samenwerkingsafspraken met onze ketenpartners (zoals Omgevingsdienst, Waterschap, Provincie, Veiligheidsregio e.d.) zijn aangepast aan de nieuwe Omgevingswet.

Wat is de impact voor onze inwoners?

- Een betrouwbare en voorspelbare dienstverlening aan inwoners, verenigingen en bedrijven op het gebied van Vergunningverlening Toezicht & Handhaving.
- De Omgevingswet biedt na implementatie per 1 januari 2022 meer ruimte voor ruimtelijke initiatieven van inwoners. Voor inwoners wordt het inzichtelijker en voorspelbaarder of een ruimtelijk initiatief kans van slagen heeft, doordat de besluitvorming versneld en verbeterd wordt. Het gebruiksgemak bij het aanvragen van een omgevingsvergunning neemt toe door de veranderde werkprocessen en de aansluiting op het DSO.

Wat mag het kosten? (bedragen x € 1.000)

	jaarrekening 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
Lasten ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing						
8.1 Ruimtelijke ordening	1.014	1.004	644	584	584	584
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	3.838	2.814	1.057	1.057	1.057	1.057
8.3 Wonen en bouwen	926	900	1.028	1.028	1.028	1.028
	5.778	4.718	2.729	2.669	2.669	2.669
Baten ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing						
8.1 Ruimtelijke ordening	805	157	5	5	5	5
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	3.580	2.814	1.057	1.057	1.057	1.057
8.3 Wonen en bouwen	592	702	804	704	704	704
	4.977	3.673	1.866	1.766	1.766	1.766
saldo ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	801	1.045	863	903	903	903

Vergelijking van de begroting 2020 met 2021 (baten en lasten gesaldeerd) en meerjarig levert de volgende verschillen op:

8.1 Ruimtelijke ordening (voordeel € 208.000)

- In 2020 zijn er verschillende eenmalige kredieten t.l.v. deze functie die in 2021 niet meer voorkomen. Dit levert een voordeel van 465.000 op in 2021.
 - Krediet voorbereiding HOED 82.000.
 - Krediet omgevingswet 242.000.
 - Krediet Dommeldal de Hogt 30.000.
 - Krediet werklocaties 81.000.
 - Krediet woonnotities 10.000.
 - Krediet kavelruil 20.000.
- De salariskosten stijgen door indexeringen met 29.000.
- In 2021 wordt er tlv dit taakveld (gedekt door reserves) een bijdrage gedaan voor de grondexploitatie van de Trolliuslaan van 60.000.
- De kadastrale kosten stijgen in 2021 met 15.000 als gevolg van indexeringen.
- In 2020 zijn er voor 104.000 fondsbijdragen en 48.000 inkomsten natuurcompensatie ontvangen.

8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

- De grondexploitatie wordt budgettair neutraal in de begroting opgenomen.

8.3 Wonen en bouwen (nadeel € 26.000)

- De salariskosten stijgen door indexeringen en personeelsuitbreiding met 125.000.
- Gezien het woningbouwprogramma kunnen de te ontvangen bouwleges in 2021 eenmalig worden opgehoogd met 100.000.

Beleidsindicatoren

Gemeenten zijn verplicht een uniforme set beleidsindicatoren op te nemen in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Doordat elke gemeente verplicht is deze set op te nemen, krijgt de lezer inzicht in de beleidsresultaten van de gemeente en kan deze vergelijken met andere gemeenten (bron: www.waarsstaatjegemeente.nl)

Voor het jaar 2019 zijn veel indicatoren nog niet bekend doordat de bronhouder (nog) geen onderzoek heeft verricht. De betreffende cellen zijn dan leeg gelaten.

Beleidsindicatoren gemeente Waalre

Beleidsindicatoren			Gemeente / referent	2019	2020	2021	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving					
1	Formatie	Het aantal fte per 1.000 inwoners	Waalre	5,86	6,27	6,28	Eigen gegevens
			Gelijke gemeenten	n.b.	n.b.	n.b.	
2	Bezetting	Het aantal fte per 1.000 inwoners	Waalre	5,23	5,14	5,21	Eigen gegevens en Pers. Monitor AO fonds gemeenten 2019
			Landelijk	8,4	10,5	n.n.b.	
3	Apparaatskosten	Middelen voor personeel, huisvesting, materieel, automatisering e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken.	Waalre	496	538	529	Eigen gegevens
			Landelijk	-	-	-	
4	% externe inhuur	Kosten externe Inhuur als % van totale loonsom	Waalre	10,35	12,89	13,04	Eigen gegevens en Pers. monitor AO fonds gemeenten 2019
			Gelijke gemeenten	19	19	n.n.b.	
5	Overhead	Het % overhead kosten ten opzichte van de totale lasten	Waalre	12,56	14,20	15,29	Eigen gegevens
			Landelijk	-	-	-	
Beleidsindicatoren			Gemeente / referent	2017	2018	2019	Bron
6	Verwijzing-en Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar	Waalre	123	132	118	Stichting Halt 2019
			Landelijk	131	119	132	

Beleidsindicatoren Nr	Indicator	Omschrijving	Gemeente / referent	2017	2018	2019	Bron
7	Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	Waalre		0,9		CBS – Geregistreerde criminaliteit & diefstallen 2018
			Landelijk		2,2		
8	Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	Waalre		2,6		CBS – Geregistreerde criminaliteit & diefstallen 2018
			Landelijk		4,9		
9	Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners	Waalre		2,9		CBS – Geregistreerde criminaliteit & diefstallen 2018
			Landelijk		2,5		
10	Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte	Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners	Waalre		2,5		CBS – Geregistreerde criminaliteit & diefstallen 2018
			Landelijk		5,8		
11	Funciemenging	de verhouding tussen banen en woningen. 0 % is alleen wonen, 100 % alleen werken	Waalre	38,3	39,0	39,3	CBS BAG/LISA 2019
			Landelijk	52,5	52,8	53,2	
12	Vestigingen van bedrijven	Het aantal vestigingen (incl. ZZP-ers) per 1.000 inwoners van 15 – 64 jaar	Waalre	159,6	163,5	169,1	LISA 2019
			Landelijk	139,7	145,5	151,6	
13	Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school	Waalre	0,4	0,0		DUO/Ingrado 2018
			Landelijk	1,8	1,9		
14	Relatief verzuim per 1.000 leerlingen	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is	Waalre	9	9		DUO/Ingrado 2018
			Landelijk	27	23		

Beleidsindicatoren			Gemeente / referent	2017	2018	2019	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving					
15	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	Het % van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, d.w.z. zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat	Waalre	1,2	1,0		DUO/Ingrado 2018
			Landelijk	1,8	1,9		
16	Niet wekelijkse sporters	Het percentage inwoners vanaf 19 jaar dat niet wekelijks sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners vanaf 19 jaar	Waalre				Gezondheids-enquête (CBS, RIVM) 2016
			Landelijk				
17	Banen per 1.000 inw 15-64jr	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	Waalre	467,9	476,6	481,8	CBS/LISA 2019
			Landelijk	761,1	775,8	792,1	
18	Jongeren met delict voor rechter	Het % jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter verscheen	Waalre				CBS Jeugd 2015
			Landelijk				
19	% kinderen in uitkeringsgezin	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen	Waalre		3		CBS Jeugd 2018
			Landelijk		7		
20	Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	Waalre	67,5	68,4	71,5	CBS - Arbeidsdeelname 2019
			Landelijk	66,6	67,8	68,8	
21	% werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar)	Waalre		0		CBS Jeugd 2018
			Landelijk		2		
22	Bijstandsuitkeringen	Het aantal personen met een bijstandsuitkering (18 jaar en ouder), per 10.000 inwoners	Waalre	209,5	184,4	189,6	CBS - Participatie Wet tweede halfjaar 2019
			Landelijk	411,3	390,4	373,9	

Beleidsindicatoren			Gemeente / referent	2017	2018	2019	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving					
23	Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	Waalre	89,8	59,1		CBS - Participatie Wet eerste halfjaar 2018
			Landelijk	290	305,2		
24	Jongeren met jeugdhulp tot 18 jaar	Het % jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar	Waalre	8,9	10,7	9,8	CBS Jeugd tweede halfjaar 2019
			Landelijk	9,9	10,4	10,5	
25	Jongeren (tot 18 jaar) met jeugdbescherming	Het % jongeren tot 18 jaar met jeugdbeschermingsmaatregel t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar	Waalre	0,8	0,9	0,7	CBS Jeugd tweede halfjaar 2019
			Landelijk	1,0	1,1	1,1	
26	Jongeren (t/m 23 jaar) met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel t.o.v. alle jongeren (12-23 jaar)	Waalre	0	0	0	CBS Jeugd tweede halfjaar 2019
			Landelijk	0,4	0,3	0,3	
27	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	Het aantal verstrekkingen specialistische ondersteuning in kader van Wmo v.a. 2018 per 10.000 inwoners	Waalre	220	230	290	CBS Monitor Sociaal Domein WMO tweede halfjaar 2019
			Landelijk	570	600	630	
28	Huishoudelijk restafval	Hoeveelheid restafval per inwoner per jaar	Waalre	108	129		CBS - Statistiek Huishoudelijk afval 2018
			Landelijk	178	172		

Beleidsindicatoren			Gemeente / referent	2017	2018	2019	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving					
29	Hernieuwbare elektriciteit	Het % elektriciteit opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa t.o.v. totale verbruik	Waalre	3,8	7,1		Rijkswaterstaat Klimaatmonitor 2018
			Landelijk	16,8	18,5		
30	WOZ-waarde woningen (€ x 1.000)	De gemiddelde WOZ-waarde	Waalre	305	316	335	CBS WOZ 2019
			Landelijk	216	230	248	
31	Nieuwbouw woningen	Het aantal nieuwbouw woningen per 1.000 woningen	Waalre	3,3	4,6	19,9	BAG/ABF 2019
			Landelijk	8,2	8,6	9,2	
32	Demografische druk	De som van het aantal personen van 0-20 en van 65 jaar en ouder i.r.t. aantal personen van 20 – 65 jaar (%)	Waalre	88,2	88,4	88,1	CBS – Bevolkingsstatistiek 2020
			Landelijk	69,0	69,6	69,8	
33	Woonlasten (€) 1-persoons huishouden	Gemiddeld totaalbedrag woonlasten voor 1-persoons huishouden	Waalre	653	679	697	COELO 2020
			Landelijk	644	649	669	
34	Woonlasten (€) meer-persoons huishouden	Gemiddeld totaalbedrag woonlasten voor meer-persoons huishouden	Waalre	726	757	781	COELO 2020
			Landelijk	723	721	739	
35	Melding kindermishandeling	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat bij de Bureaus Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) is gemeld	Waalre				Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel 2015
			Landelijk				

Deel 2: Paragrafen

Paragraaf A Lokale heffingen

In deze paragraaf wordt het beleid van de belangrijkste gemeentelijke belastingen beschreven. De gemeente is autonoom in het bepalen van de hoogte en de besteding van de opbrengst van de gemeentelijke belastingen. In de Gemeentewet en in enkele bijzondere wetten is geregeld welke heffingen de gemeente aan haar inwoners en bedrijven mag opleggen. De gemeenteraad bepaalt welke van de toegestane heffingen we als gemeente ook daadwerkelijk heffen. Alle gemeenten heffen de onroerende zaakbelastingen (OZB). Bij de verdeling van het Gemeentefonds wordt er namelijk van uitgegaan dat een deel van de gemeentelijke uitgaven wordt bekostigd uit de OZB.

Belastingbeleid gemeente Waalre

De gemeente Waalre heeft gekozen voor een duidelijk, plaatselijk belastingpakket dat in hoofdzaak bestaat uit de algemene bijdragebelasting OZB en de retributies afvalstoffenheffing en rioolheffing. Dit pakket bevordert een evenwichtige belastingdruk in de gemeente en beperkt de uitvoeringslasten. Door het voeren van een stringent begrotingsbeleid probeert de gemeente Waalre de verhoging van de OZB zoveel mogelijk te beperken. De gemeente Waalre kent een aantal in de Gemeentewet toegestane belastingen en heffingen. Deze belastingen zijn gelegitimeerd in belastingverordeningen, die door de gemeenteraad zijn vastgesteld. Een onderscheid kan worden gemaakt tussen belastingen en retributies.

Belastingen

Belastingen zijn heffingen waarvan het gebruik van de opbrengst vrij is, de zogenaamde algemene bijdragebelastingen. De gemeente hoeft geen direct aanwijsbare tegenprestatie te leveren. Tot deze groep behoren de onroerende zaakbelastingen, de precariobelasting en de toeristenbelasting. De gemeenteraad is vrij om de hoogte van de tarieven te bepalen.

Retributies

Retributies zijn heffingen waarbij de opbrengst niet boven de uitgaven van een specifieke dienst mag uitkomen. Tot de retributies behoren de afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de leges, het marktgeld en grafrechten.

Vanaf de begroting 2017 is het volgens de BBV verplicht om in deze paragraaf uiteen te zetten hoe er bij de berekening van tarieven van heffingen voor wordt gezorgd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.

WOZ, Onroerende zaakbelastingen (Ozb), heffingen en leges

Hertaxatie waardepeildatum 1-1-2020 Wet waardering onroerende zaken (WOZ)

Jaarlijks worden WOZ-beschikkingen met een nieuwe waarde naar de inwoners gezonden. De hertaxatie voor het belastingjaar 2021 vindt plaats op basis van de waardepeildatum 1 januari 2020. De Wet WOZ schrijft namelijk voor dat gemeenten een waarde vaststellen zoals die gold op 1 januari van één jaar eerder. De gemeente heeft

zodoende de tijd om marktcijfers (verkopen, huurprijzen enzovoorts) die in de loop van het jaar gerealiseerd worden te analyseren en een reële schatting te doen van de marktsituatie op de waarde-peildatum. De Wet WOZ wordt voor de inwoner steeds belangrijker. De door de gemeente vastgestelde WOZ-waarde wordt voor steeds meer belastingen gebruikt (bijvoorbeeld waterschapslasten en erfbelasting). Inwoners en bedrijven kunnen tegen de WOZ-waarde bezwaar maken en/of beroep instellen bij de rechter.

Onroerende zaakbelastingen (Ozb)

Onder de naam 'onroerende zaakbelastingen' worden directe belastingen geheven over binnen de gemeente gelegen onroerende zaken:

- een gebruikersbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar een onroerende zaak, zijnde een niet-woning, gebruikt op grond van eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht.
- een eigenarenbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerende zaak het genot heeft op grond van eigendom, bezit of beperkt recht.

De heffingsmaatstaf voor de OZB is de vastgestelde waarde van een onroerende zaak. Deze waarde wordt vastgesteld op grond van de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ). De raming van de opbrengst ozb is voor 2021 aangepast met een indexering van 1,6 % (conform Centraal Bureau voor de Statistiek, ConsumentenPrijsIndex) plus een raming van de nieuwbouw voor het jaar 2021. Voor de jaren 2021 en verder is ook gerekend met een indexering van 1,6%.

Geraamde opbrengst OZB

opbrengsten OZB	jaarrekening 2018	jaarrekening 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
Woningen: eigendom	2.762.000	2.872.000	3.113.000	3.207.000	3.304.000	3.387.000	3.463.000
Niet woningen: eigendom	373.000	386.000	414.000	423.000	431.000	439.000	447.000
Niet woningen: gebruiker	246.000	254.000	283.000	290.000	296.000	302.000	308.000
TOTAAL	3.381.000	3.512.000	3.810.000	3.920.000	4.031.000	4.128.000	4.218.000

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruik maakt van een perceel, waarbij een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt, zoals is vermeld in de Wet milieubeheer. Wettelijk mag de afvalstoffenheffing niet meer dan kostendekkend zijn. Er gelden afzonderlijke tarieven voor eenpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens. De tarieven kunnen jaarlijks worden aangepast aan de kosten voor de afvalverwerking en andere uitgaven voor de afvalstoffentaak.

In 2021 worden de volgende kosten geraamd voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval, welke dus toegerekend moeten worden aan de afvalstoffenheffing:

Vuil verwijderen langs wegen	€	77.000
Directe personele kosten	€	72.000
Overhead	€	116.000
Inzamelen huisvuil	€	1.162.000
Uitgaven kwijtschelding	€	27.000
Bestrijding overlast honden	€	20.000
Opbrengst inzamelen huisvuil	€	-217.000
BTW	€	258.000
Totaal	€	1.515.000

Tegenover deze kosten staan de volgende opbrengsten:

2.276 eenpersoonshuishoudens x	134,- =	304.984,-
5.394 meerpersoonshuishoudens x	224,- =	1.208.256,-
Totaal opbrengst:		1.513.240,-

De hier genoemde tarieven zijn voor 2021 en zijn kostendekkend. Ze stijgen 3,4% ten opzichte van de tarieven 2020.

De tarieven afvalstoffenheffing ontwikkelen zich van 2021 -2024 als volgt:

afvalstoffenheffing	jaarrekening 2018	jaarrekening 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
totaal kosten	1.464.000	1.415.000	1.431.000	1.515.000	1.546.000	1.578.000	1.609.000
tarieven							
eenpersoons	117	126	130	134	134	135	137
meerpersoons	195	210	216	224	224	226	229
totaal opbrengsten	1.263.000	1.395.000	1.431.000	1.513.000	1.542.000	1.575.000	1.611.000
kostendekkendheid	86,27%	98,59%	100,00%	99,87%	99,74%	99,81%	100,12%

De begrote bedragen voor afvalinzameling zijn gebaseerd op de continuering van het huidige afvalinzamelsysteem. In 2020 wordt variantenonderzoek verricht om te komen tot een nieuwe vorm van duurzame afvalinzameling.

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven van de eigenaar van een object, dat op 1 januari is aangesloten op de riolering. De rioolheffing is gebaseerd op het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP 2018-2022). De gemeente mag geen winst op de rioolheffing maken.

Tarieven en kostendekkendheid riolering	jaarrekening 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022
heffing per aansluiting	€ 198	€ 198	€ 198	€ 198
opbrengst	€ 1.576.000	€ 1.590.000	€ 1.615.000	€ 1.646.000
(toegerekende) kosten begrotingsjaar	€ 873.000	€ 959.000	€ 1.032.000	€ 1.075.000
Storting in voorziening	€ 703.000	€ 631.000	€ 583.000	€ 571.000
kostendekkende tarieven	100%	100%	100%	100%

In 2021 worden, exclusief de vereiste storting in de voorziening t.b.v. het GRP de volgende kosten toegerekend:

Rioolbeheer	€	59.000
Pompen en riolen	€	570.000
Huisaansluitingen	€	5.000
Rioolontstoppingen	€	72.000
Waterlossingen en sloten	€	35.000
Directe personele kosten	€	26.000
Overhead	€	135.000
BTW	€	130.000
Totaal	€	1.032.000

Het beleid van de gemeente is dat de taak riolering kostendekkend is. In januari 2018 is een verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) vastgesteld. Hierin zijn de tarieven rioolheffing opgenomen voor een periode van 5 jaar, 2018 t/m 2022. De tarieven zijn vastgesteld op € 198,- per aansluiting.

In de Tweede Kamer der Staten-Generaal is in 2017 een motie ingebracht waarin wordt gesteld dat de rioolheffing alleen bij de gebruiker in rekening mag gebracht. Het differentiëren van het tarief voor de rioolheffing heeft echter het meeste effect als de eigenaar van het onroerend goed wordt belast.

Leges

Onder de naam leges wordt een aantal verschillende rechten geheven voor door de gemeente, of uit naam van de gemeente verstrekte diensten. Dit kan bijvoorbeeld het verstrekken van een document zijn zoals een rijbewijs, paspoort of trouwboekje of het verstrekken van een vergunning. Waalre streeft zoveel mogelijk naar kostendekkende tarieven voor administratieve diensten. In het najaar van 2020 worden de tarieven beoordeeld en aangepast indien deze niet meer kostendekkend zijn. De diensten en bijbehorende tarieven voor 2021 zijn opgenomen in de door de raad in december 2020 vast te stellen legesverordening 2021.

Gemeentelijke belastingdruk per huishouden

In de volgende tabel staat een overzicht van de totale gemiddelde belastingdruk van de drie belangrijkste gemeentelijke belastingen en heffingen per één- en meerpersoonshuishouden. Voor de OZB gaan we in deze cijfers uit van een woning met een gemiddelde WOZ waarde.

Totale gemiddelde belastingdruk	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
<u>éénpersoonshuishoudens</u>							
OZB	364	373	405	411	418	425	432
afval	117	126	130	134	134	134	134
riool	198	198	198	198	198	198	198
totaal éénpersoonshuishoudens	€ 679	€ 697	€ 733	€ 743	€ 750	€ 757	€ 764
<u>meerpersoonshuishoudens</u>							
OZB	364	373	405	411	418	425	432
afval	195	210	216	224	224	226	229
riool	198	198	198	198	198	198	198
totaal meerpersoonshuishoudens	€ 757	€ 781	€ 819	€ 833	€ 840	€ 849	€ 859
stijging in % t.o.v. voorgaande jaar		2,9%	5,0%	1,5%	0,9%	1,0%	1,1%

Toelichting belastingdruk

Elke gemeente kan in het kader van de gemeentelijke autonomie uitgaven doen voor een hoger voorzieningenniveau en dat kost belastinggeld. De belastingdruk hoeft daarom niet per gemeente gelijk te zijn. Voor de financiële draagkracht voor huishoudens is de gemeentelijke belastingdruk wel belangrijk. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) verzamelt jaarlijks de gegevens voor de belastingdruk van decentrale overheden. Onder belastingdruk verstaan we de jaarlijkse woonlasten per huishouden. Onder de woonlasten wordt gerekend het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en reinigingsheffing.

Gemiddelde woonlasten 2020 bij vergelijking in de regio

Op de website www.coelo.nl zijn de tarieven van de aan Waalre grenzende gemeenten terug te vinden. Deze site bevat een kaart waarop met de muis kan worden geklikt om de tarieven van elke gemeente in beeld te krijgen. De gemeente Waalre heeft in 2020 van de toen 355 geregistreerde gemeenten en deelgemeenten de 230^e plaats voor wat betreft de belastingdruk. Uit de tabel op de volgende pagina blijkt, dat de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in de gemeente Waalre landelijk gedaald zijn gestegen zijn (2019: 232^e en in 2020 230^e). Regionaal gezien zijn we op de 9^e plaats blijven staan.

Rangnr Regio	plaats	huishouden 1 p.	huishouden >1 p	Rangnr NL 2018	Rangnr NL 2019	Rangnr NL 2020
1	Bladel	492	688	148	72	39
2	Veldhoven	625	696	8	9	46
3	Geldrop- Mierlo	619	703	30	42	55
4	Best	713	713	68	67	68
5	Eindhoven	639	721	34	63	73
6	Eersel	600	737	150	108	93
7	Bergeijk	614	743	156	123	104
8	Cranendonck	735	801	229	216	199
9	Waalre	733	819	223	232	230
10	Valkenswaard	769	849	267	238	269
11	Nuenen ca	717	924	368	344	338
12	Heeze Leende	797	940	351	346	341
Gemiddeld Nederland			782			

*Conform CBS heeft Nederland 355 gemeenten. www.Coelo.nl rekent in 2020 ook met 355 (deel)gemeenten.

Kwijtscheldingbeleid

In de gemeente Waalre kan op verzoek van de minder draagkrachtige belastingplichtige, kwijtschelding van betaling worden verleend voor de onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Waalre past hiervoor de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 toe. In 1997 is in afwijking van de Uitvoeringsregeling door de Waalrese Raad besloten, in plaats van 90%, 100 % van de genormeerde bijstandsuitkering aan te merken als kosten van bestaan op basis waarvan de draagkracht van belastingplichtige wordt vastgesteld. Hierdoor komt men eerder in aanmerking voor kwijtschelding.

Toeristenbelasting

In december 2017 heeft de raad besloten om per 1 januari 2018 een toeristenbelasting in te voeren. De toeristenbelasting wordt betaald door degenen die binnen onze gemeente verblijven in o.a. hotels, pensions en vakantieverblijven en niet als ingezetenen zijn ingeschreven. Na invoering worden structurele baten geraamd op € 175.000.

opbrengst toeristenbelasting	jaarrekening 2018	jaarrekening 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022
geraamde opbrengst	€ 151.000	€ 184.000	€ 175.000	€ 175.000	€ 175.000
vergoeding rijk 2e kwartaal 2020 via algemene uitkering			€ -43.750		

Paragraaf B Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Waar gaat de paragraaf over?

Waalre is financieel gezond en het is belangrijk dat dit zo blijft. Alleen dan kan Waalre haar taken uitvoeren. In deze paragraaf wordt daarom inzicht verschaft in de financiële positie van Waalre door in te gaan op twee onderdelen:

- Risicomanagement en Weerstandsvermogen; en
- Financiële kengetallen.

Het onderdeel risicomanagement en weerstandsvermogen gaat in op ontwikkelingen binnen en buiten de organisatie die van invloed kunnen zijn op de financiële huishouding, maar nog niet financieel zijn vertaald. Hiervoor wordt ingegaan op de financiële omvang van de aanwezige risico's, de mogelijkheden om deze financieel af te dekken (beschikbare weerstandscapaciteit) en de relatie daartussen: het weerstandsvermogen (uitgedrukt in een ratio).

In het onderdeel financiële kengetallen wordt ingegaan op de financiële positie van de gemeente Waalre op basis vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplichte kengetallen.

Risicomanagement en weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van Waalre is het vermogen waarover Waalre beschikt om niet-structurele financiële risico's op te vangen, zonder dat de uitvoering van de gemeentelijke taken en/of beleid in gevaar komt. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio (beschikbare weerstandscapaciteit/ benodigd weerstandscapaciteit). Voor de objectivering van de hoogte van het benodigde weerstandscapaciteit bestaan geen wettelijke normen. Om de ratio te duiden maken we gebruik van onderstaande waarderingstabel van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) en de Universiteit van Twente:

Waardering	Ratio	Betekenis
A	> 2	Uitstekend
B	1,4 - 2	Ruim voldoende
C	1 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Allereerst wordt de conclusie over Waalres weerstandsvermogen weergegeven. Vervolgens wordt toegelicht hoe deze tot stand is gekomen door in te gaan op het benodigd weerstandsvermogen, de inventarisatie en de beoordeling van de risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit.

Conclusie

De ratio voor het weerstandsvermogen (beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit in 2021 is voor Waalre 3,59 (€ 9.813.779 / € 2.732.000).

In 2020 was het beschikbare weerstandsvermogen (op begrotingsbasis) van Waalre 5,65. In 2021 is deze gedaald naar 3,59. De daling wordt veroorzaakt door een lagere weerstandscapaciteit (door inzet van reserves - € 1.800.000) en het herzien van de geïnventariseerde risico's, waardoor het risicoprofiel stijgt met € 677.000 tot € 2.732.000 voor 2021.

De ratio voor 2021 wordt ook sterk beïnvloed doordat we vanaf de jaarrekening 2019 een andere methode hebben genomen voor bepaling van het benodigd weerstandsvermogen voor de grondexploitaties (zgn. IFLO-methode, zie uitleg paragraaf G). Hierdoor is het benodigd weerstandsvermogen in 2021 hoger, terwijl het beschikbare weerstandsvermogen licht is gedaald. Hierdoor daalt de ratio. De ratio voor 2021 geeft echter aan dat de gemeente financieel gezond is.

De stille reserves (ad. € 4.952.000) en de fictieve belastingcapaciteit (ad. € 1.500.000) lijken in Waalre niet direct invorderbaar. Als deze buiten beschouwing worden gelaten is het aanwezige weerstandsvermogen nog steeds voldoende met een omvang van € 3,3 miljoen. Maar, de ratio laat wel een daling zien van 2,51 in de begroting 2020 naar 1,23 in de begroting 2021.

Dit betekent dat ons weerstandsvermogen ondanks de daling toch uitstekend is te noemen. Met ons weerstandsvermogen kunnen we (met een zekerheid van 90%) alle geïnventariseerde risico's opvangen.

Met uw raad zijn geen afspraken gemaakt over de hoogte van de ratio voor het minimale weerstandsvermogen. In plaats daarvan is met de vaststelling van de nota reserves en voorzieningen een absolute omvang van de ondergrens voor de Algemene bufferreserve + de reserve vrij besteedbaar vastgesteld ad. € 2.500.000 als laatste "achtervang".

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend door de optelling van de verwachte financiële omvang van mogelijke risico's die nog niet op een andere wijze zijn afgedekt door bijvoorbeeld het afsluiten van een verzekering of het opnemen van een voorziening in de begroting. Bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit gaan we ervan uit dat niet alle risico's, maar hooguit 90% van alle risico's, zich tegelijk in één jaar zullen voordoen. Oftewel, 90% van de totale financiële omvang van alle geïdentificeerde risico's (die niet zijn afgedekt) in dat jaar, dient afgedekt te kunnen worden met onze weerstandscapaciteit.

Inventarisatie en beoordeling van de risico's

Voor het inzicht in de benodigde weerstandscapaciteit zijn de risico's van de gemeente Waalre geïnventariseerd, de financiële omvang van deze risico's bepaald, evenals de mate waarin deze risico's al zijn afgedekt door voorzieningen, afgesloten verzekeringen of dekking vanuit de begroting.

Voor de berekening van de financiële omvang van de risico's hebben wij de kans dat een bepaalde gebeurtenis zich zal voordoen, vermenigvuldigd met de maximale financiële impact (die niet is afgedekt) wanneer de gebeurtenis zich daadwerkelijk voordoet.

Tenslotte hebben wij de risico's beoordeeld door ze, een kleur gegeven op basis van de kans dat een gebeurtenis zich voordoet en de hoogte van het financiële gevolg van het optreden van de gebeurtenis. Zie *Figuur 1. kleurenschema risicobeoordeling*. Deze methodiek maakt het mogelijk de risico's onderling te rangschikken naar grootte van het risico.

Gevolg (x 1.000) \ Kans	Zeer klein 10%	Klein 25%	Gemiddeld 50%	Groot 75%	Zeer groot 90%
≥ €1.000	Yellow	Orange	Red	Dark Red	Dark Red
€500 - €1.000	Yellow	Orange	Orange	Red	Dark Red
€250 < €500	Yellow	Yellow	Orange	Orange	Red
€100 < €250	Light Green	Yellow	Yellow	Orange	Orange
€50 < €100	Green	Light Green	Yellow	Yellow	Orange
< €50	Green	Green	Light Green	Yellow	Yellow

Figuur 1. kleurenschema risicobeoordeling

Hierna treft u de uitgebreide risico-inventarisatie en -beoordeling aan.

Thema	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	<i>Appartementen-complex</i>	Ontwikkelaar kleinschalig appartementencomplex heeft Waalre aansprakelijk gesteld voor substantieel bedrag (vertragings)schade a.g.v. onjuist doorlopen procedure.	25%	2.100.000	525.000		Eind 2016 heeft de rechtbank bepaald dat ontwikkelaar recht heeft op vergoeding van het renteverlies a.g.v. vertraging en gemaakte juridische kosten. Nagenoeg alle andere geclaimde schadegronden zijn afgewezen. Deze schade valt onder het maximaal verzekerd bedrag en heeft dan ook geen financiële consequenties voor de gemeente. De ontwikkelaar is nu in cassatie gegaan bij de Hoge Raad. Het risico blijft dus bestaan.
7 Volksgezondheid en milieu	<i>Zwerfvuul/ illegale stort</i>	Waalre kan geconfronteerd worden met illegale stort van (chemisch) afval. De laatste jaren is er een sterke stijging in Brabant van dumping van drugsafval. Bij bodemvervuiling kunnen kosten hoog oplopen en veroorzaker is zelden te achterhalen.	75%	100.000	75.000		Het risico is afhankelijk van de gebeurtenis en niet vooraf in te schatten. Er is wel een provinciale regeling betreffende dumping van drugsafval waarbij een gedeelte van de kosten voor het opruimen gedekt zijn.
7 Volksgezondheid en milieu	<i>Bodemsanering</i>	Risico's m.b.t. bodemverontreiniging.	10%	500.000	50.000		Als grondeigenaar kan Waalre aansprakelijk gesteld worden voor (nieuwe) bodemverontreinigingen. Inschatting lastig, want afhankelijk van eigendomssituatie en mate van bodemverontreiniging.
7 Volksgezondheid en milieu	<i>Vuilverwerking Attero</i>	I.v.m. het lager aangeboden aantal tonnages restafval dan afgesproken, wordt door vuilverwerkingsbedrijf Attero een schadebedrag geclaimd.	25%	190.000	47.500		Inmiddels is er een uitspraak van de rechter waarin de vordering is afgewezen. Attero heeft in april 2016 een vordering tot vernietiging van dit vonnis ingediend. Deze vordering is afgewezen maar Attero heeft een nieuwe vordering (voor latere jaren) ingediend. Dit is nu onder de rechter. Het risico blijft daarom staan.
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	<i>Bouwgrond-exploitatie</i>	Terugverdienen geïnvesteerde boekwaarde per 31-12-2019 is onzeker. Vanaf 2019 wordt de IFLO-methode gebruikt voor het bepalen van het benodigd weerstandsvermogen. Deze methode betekent dat 10% van de boekwaarde + 10% van de nog te maken kosten aangehouden worden als weerstandsvermogen	nvt	1.578.073	1.578.073		Risico's betreffende grotere projecten en bouwgrondexploitatie in het algemeen worden planmatig geactualiseerd en beheerst. Als buffer is een deel van de algemene reserve beschikbaar. Zie verder paragraaf G.
5 Sport, cultuur en recreatie	<i>Sportparken</i>	Door wetswijziging is het recht op aftrek BTW op sport en onderhoud van binnen- en buitensportaccommodaties vervallen per 1-1-2019. Het hierdoor ontstane nadeel wordt (mogelijk) niet volledig gecompenseerd via de Specifieke Uitkering Stimulering Sport (SPUK subsidie)	20%	80.000	16.000		De subsidie aanvraag wordt jaarlijks tijdig ingediend. Het is jaarlijks onbekend welk bedrag aan subsidie ontvangen zal worden.
6 Sociaal domein	<i>Jeugdzorg / Wmo</i>	Jeugdzorg en de Wet maatschappelijke ondersteuning zijn open einde regelingen. Door korting (vanuit het Rijk) op de budgetten loopt Waalre een risico.	20%	500.000	100.000		Kwartaallijkse monitoring van kosten en verwachtingen d.m.v. monitor Sociaal Domein. Reserve sociaal domein zorgt voor eerste opvang risico. Zodra de reserve uitgeput raakt, passen we het risicobedrag daarop aan.
6 Sociaal domein	<i>Plus Team</i>	Het PlusTeam is een Gemeenschappelijke regeling met Geldrop-Mierlo en heeft geen weerstandsvermogen.	25%	71.324	17.831		Risico van Waalre is opgenomen o.b.v. jaarrekening 2019 PlusTeam. In deze jaarrekening is een risicoparagraaf opgenomen waarin vermeld is hoe men risico's beheerst.
6 Wmo/ Volksgezondheid	<i>GGD</i>	Waalre neemt deel aan de Gemeenschappelijke regeling GGD Brabant-Zuidoost.	25%	200.000	50.000		Risico GGD is opgenomen o.b.v. lage reservepositie GGD per 31-12-2019. € 100.000 tekort bij zowel AZ als PG. Samen € 200.000. Daarnaast geeft GGD aan dat er een hoger benodigd weerstandsvermogen nodig zou zijn. Echter, met de 4 GR-en is afgesproken dat op basis van de omzet een AR van € 1.200.000 voor zowel AZ als PG voldoende zou moeten zijn.

Thema	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	<i>GewaARBorgde geldleningen</i>	De gemeente staat garant voor geldleningen van woningcorporaties, zorgcentra en enkele plaatselijke verenigingen.	1%	25.000.000	250.000		Er wordt terughoudend omgegaan met garanties.
0 Bestuur en ondersteuning	<i>Schadeclaims</i>	Verwachte jaarlijkse schadeclaims die niet specifiek zijn gekoppeld aan dossiers. De gemeente kan schadeclaims ontvangen als gevolg van activiteiten die zij verricht, welke niet (volledig) onder de verzekering voor aansprakelijkheidsstelling vallen.	25%	10.000	2.500		Het aantal claims richting Waalre is beperkt. Genoemd bedrag is maximum bedrag voor lopende schadeclaims.
0 Bestuur en ondersteuning	<i>Informatie veiligheid</i>	De primaire en ondersteunende processen van de gemeente Waalre zijn in hoge mate afhankelijk van een adequate informatievoorziening en betrouwbare informatiesystemen. Mede door de toenemende digitalisering is het zorgvuldig omgaan met de informatie en gegevens van burgers en organisaties voor gemeenten van groot belang. Burgers en bedrijven moeten er op kunnen vertrouwen dat hun gegevens in goede handen zijn bij de gemeente Waalre. Kwetsbaarheid van o.a. informatiesystemen en daarmee ook de bescherming van persoonsgegevens vormen een risico (zie punt 18 privacy).	5%	250.000	12.500		Informatiebeveiligingsbeleid is aangepast op de nieuwe Baseline informatiebeveiliging overheid. Een plan is opgesteld om maatregelen te treffen die zorgen dat de risico's worden verkleind.
0 Bestuur en ondersteuning	<i>Privacy</i>	Onder de Avg kunnen bestuurlijke boetes worden opgelegd voor de verplichtingen voor maximaal 10 miljoen euro. Bijvoorbeeld bij het niet melden van datalekken en het niet hebben van een register voor verwerkingen. Voor de overtreding van grondslagen en beginselen van de Avg kan de AP een boete opleggen van maximaal 20 miljoen euro. Bijvoorbeeld bij gegevens verwerken zonder wettelijke grondslag of andere grondslag en gegevens verwerken zonder doelbinding.	1%	20.000.000	200.000		Het hebben van protocollen en procedures voor de uitvoering van de verplichtingen in het kader van de Avg. Het geven van adviezen over privacyvraagstukken. Blijven inzetten op bewustwording en controle van processen.
7 Volksgezondheid en milieu	<i>Gevolgen coronacrisis voor de langere termijn</i>	De coronacrisis kenmerkt zich door 'extreme onzekerheid'. De gevolgen voor de langere termijn hangen af van allerlei factoren zoals; Hoe lang nog duren de beperkende maatregelen?, Dooft de pandemie in 2020 uit?, Wanneer is er een vaccin beschikbaar?. De krimp van de economie en de stijging van de werkloosheid zijn beiden al een feit. Deze ontwikkelingen zijn een risico voor de langere termijn, bv. meer uitkeringsgerechtigden en gevolgen voor de woningbouw / afzet bouwgronden. Door de afhankelijkheid van o.a. de genoemde factoren zijn de risico's niet te kwantificeren.		PM	-		
					2.924.404	Subtotaal	
					2.632.000	Subtotaal 90%	
	<i>Risico's onvoorzien</i>	Stelpost voor gebeurtenissen met een niet gekwantificeerd/benoemd negatief gevolg.			100.000		N.v.t.
					2.732.000	90% totaal = benodigde weerstandscapaciteit	

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit omvat de middelen en mogelijkheden van de gemeente om financiële tegenvallers als gevolg van risico's op te vangen, waarvoor geen andere dekking aanwezig is en zonder bestaande beleid aan te hoeven passen. We berekenen de beschikbare weerstandscapaciteit als de som van alle elementen uit de gemeentelijke financiën die we daadwerkelijk kunnen inzetten om niet-begrote kosten te dekken. Onderstaande tabel geeft inzicht in de opbouw van Waalres beschikbare weerstandscapaciteit.

Berekening weerstandscapaciteit 2021				
	2020		2021	
	Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel
a. exploitatie				
- Ruimte OZB belasting (fictief)		€ 1.500.000		€ 1.500.000
- post onvoorzien (regulier)	€ 100.000	€ 90.000	€ 100.000	€ 90.000
	€ 100.000	€ 1.590.000	€ 100.000	€ 1.590.000
b. vermogen				
- algemene buffer reserve	€ 2.164.908		€ 2.071.908	
- algemene reserve grondexploitatie	€ 166.336		€ 166.336	
- algemene reserve sociaal domein	€ 401.996		€ 401.996	
- algemene reserve vrij besteedbaar	€ 581.172		€ 531.172	
- stille reserves	€ 4.952.367		€ 4.952.367	
	€ 8.266.779	€ -	€ 8.123.779	€ -
Totale weerstandscapaciteit	€ 8.366.779	€ 1.590.000	€ 8.223.779	€ 1.590.000
Incidenteel en structureel samen		€ 9.956.779		€ 9.813.779

Berekening ratio weerstandsvermogen 2021

Zoals reeds vermeld onder de conclusie, komt de ratio voor het weerstandsvermogen van de gemeente Waalre voor 2021 dus uit op:

Berekening ratio weerstandscapaciteit 2021					
			2021	2020	
$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$	=	$\frac{9.813.779}{2.732.000}$	=	3,59	5,65
$\frac{\text{Minimale weerstandscapaciteit}}{90\% \text{ van totale financiële omvang risico's}}$	=	$\frac{2.500.000}{2.732.000}$	=	0,92	1,22
$\frac{\text{Aanwezige weerstandscapaciteit, excl. stille reserve + fictieve belastingcapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$	=	$\frac{3.361.412}{2.732.000}$	=	1,23	2,51

Financiële kengetallen

De financiële kengetallen geven inzicht in de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente Waalre. Door de kengetallen is het makkelijker om Waalre te vergelijken met andere gemeenten. Het biedt ook de mogelijkheid om normen te stellen, net als bij de beoordeling van het weerstandsvermogen gebeurt. De verwachting is dat in de komende jaren normen ontwikkeld worden en er wellicht ook een landelijke normering komt. Vooralsnog hebben de kengetallen voornamelijk een signaleringswaarde.

Het oordeel baseren we op de huidige geadviseerde normen van de VNG conform de volgende tabel.

Kengetal		Voldoende	Matig	Onvoldoende
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90 %	90 – 130 %	> 130 %
2	De solvabiliteitsratio	> 50 %	20 – 50 %	< 20 %
3	Kengetal grondexploitatie	< 20 %	20 – 35 %	> 35 %
4	Structurele exploitatieruimte	> 0,6 %	0 < 0,6 %	< 0 %
5	Belastingcapaciteit	< 95 %	95 – 105 %	> 105 %

Totaaloverzicht van de kengetallen voor de gemeente Waalre

In onderstaande tabel worden de kengetallen voor Waalre gepresenteerd. Het oordeel wordt op basis van bovenstaande tabel weergegeven.

Kengetal	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Oordeel 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	
1a	Netto schuldquote	22,2%	23,0%	22,6%	Voldoende	21,7%	20,8%	20,6%
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	19,7%	19,7%	19,5%	Voldoende	18,9%	18,3%	18,3%
2	Solvabiliteitsratio	24,0%	20,2%	19,4%	Onvoldoende	18,9%	18,4%	18,4%
3	Kengetal grondexploitatie	7,8%	8,2%	8,3%	Voldoende	8,2%	8,1%	8,0%
4	Structurele exploitatieruimte	2,14%	0,74%	0,61%	Voldoende	0,76%	0,26%	1,03%
5	Belastingcapaciteit	104,9%	106,9%	105,4%	Onvoldoende	105,1%	105,1%	105,3%

Conclusie op basis van de kengetallen

De kengetallen laten een lichte daling zien, maar in basis blijft Waalre financieel gezond. Vier van de zes kengetallen laten een voldoende oordeel zien en twee een onvoldoende. De kengetallen Netto Schuldquote zijn ruim voldoende, maar wel zeer licht gedaald door de daling van de baten. De solvabiliteitsratio is de laatste jaren gaan dalen door investeringen (o.a. bouw gemeentehuis) vanuit het eigen vermogen. De belastingcapaciteit is onvoldoende doordat de woonlasten meerpersoonshuishoudens hoger zijn dan landelijke gemiddelde (t-1), dit wordt veroorzaakt door een hoge gemiddelde WOZ-waarde in Waalre. De kengetallen moeten altijd in samenhang worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van de gemeente. Ondanks dat het eigen vermogen van Waalre is gedaald, blijft dit wel voldoende om de risico's op te kunnen vangen. Daarnaast is de structurele exploitatieruimte voldoende en de begroting meerjarig sluitend. Wanneer de kengetallen in samenhang worden bekeken geeft dit een gezonde financiële situatie voor Waalre weer.

Toelichting op de kengetallen

1a en 1b. Netto schuldquote (ook gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)

De netto-schuldquote vergelijkt de leningen van de gemeente (met aftrek van de geldelijke bezittingen) gecorrigeerd met de leningen die de gemeente heeft uitstaan (deze middelen vloeien immers op termijn terug) met de totale baten van de rekening. Hiermee geeft deze indicator inzicht in de mate waarin de begroting 'vastligt' door rente en aflossing. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote.

Voor de aankoop van de Brede School Aalst en het regionale zonnepanelenproject zijn vaste geldleningen aangetrokken, dit beïnvloedt de schuldquote in beperkte mate negatief. In 2021 zijn de geraamde baten € 2 miljoen lager dan de baten in de rekening 2018 en 2019. De vaste schulden zijn ook gezakt met € 0,5 miljoen. De uitkomst van de wijzigingen zijn marginaal.

2. De solvabiliteitsratio

De solvabiliteit geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen (balanstotaal) zijn gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen) en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

De solvabiliteitsratio van Waalre is niet voldoende. Dit wordt enerzijds veroorzaakt doordat de voorziening riolering veel middelen bevat (voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen). Daarnaast heeft Waalre de verzekeringsgelden voor het afgebrande gemeentehuis in 2013 in het eigen vermogen gestort (bestemmingsreserve). Doordat het nieuwe gemeentehuis nu is gebouwd, zijn de verzekeringsmiddelen uit de bestemmingsreserve afgenomen en heeft Waalre weer een lager eigen vermogen. Daardoor is de solvabiliteitsratio wat uit balans. We kunnen de solvabiliteitsratio verbeteren door de vrije reserves te vergroten.

3. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe de waarde van de bouwgronden zich verhoudt tot de geraamde baten. De paragraaf grondbeleid en het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) bieden hierin meer inzicht. Hoe hoger het kengetal, hoe hoger het risico voor de exploitatie indien het terugverdienen onverhoopt niet geheel lukt. Tweemaal per jaar wordt beoordeeld in hoeverre de boekwaarde van de bouwgronden kan worden terugverdiend. De accountant toetst dit jaarlijks. Door het lage kengetal is het risico van het niet terugverdienen van kosten voor de grondexploitatie zeer beperkt.

4. Structurele exploitatieruimte

Het financiële kengetal "structurele exploitatieruimte" geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Een percentage van 0% betekent dat de structurele baten exact toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

Het kengetal belastingcapaciteit geeft weer hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde van alle gemeenten. De ruimte die een gemeente heeft om belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten voor de inwoner. Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijk gemiddelde liggen. Onder de woonlasten worden verstaan de absolute bedragen voor onroerendezaakbelasting (OZB) en de riool- en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente.

De WOZ-waarde in Waalre (2019) ligt met € 332.116 tegenover € 248.000, 33,9% boven het landelijk gemiddelde. De landelijke WOZ-waarde en het landelijk OZB-tarief voor 2020 is nog niet bekend, uitgaande van de cijfers van de begroting 2019 is er sprake van het cijfer onvoldoende.

Paragraaf C Onderhoud Kapitaalgoederen

De openbare ruimte is één van de pijlers van onze samenleving met een groot maatschappelijk rendement. Een goed functionerende openbare ruimte draagt bij aan actuele thema's zoals sociale samenhang, veiligheid, gezondheid, mobiliteit en bereikbaarheid, leefbaarheid en vastgoedwaarde. Hiervoor is het wel van belang dat de openbare ruimte goed wordt beheerd.

Wegen

Met een areaal van 1,1 miljoen m² wegoppervlak in Waalre en een nieuwwaarde van ca. 77 miljoen euro heeft het wegbeheer een zeer groot aandeel in de beheertaken. Een goed functionerend wegennet is essentieel voor een goede bereikbaarheid en beleving van de gemeente. Het in standhouden van een kwalitatief goed wegennet met verantwoord wegbeheer is daarom uiterst belangrijk. De gemeente Waalre is wettelijk verantwoordelijk voor het onderhoud van o.a. het openbare wegennet. Zo verplicht de Wegenwet de gemeente tot het uitvoeren van regelmatig en duurzaam onderhoud van de openbare verharding. Tevens is de gemeente, conform het Burgerlijk Wetboek, aansprakelijk bij schade van de burger, als de gemeente heeft verzuimd zorg te dragen voor het in een goede staat verkeren van de openbare weg.

Om goed, planmatig, onderhoud te kunnen uitvoeren moet met enige regelmaat de kwaliteit van de verharding worden geïnspecteerd. Dan wordt er ook inzicht verkregen in de budgetten die voor het onderhoud noodzakelijk zijn. De rapportage van zowel de inspectie als de berekening van de benodigde budgetten staat vermeld in het wegenbeheersplan (2019-2028) wat is vastgesteld op 5 februari 2019. Hieruit blijkt dat in een tijdsbestek van 4 jaar de hoeveelheid verhard oppervlak is toegenomen van 958.000 m² naar 980.000 m² (380.000 m² asfaltverharding en 500.000 m² elementenverharding). De totale kwaliteit van de verhardingen in de gemeente Waalre kan worden gedefinieerd als redelijk. Het percentage goed scorende wegen (A, A+) ligt op het gewenste niveau van 80-90% van het totaal. Het percentage matig (B) en laag scorende wegen (C) is laag met respectievelijk 7% en 1%. Het percentage wegen van te lage (D) kwaliteit is hoger dan wenselijk met 5%. Gemiddeld sluit de kwaliteit net aan op de basis kwaliteitsnorm B. De totale kwaliteit van het wegennet in de afgelopen periode is gedaald. Vergelijken met 2014 is het percentage wegen van matige kwaliteit B en slechte kwaliteit D toegenomen.

De afname in kwaliteit betekent een keerpunt in de positieve lijn die sinds 2004 is ingezet en waarbij vierjaarlijks een verbetering in kwaliteit werd bereikt. De afname in kwaliteit is hoofdzakelijk te wijten aan de afname in de kwaliteit van de asfaltverhardingen. In de 'burgerpeiling 2017', evenals in de 'enquête Onderhoud Openbare Ruimte 2019', kwam de staat van onderhoud van de wegen en voetpaden als belangrijk zorgpunt naar voren. Het is meer dan aannemelijk dat de beleving van de burger een directe link heeft met de veroudering van en afname in kwaliteit van de openbare ruimte.

Kosten

De gemiddelde kosten voor klein en groot onderhoud in de periode 2020-2023 bedragen o.b.v. het wegenbeheerplan € 558.000 per jaar.

Dit wegenbeheersplan is vastgesteld in de raadsvergadering van 5 februari 2019.

Beschikbaar budget

Voor het reguliere onderhoud is onderstaand budget in de begroting opgenomen:

	2020	2021	2022	2023
Straten en pleinen (klein onderhoud)	169.000	169.000	169.000	169.000
Groot onderhoud	210.000	196.000	196.000	196.000
Wegenbeheersplan	125.000	150.000	175.000	200.000
Uitbesteden Ergon	40.000	20.000	20.000	20.000
Totaal	544.000	535.000	560.000	585.000

Bovenstaande budgetten hebben betrekking op het zichtbare gedeelte van de verharding. In het wegenbeheersplan is aangegeven dat er in het verleden geen geld is gereserveerd voor groot onderhoud (rehabilitatie) van de wegen. Het reguliere onderhoud wordt vrijwel geheel betaald vanuit het onderhoudsbudget en vervanging vindt meestal plaats in het kader van projecten. Hierbij gaat het om integrale projecten, waarbij riolering, wegen, groen en straatmeubilair gezamenlijk worden aangepakt. Een voorbeeld hiervan is de herinrichting van de Markt en de Molenstraat en omgeving.

De kwaliteit van een weg kan niet enkel gewaarborgd worden door het periodiek uitvoeren van groot onderhoud. Na een periode variërend tussen de 40 en 60 jaar (afhankelijk van ondergrond en verkeersbelasting) komt de weg aan het einde van zijn levensduur of sluit de opbouw van de weg niet meer aan op de verkeersbelasting en dient er een rehabilitatie worden uitgevoerd. Bij rehabilitatiemaatregelen wordt de weg, na het doorlopen van een groot onderhoudscyclus, aan het einde van de levensduur op het oorspronkelijke structurele en kwalitatieve gebruiksniveau gebracht. Hierbij wordt de gehele verhardingsconstructie (inclusief fundering) opnieuw opgebouwd. Uit onderzoek naar de kwaliteit van de onderlagen van de belangrijke ontsluitingswegen, blijkt dat een aantal wegen, ondanks dat deze visueel geen of weinig gebreken vertonen, toch op korte termijn vervangen zullen moeten worden. In de begroting 2019-2022 zijn structureel extra middelen opgenomen voor groot onderhoud van wegen voor een bedrag van € 100.000 in 2019, oplopend naar € 200.000 in 2023. Deze extra middelen zijn in 2020 onder andere ingezet voor het project Molenstraat en omgeving en de wijk rondom de Ansbalduslaan. Voor het komende jaar staan er onder andere herinrichtingsprojecten zoals Traverse-zuid, 't-Hazzo, M. de Ruijterstraat op het programma.

Stedelijk Water & Riolering

Afvalwater

Een goed rioolstelsel is nodig voor de bescherming van volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast. Het rioolstelsel zorgt ervoor dat het afvalwater en het overtollige hemelwater uit de woonomgeving worden verwijderd en dat niet te vaak en

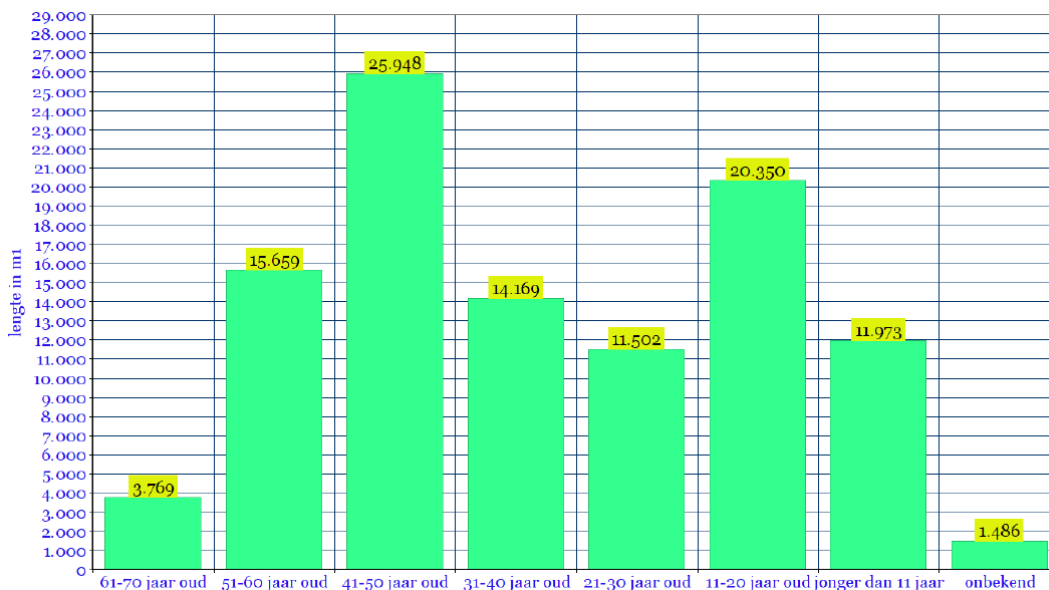
niet te lang wateroverlast voorkomt. De aanleg en het in standhouden van het rioolstelsel is een gemeentelijke taak, die voortkomt uit de Wet Milieubeheer (Wm). In deze wet is vastgelegd dat de invulling van de zorgplicht inzichtelijke gemaakt moet worden. Riolering maakt deel uit van de openbare ruimte met alle dynamiek die daarin aanwezig is. Behalve een wettelijk verplicht plan, is een GRP hét middel om de gemeentelijke watertaken doelmatig vast te leggen. Met het inwerking treden van de Wet Gemeentelijke Watertaken heeft de gemeente een verbrede zorgplicht ten aanzien van water. Hieronder wordt verstaan: stedelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater en grondwater. Deze zorgplichten zijn verwoord in het GRP (2018-2022) wat is vastgesteld op 9 januari 2018. Doordat de zorgplichten verbreed zijn, wordt over een verbreed gemeentelijk rioleringsplan gesproken (VGRP).

Riolering maakt ook deel uit van het watersysteem, dat zich uitstrekt tot buiten de gemeentegrenzen. Het functioneren van de riolering beïnvloedt de kwaliteit van het watersysteem. De wijze waarop de rioleringszorg wordt uitgevoerd is mede van invloed op het beheer van de openbare ruimte. Door die verschillende relaties is er ook een groot aantal partijen dat mede richting geeft aan het functioneren van de riolering in de gemeente. De Wet milieubeheer schrijft voor dat het plan wordt opgesteld rekening houdend en in samenspraak met andere betrokkenen. Intern is er afstemming met de andere beheerders van een gedeelte van de openbare ruimte zoals wegen, verkeer, groen en openbare verlichting wat onder andere heeft geresulteerd in een integraal wijkgericht uitvoeringsplan openbare ruimte 2018-2024 wat is opgenomen in het VGRP.

Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen 'riolering' is het volgende kaderstellend:

- Europese Kader Richtlijn Water (KRW)
- Wet Milieubeheer
- Waterwet
- Nationaal Bestuursakkoord Water

De vaste rioleringsgegevens van de gemeente worden in een geautomatiseerd beheersysteem verwerkt. Ook de resultaten van de inspecties zijn in dit beheersysteem opgenomen. De totale lengte van de riolering in de gemeente Waalre bedraagt ca. 105 kilometer waarvan 78 kilometer een gemengd stelsel is. De leeftijdsopbouw van het rioolstelsel is als volgt:

Voor informatie over de inkomsten door de rioolheffing en de uitgaven aan het riool, zie paragraaf A Lokale heffingen.

Hemelwater

Het onderdeel hemelwater bestaat uit de drie onderdelen, sloten, wadi's en infiltratievoorzieningen:

Sloten

In totale lengte aan sloten (of waterlossingen) bedraagt ruim 21.900 meter die door de gemeente worden onderhouden. Dit onderhoud bestaat uit één keer per jaar maaien. Vanwege de efficiency is dit onderhoud in hetzelfde bestek ondergebracht als het maaien van de bermen. In deze sloten liggen zo'n 258 duikers ten behoeve van de waterafvoer. Deze zijn het afgelopen jaar gecontroleerd en vrijgemaakt van maaisel. De kosten voor het onderhoud wordt betaald uit de rioolheffing. Verder zijn er sloten (ca. 5.000 meter) die in onderhoud zijn bij het Waterschap De Dommel. Dit zijn met name de grotere sloten of sloten waar een riool overstort op uit komt.

Wadi's

Het onderscheid tussen sloten en wadi's is, dat de sloten het water afvoeren naar een ander oppervlaktewater, en dat wadi's bedoeld zijn voor het ter plekke infiltreren van hemelwater. Het aantal wadi's is de laatste jaren sterk gestegen, in 2019 was dit ruim 9.200 m². Afhankelijk van de ligging wordt een wadi 1 tot 6 keer per jaar gemaaid. De kosten voor het onderhoud wordt betaald uit de rioolheffing.

Infiltratievoorzieningen

Binnen de gemeente wordt er in een gescheiden rioolstelsel hemelwater getransporteerd en geïnfiltreerd. Om de infiltratiecapaciteit te behouden dient er gemonitord te worden of de voorzieningen voldoende functioneren. De komende jaren wordt er meer geïnvesteerd in het toepassen van infiltratievoorzieningen t.b.v. de klimaatveranderingen.

Bovenstaande drie maken onderdeel uit van de Hemelwaterbergingsvoorziening van de gemeente Waalre. Om de anticiperen op extreme neerslagsituaties zal de waterberging van de bovenstaande voorzieningen worden uitgebreid.

Bruggen

De gemeente Waalre heeft het beheer en onderhoud van 19 (d.d. 01-02-2020) vaste bruggen. Deze variëren van kleine voetgangersbruggetjes zoals op de hoek van de Eindhovenseweg/ Voorbeeklaan tot de verkeersbrug in de Onze Lieve Vrouwedijk. In 2018 is een start gemaakt met het herberekenen van de constructie van de bruggen. Deze globale berekeningen is in 2019 verfijnd. In 2019 is een start gemaakt voor een plan van aanpak met daarin opgenomen maatregelen om ervoor te zorgen dat alle bruggen voldoen aan de gestelde veiligheidseisen. Het plan van aanpak bestaat uit 3 fasen, te weten: 1. Inzicht compleet krijgen, 2. Objecten op orde brengen, 3. Objecten planmatig op orde houden.

Grondwater

In 2020 is er in de gemeente een grondwatermeetnet aangelegd. Dit meetnet heeft als doel om continue meetreeksen van de grondwaterstand te verzorgen. Deze meetreeksen geven inzicht in de effecten van neerslag op de infiltratie van de bodem, daarnaast kan ook het effect van de grondwaterstand op de omgeving worden onderzocht.

Openbaar Groen

Met een areaal van 75 hectare groenvoorzieningen en 13.000 laan- en straatbomen binnen de bebouwde draagt het openbaar groen substantieel bij aan de uitstraling en kwaliteit van de leefomgeving in centra, wijken, buurten en woonstraten. Kwaliteit die moet passen bij de ambitie "een weelderige groene ruimte als excellente woonomgeving" (Groenvisie 2019 en Beleid- en beheerplan Groen en Bomen 2020). De kwaliteit van het openbaar groen is dan ook essentieel voor de leefbaarheid, uitstraling en beleving van Waalre.

Het in standhouden van groenvoorzieningen met verantwoord groenbeheer is daarom uiterst belangrijk. De gemeente Waalre is in het kader van haar wettelijke zorgplicht verantwoordelijk voor het zorgvuldig onderhouden van de openbare ruimte. Daarnaast is de gemeente, conform het Burgerlijk Wetboek, aansprakelijk bij schade van de burger, als de gemeente heeft verzuimd om voldoende zorg te dragen voor de openbare ruimte. Omdat we veel waarde hechten aan het groen is het beheer gericht op een verzorgde uitstraling en goede (technische) kwaliteit.

De technische kwaliteit van de groenvoorzieningen (beplanting en bomen) is in 2019 beoordeeld. Hieruit is gebleken dat 1/3 een matige of slechte kwaliteit heeft en dat de levensduur van deze beplanting beperkt is. Het streven is dat 90% van de beplanting uiteindelijk aan de technische eisen voldoet. Doordat beplanting ouder wordt zal altijd een deel van matige kwaliteit zijn, waardoor vervanging nodig blijft. Komende jaren zijn de volgende maatregelen nodig om dit te bereiken:

Integrale aanpak

Vervanging van groen staat niet op zich. Wanneer de komende 5 tot 10 jaar groot onderhoud is gepland aan riolering of verharding in de straat, wordt het onvoldoende tot matige beeld tot aan dat moment geaccepteerd. De beplanting wordt integraal vervangen

zodra de riolering of een weg wordt aangepakt. Hiermee voorkomen we dubbel werk en kapitaalvernietiging.

Slechte kwaliteit

Vakken van slechte kwaliteit in straten waar komende 5 tot 10 jaar geen andere werkzaamheden worden verwacht, vervangen we komende 4 jaar. Vakken van matige kwaliteit in een straat met overwegend slechte vakken worden gelijk meegenomen. Zo wordt werk met werk gemaakt.

Matige kwaliteit

Vakken van matige kwaliteit in straten waar komende 10 jaar geen andere werkzaamheden worden verwacht, vervangen we komende 5 tot 10 jaar.

Inboet

Als de beplanting van goede kwaliteit is, maar enkele planten uitvallen, vindt inboet plaats. Hierdoor blijft het groenvak als geheel van goede kwaliteit. De kwaliteit van de 2/3 vakken van goede kwaliteit blijft langer op peil, waardoor minder grote ingrepen nodig zijn. Dit is echter niet efficiënt / duurzaam wanneer meer dan 30% van de beplanting is versleten. Dan moet een plantvak in zijn geheel worden vervangen.

De afname in kwaliteit is hoofdzakelijk te wijten aan het feit dat een substantieel deel van het groen in de jaren '60-'70-'80 is aangelegd. Helaas gaat dit niet eeuwig mee. Bomen en beplanting kennen achterstallig onderhoud of zijn aan het eind van de levensduur, vernieuwing is noodzakelijk om de gewenste kwaliteit en doelstellingen zoals klimaatbestendig groen en biodiversiteit te realiseren.

In de 'burgerpeiling 2017' en de 'enquêtes die jaarlijks in het kader van het contract Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR) worden afgenomen, kwam de staat van het openbaar groen als belangrijk zorgpunt naar voren. Het is meer dan aannemelijk dat de beleving van de burger en een toename in het aantal meldingen/klachten, een directe link heeft met de veroudering van en afname in kwaliteit van het groen in de openbare ruimte.

Enkele cijfers onderhoud groenvoorzieningen en laan- en straatbomen:

Oppervlakte plantsoenen	46	hectare
Laan- en straatbomen	13.300	stuks
Wegbermen	29	hectare
Begrazingsprojecten	15	hectare
Bloemrijk (nat)grasland en ecologische terreinen	10	hectare
Sloten, watergangen en retentievoorzieningen	22	km
Plantsoenmeubilair	165	stuks
Bloembakken	100	stuks
Wisselperken	3	are

Op 7 januari 2020 heeft de gemeenteraad het "beleid- en beheerplan Groen en Bomen" vastgesteld. In dit plan is in het kader van een kwaliteitsimpuls van het openbaar groen voor het vervangingsplan groen opgenomen. Hiervoor is in de begroting 2021 een structurele verhoging van het budget met 60.000 opgenomen. Daarnaast is er eenmalig een investering van 600.000 opgenomen om achterstanden in de vervanging van openbaar groen weg te werken.

Voor het onderhoud is onderstaand budget in de begroting opgenomen:

	2020	2021	2022	2023
Regulier beheer en onderhoud	477.000	529.000	529.000	529.000
Verbeteren kwaliteit (begroting 2019)*	150.000	175.000	175.000	175.000
groenbeleidsplan	0	60.000	60.000	60.000
Investering 600.000 (lasten vanaf 2022)	0	0	40.000	40.000
Totaal	627.000	764.000	804.000	804.000

*Vanaf deze begroting 2019 zijn structureel extra middelen opgenomen voor groot onderhoud van openbaar groen voor een bedrag van € 125.000 in 2019, oplopend naar € 175.000 in 2022.

Openbare Verlichting

De Openbare Verlichting (OVL) bestaat uit ca. 4.500 lichtmasten. Om ervoor te zorgen dat de verlichting goed blijft functioneren, moet er regelmatig onderhoud worden uitgevoerd en materialen worden vervangen. In de begroting is budget beschikbaar voor het verhelpen van storingen, schades en preventief onderhoud zoals lampvervanging en schilderwerk. Daarnaast is er budget voor het vervangen van materiaal dat het einde van haar levensduur heeft bereikt. Voor lichtmasten is dat standaard na 40 jaar en voor armaturen is dat 20 jaar.

Het wijkgericht vervangen van oude armaturen door energiezuinige (LED) lampen, zal ook de komende jaren worden voortgezet, gecombineerd met het vervangen van de oudste lichtmasten. Daarmee wordt een verdere besparing gerealiseerd op de energielasten en een verbetering tot stand gebracht van de sociale veiligheid.

Het OVL-bestand in Waalre bestaat uit masten, armaturen en lampen.

Masten

Van de 4.500 masten bestaat het overgrote deel uit stalen masten. Hiervan hebben circa 600 masten de technische levensduur van 40 jaar overschreden. De komende jaren worden deze masten vervangen

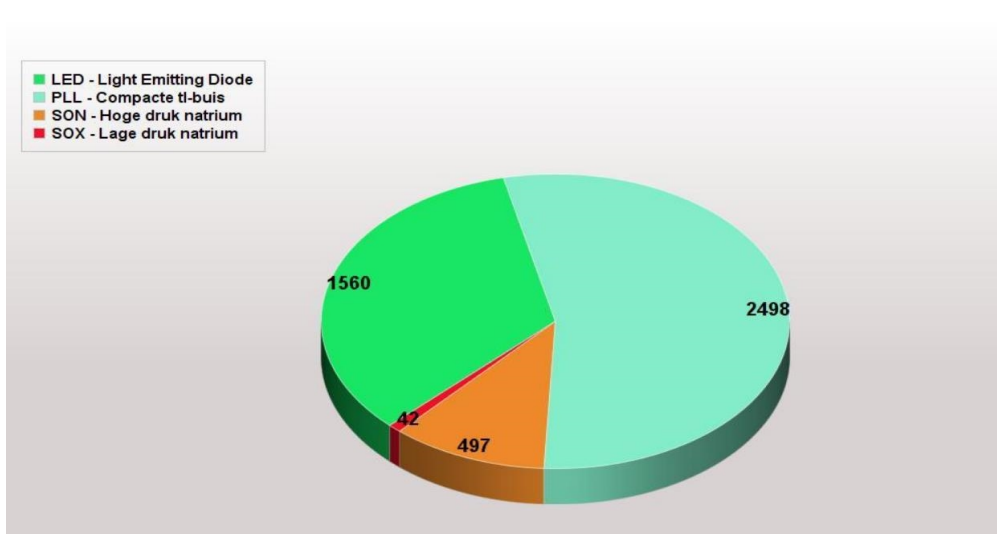
Armaturen

Tegelijkertijd met het vervangen van lichtmasten wordt gekeken of het armatuur ook vervangen dient te worden. De meeste echt oude armaturen zijn de laatste jaren vervangen. Bij vervangingen wordt zo veel mogelijk led toegepast. Dit is duurzamer en hiermee wordt meteen bespaard op het energieverbruik.

Lampen

Voor het vervangen van lampen wordt de economische levensduur aangehouden volgens opgave van de fabrikant. Dit betekent in de praktijk dat lampen groepsgewijs worden vervangen voordat ze stuk zijn. Hiermee worden de continuïteit en kwaliteit gewaarborgd en worden veel meldingen voorkomen.

Lampenbestand 01-02-2019 (Totaal 4597 lampen op 4458 masten)

Beschikbare budget regulier onderhoud openbare verlichting: € 70.000

Beschikbare budget periodieke vervanging armaturen en lichtmasten: € 88.000

Gemeentelijke gebouwen

De gemeente Waalre heeft een aantal panden in eigendom. Om een goed beeld te krijgen en houden worden deze panden om de paar jaar geïnspecteerd om input te krijgen voor het (bouwkundig) meerjaren-onderhoud. De hoeveelheid panden varieert door de verkoop en aankoop van panden.

Vanaf 2018 worden, verspreid over meerdere jaren, door het college vastgestelde duurzaamheidsmaatregelen uitgevoerd bij gemeentelijke panden. In 2021 wordt het Hazzo verbouwd en wordt een deel nieuwbouw gerealiseerd. Daarbij worden de verschillende duurzaamheidsmaatregelen getroffen om een zo energiezuinig pand te realiseren.

Bij de panden wordt de verschillende werkzaamheden volgens de meerjarenplanning uitgevoerd.

Herijking planningen groot onderhoud

In 2020 zijn de planningen van de volgende panden herijkt; wijkgebouw de Pracht, brandweerstalling, brandweerkazerne, kleedgebouw DVS Hockey, kleedgebouw DVS Voetbal, kleedgebouw VV Waalre, kleedgebouw ex-korfbal, sporthal de Pracht.

De laatste herijking van de planning voor het gemeentehuis en sporthal Hoeland dateert uit 2018.

In de begroting 2021 zijn de stortingen en uitgaven opgenomen die aansluiten op de hierboven genoemde onderhoudsplannen.

Paragraaf D Financiering

De paragraaf financiering gaat in op het beheer en beleid van financiële middelen (geleende en uitgezette gelden) en de aan deze posities verbonden kosten en risico's voor de gemeente Waalre (treasuryfunctie). De treasuryfunctie ondersteunt, door middel van beschikbaarheid van financiële middelen, de uitvoering van de thema's. Het regelt de financiering van beleid en het uitzetten van gelden die niet direct nodig zijn.

Landelijke wet- en regelgeving

Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido)

Het Rijk heeft regels gesteld aan hoe gemeenten en provincies hun geld en kapitaal moeten beheren. Die regels staan in de Wet Fido. Het renterisico brengen we volgens de wet Fido in beeld met behulp van de kasgeldlimiet en de rente risiconorm. (zie Tabel)

Renterisico op kortlopende schuld: kasgeldlimiet

De kredietlimiet voor de gemeente is bepaald op € 2,5 miljoen voor een periode van maximaal 1 jaar. Het renterisico is niet aanwezig, omdat kasgeldleningen een negatieve rente hebben. Door het monetaire beleid van de ECB zal de rente de komende jaren negatief blijven. De rente was negatief in 2020 en zal ook negatief blijven voor het begrotingjaar 2021. De opbrengsten van de negatieve rente zijn niet geraamd, omdat het nog niet bekend is, of kasgeldleningen nodig zijn.

Renterisico op vaste schuld: renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico van lange termijnfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen (kapitaallasten) niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar. Bij een gelijkmatige opbouw van de leningenportefeuille wordt het renterisico op de vaste schuld gespreid over meerdere jaren.

In onderstaande tabel is de verwachte ontwikkeling van de renterisiconorm voor de komende jaren weergegeven:

Bedragen * € 1.000

Nr.	Omschrijving	2021	2022	2023	2024
1	Begrotingstotaal	34.841	34.989	35.318	35.498
2	Wettelijk percentage	20%	20%	20%	20%
3	Renterisiconorm (1 * 2)	6.968	6.998	7.064	7.100
4	Renteherzieningen	-	-	-	-
5	Aflossingen	244	247	252	257
6	wordt (4+5)	244	247	252	257
7	Ruimte onder renterisiconorm (3-6)	6.724	6.751	6.812	6.843

De bedragen aan langlopende leningen waar de gemeente Waalre de komende jaren een renterisico over loopt, blijven ruimschoots binnen de wettelijke norm (wet FIDO).

De Wet Fido schrijft ook regels voor het gebruik van het risicovolle beleggingsinstrument derivaten. Waalre maakt geen gebruik van derivaten.

Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF)

Deze wet beoogt dat EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het baten- en lastenstelsel dat gemeenten hanteren. Investeringen tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Investeringen in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben. Het EMU-saldo van de gemeente Waalre voor 2021 komt uit op negatief € 5.777.000, wat betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 4.607.000 groter zijn dan de inkomsten.

Vanaf 1 januari 2020 zijn individuele referentiewaarden voor het EMU-tekort vastgesteld. Voor 2019-2022 is het jaarlijkse aandeel in het EMU-saldo van de decentrale overheden gesteld op 0,4%. Voor gemeente Waalre betekent dit een maximaal EMU-tekort van € 1.170.000. Gemeente Waalre overschrijdt voor het jaar 2021 het maximale EMU-tekort. Echter, het aandeel in het EMU-tekort betreft een inspanningsverplichting, er staat momenteel geen sanctie op een overschrijding van het toegestane EMU-tekort.

Schatkistbankieren

Sinds de invoering van het schatkistbankieren moeten gemeenten hun overtollige middelen bij het ministerie van Financiën onderbrengen. Op het moment dat het girale saldo per bank, boven het drempelbedrag van € 150.000 uitkomt, zal het meerdere overgeboekt worden naar de Schatkist van het Rijk (Schatkistbankieren). Het huidige rentepercentage dat het Rijk biedt is 0%, waardoor Waalre helaas dus geen rente ontvangt over haar mogelijke overtollige middelen.

De VNG, IPO en UvW hebben aan de staatssecretaris van Financiën gevraagd om een wetswijziging, om de spelregels voor het schatkistbankieren te veranderen. De organisaties vragen om een aan- en uitknop in te bouwen, zodat bij een beheerste EMU-schuld de verplichting tot het aanhouden van de overtollige tegoeden in de schatkist kan worden uitgezet. Bij het wederom oplopen van de EMU-schuld naar een te hoge schuld kan in dat geval de knop weer worden aangezet. De decentrale overheden dienen de autonomie te hebben om zelf te beschikken over hun eigen middelen.

Lokale regelgeving

Financiële verordening

Gemeenten zijn volgens de gemeentewet verplicht een financiële verordening op te stellen. De financiële spelregels waaraan de ambtenaren en het Bestuur zich moet houden, oftewel de uitgangspunten voor het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie zijn geregeld in de verordening ex artikel 212 Gemeentewet. In de verordening zijn onder andere de algemene doelstellingen voor de financiering (in- en uitgaande geldstroom) en de richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie en het risicobeheer opgenomen. Op 18 april 2017 is de Financiële Verordening Waalre 2017 vastgesteld.

Treasurystatuut

Het Treasurystatuut regelt de sturing, de beheersing, de verantwoording en het toezicht op de contante en girale geldstromen en de hieraan verbonden risico's.

In het Treasurystatuut zijn de volgende onderdelen voor de gemeente Waalre geregeld:

- treasurybeleid;
- uitvoering treasury-activiteiten;
- planning- en control cyclus;
- interne en externe controle.

Het Treasurystatuut Waalre is op 18 oktober 2016 door de Raad vastgesteld.

Uitgangspunten treasury-activiteiten

Voor de meerjarenramingen 2021-2024 hanteert de gemeente Waalre de volgende uitgangspunten voor treasury-activiteiten:

- Waalre gaat behoedzaam om met haar financiële middelen. In overeenstemming met de Wet Fido en het Treasurystatuut vindt het uitzetten van geldmiddelen en het aangaan en verstrekken van leningen en garanties alleen plaats voor de uitoefening van de publieke taak. De financiële risico's voor Waalre zijn daarbij minimaal.
- Op basis van de liquiditeitsbegroting wordt de financieringsbehoefte bepaald. De uitvoering van de financieringsbehoefte dient plaats te vinden binnen de geldende wet- en regelgeving.

Financieringsbehoefte

In 2017 en 2018 zijn 3 langlopende geldleningen afgesloten voor de aankoop van de Brede School Aalst en het Zonnepanelen project.

In het 1^e halfjaar van 2020 was het noodzakelijk om kasgeldleningen af te sluiten i.v.m. financieringstekorten. Na juli zijn alle kasgeldleningen afgelost en nieuwe kasgeldleningen zijn waarschijnlijk niet meer noodzakelijk. De reden ervan is, dat er een uitkering is geweest van het btw-compensatiefonds van € 2,33 miljoen. Vanaf juli 2020 is er sprake van een beperkt financieringsoverschot. Een liquiditeiten prognose over 2021 tot en met 2024 blijkt, dat er als gevolg van flinke investeringen een financieringstekort is.

Financieringsbehoefte (bedragen x € 1.000)				
per datum	1-1-2021	1-1-2022	1-1-2023	1-1-2024
financieringssaldo	2.650	6.577	9.239	10.563
	tekort	tekort	tekort	tekort

Bij een financieringstekort geldt op dit moment een rentepercentage voor kortlopende leningen (< 1 jaar) van ca. -0,25 % (maandelijkse kasgeldlening) en voor langlopende leningen (> 1 jaar) van ca. 1,75%.

Renteoverzicht

Conform de BBV wordt sinds de begroting 2017 binnen Waalre alleen nog gerekend met werkelijke rentelasten. In onderstaand rekenschema staat de prognose voor 2021 voor Waalre opgenomen.

Rente schema			
a.	De externe rente over de korte en lange leningen tbv aankoop BSE	98.681	
	lening tbv zonnepanelenproject	12.206	
b.	De externe rente baten	·/- 0	
	Totaal door te rekenen externe rente		110.887
c.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorgerekend	·/- 0	
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	·/- 110.887	
	Saldo door te rekenen externe rente		-/- 110.887
			0
d1.	rente over eigen vermogen	0	
d2.	rente over voorzieningen* (gewaardeerd op contante waarde)	5.369	
	De aan taakvelden toe te rekenen rente		+/- 5.369
			5.369
e.	De werkelijke aan taakvelden toegerekende rente		-/- 5.369
f.	Renteresultaat op treasury		-

*Zie overzicht reserves en voorzieningen.

Rente toerekening (toelichting schema)

De rente die in het bovenstaande rekenschema is opgenomen, is toe te rekenen aan de brede school Ekenrooi (€ 98.681) en het zonnepanelenproject (€ 12.206). De rente (€ 5.369) over de voorzieningen heeft betrekking op de personele voorzieningen, en het rentepercentage is voorgeschreven door het Rijk. Voor toekomstige personele verplichtingen moet een voorziening worden opgezet. De stand van de voorziening wordt bepaald op basis van een contante waarde van de personele verplichtingen.

Paragraaf E Bedrijfsvoering

Waar gaat de paragraaf over?

De bedrijfsvoering omvat zaken als personeel en organisatie, informatie(voorziening), financiën, communicatie, juridische zaken en dienstverlening. Waalre streeft een efficiënte, doelmatige en kwalitatief hoogwaardige bedrijfsvoering na. Dit is van groot belang bij het kunnen uitoefenen van de controlerende taak van de raad. Dit lukt alleen met een betrouwbare en transparante informatievoorziening.

Volgens de vastgestelde verordeningen legt het college verantwoording af over de bedrijfsvoering aan de raad. Op basis van wettelijke voorschriften geeft de paragraaf Bedrijfsvoering inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens.

Organisatie (algemeen)

Wat willen we bereiken?

We zijn een zelfstandige netwerkgemeente met een daadkrachtige ambtelijke organisatie die direct in contact staat met de samenleving. Er wordt gewerkt op basis van het Koersdocument Werken vanuit de Bedoeling. Onze missie is het organiseren van excellente dienstverlening en lokale democratie, waarbij 'de bedoeling' het vertrekpunt is. Bij de uitwerking van dit begrip en het uitvoeren van deze missie is het de grote uitdaging voortdurend soepel te schakelen tussen de verschillende rollen die we als overheid hebben (rechtmatige, presterende, netwerkende en responsieve en participerende overheid).

De systeemwereld wordt ingericht om de organisatie maximaal te kunnen ondersteunen en te faciliteren bij het optimaal bedienen van de leefwereld. Hiervoor dient de basis op orde te zijn: goed informatiemanagement, een goede voorbereiding en borging van de besluitvorming, moderne ICT en verregaande digitalisering. Dit wordt georganiseerd in een platte organisatie met taakvolwassen medewerkers en een professionele invulling van concern-control: we hebben er door onze werkwijze vertrouwen in dat we de goede dingen goed doen en waarbij de doelmatigheid en rechtmatigheid geborgd zijn. Vanuit een helder gezamenlijk perspectief en eigenaarschap worden programmering en prioritering bepaald. In nauwe afstemming wordt bekeken wat haalbaar is qua planning en capaciteit. We hebben onze visie De Kracht van Waalre, een coalitieakkoord, een collegeprogramma en onze eigen (in ontwikkeling zijnde) P&C cyclus. De vertaling naar dagelijkse prioriteiten dient nader uitgewerkt te worden. Onze werkwijze wordt tenslotte ondersteund door zaakgericht werken, projectmatig werken en Het Nieuwe Samenwerken.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Er wordt uitvoering gegeven aan het Koersdocument Werken vanuit de Bedoeling
- Op basis van het Koersdocument Werken vanuit de Bedoeling wordt een Inrichtingsplan opgesteld.
- Op basis van dit Inrichtingsplan worden waar nodig aanpassingen gedaan aan onze organisatie.
- Op basis van dit Inrichtingsplan wordt een Strategisch Personeelsplan opgesteld en uitgevoerd.
- Op basis van het Koersdocument wordt een I&A-plan opgesteld. Het zaakgericht werken maakt hier onderdeel van uit.

- Op basis van het Koersdocument wordt een cultuurtraject ingezet gericht op Werken vanuit de Bedoeling
- Er wordt op basis van de Kadernota Burgerparticipatie en Burgerinitiatieven een plan van aanpak burgerparticipatie opgesteld en uitgevoerd.
- Projectmatig werken wordt mede op advies van de Rekenkamercommissie meer structureel ingebed in onze werkwijze.
- Met een Management Development Traject wordt aandacht besteed aan leiderschap.
- Ons dienstverleningsconcept wordt aangepast in samenhang met de ontwikkeling van een Omgevingsvisie en Omgevingsplan.
- De control-functie wordt specifiek benoemd en belegd.

Jaar 2021

- Er is uitvoering gegeven aan het Koersdocument Werken vanuit de Bedoeling. We hebben verder gewerkt aan het samen met onze inwoners invullen van initiatieven en burgerparticipatie.
- Er is een Strategisch Personeelsplan opgesteld en er is gestart met de uitvoering.
- Op basis van het Koersdocument is een cultuurtraject ingezet gericht op Werken vanuit de Bedoeling. De Waalre Academy speelt hierbij een belangrijke rol.
- Het traject rondom de Omgevingswet is gebruikt als vliegwiel voor het cultuurtraject.
- Projectmatig werken is structureel ingebed in onze werkwijze.
- De control functie is helder belegd in de organisatie
- Met een Management Development Traject is aandacht besteed aan leiderschap.
- We hebben projectmatig gewerkt aan een verdere verbetering van helder en duidelijk taalgebruik.
- Werken vanuit de bedoeling is steeds het vertrekpunt in de dagelijkse werkzaamheden en in de personeelsgesprekken geweest.

Personeel

Wat willen we bereiken?

Personeel dat in staat is om uitvoering te geven aan de taken en ontwikkeling die voortkomt uit "Samenwerken aan een sterker Waalre" waarbij de nadruk ligt op het 'Van Buiten naar Binnen werken'.

De gemeente Waalre wil een goed werkgever zijn die investeert op duurzame inzetbaarheid, vitaliteit en persoonlijke ontwikkeling. De organisatie heeft oog voor de wensen en behoeften van de medewerkers en biedt arbeidsvoorwaarden die passen bij de veranderende maatschappij en arbeidsmarkt.

Wat gaan we ervoor doen?

Periode 2018-2022

We richten ons op de volgende speerpunten:

- Leiderschapsontwikkeling: we zorgen ervoor dat het MT in staat is om sturing te geven door een programma voor leiderschapsontwikkeling in aansluiting op "Samenwerken aan een sterker Waalre".
- Goed werkgeverschap: we positioneren de gemeente Waalre als aantrekkelijke werkgever binnen de regio, waar ruimte is voor ontwikkeling, zodat medewerkers graag bij ons blijven werken of voor ons willen komen werken. Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt, blijven we in staat om de juiste mensen aan ons te binden en deze te blijven boeien.

- Performancemanagement: met behulp van de gesprekscyclus zorgen we voor een open, resultaatgerichte werkcultuur waar medewerkers zich optimaal kunnen ontwikkelen en daarmee eenieder een bijdraagt aan "Samenwerken aan een sterker Waalre".
- Samenwerking: we zoeken naar samenwerking om elkaar te versterken zowel intern, als met derden.
- Inclusieve samenleving: gemeente Waalre erkent het belang van de banenafpraak en heeft in de begroting ruimte gemaakt voor het aanstellen van medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Jaar 2021

- Staat het strategisch personeelsbeleid permanent op de agenda, zodat waar nodig tijdig ingesprongen kan worden op ontwikkelingen binnen de organisatie en in de maatschappij.
- Is een organisatiebrede basis gelegd voor het werken vanuit de bedoeling en is hier binnen de organisatie blijvende aandacht voor.
- Is het Management Development programma erop gericht de managers te ondersteunen om leiding te geven aan het werken vanuit de bedoeling.
- Is de arbeidsmarktcommunicatie verbeterd. Waalre staat op de kaart als een aantrekkelijke werkgever waar veel aandacht is voor duurzame inzetbaarheid, vitaliteit, persoonlijke ontwikkeling en een goede werk-privé balans.
- Wordt de ontwikkeling van de medewerkers en de duurzame inzetbaarheid en vitaliteit van de medewerkers ondersteunt door een divers aanbod binnen de Wij Waalre Academy.
- Door de Corona crisis is de ontwikkeling van het plaats- en tijd onafhankelijk werken in een stroomversnelling gekomen. In 2021 is een thuiswerkregeling opgesteld welke past bij de wensen en behoeften van zowel de medewerkers als de organisatie.
- De derde participatiebaan is ingevuld. Hiermee is de in de begroting opgenomen formatieruimte voor participatiebanen volledig ingevuld.
- Covid-19 is als apart onderdeel opgenomen in het plan van aanpak van de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E).
- Zijn alle standaard P&O brieven geactualiseerd en geschreven op B1 niveau.

Financiën, Planning & Control

Wat willen we bereiken?

Een financieel sluitende meerjarenbegroting is en blijft uitgangspunt. Informatieverstrekking aan college en raad is steeds adequaat. We blijven financieel gezond en schuiven geen tekorten naar de toekomst. We zijn en blijven in control en we verschaffen inzicht in verplichtingen en risico's.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Verbeteren van de Planning en Control cyclus.
- Risico's beperken door intensiveren van risicomanagement en interne controle.
- Financiële verordening(en) herzien.
- Actief blijven sturen op een sluitende begroting.

Jaar 2021

- De financiële verordening van de gemeente Waalre is herzien;
- De nota reserves & voorzieningen is geactualiseerd;
- De budgethoudersregeling is gemoderniseerd en geactualiseerd;
- De interne controle & risico-analyse is aangepast, zodat deze o.a. als basis kan dienen voor het afgeven van een rechtmatigheidsverantwoording door het College van B&W;
- De begroting is en blijft structureel sluitend.

Communicatie

Wat willen we bereiken?

Inwoners weten wat we als gemeente doen en ze waarderen wat we doen. Dat is het resultaat van een communicatieve organisatie en een communicatief bestuur, die luisteren naar en verbinding maken met hun omgeving. Samen zijn wij Waalre: Wij Waalre.

De invulling en uitrol van het strategisch communicatieplan heeft plaatsgevonden. Communicatie is een primair proces van de (beleids)medewerkers/ projectleiders en bestuur en is veranderd van zenden/informereren naar betrokkenheid creëren.

De reputatie van Waalre is verbeterd. Team communicatie transformeert van generalisten naar adviseurs met specifieke aandachtsgebieden en draagt bij aan het resultaat van de organisatie.

Wat gaan we ervoor doen?

Periode 2018-2022

- Waalre moet bekend staan als een betrouwbare gemeente die daadwerkelijk open staat, de dialoog aangaat en van harte samenwerkt.
- Drie programmalijnen uit het Strategisch Communicatieplan zijn uitgevoerd:
 1. De reputatie en profilering van Waalre zijn versterkt
 2. Burgerparticipatie en interactie staan centraal. Er is invulling gegeven aan de faciliterende rol op het gebied van burgerparticipatie.
 3. De organisatie is communicatiever. Bestuur en organisatie doen pro-actief een beroep op communicatie voor coaching en advies.

Jaar 2021

- Het strategisch communicatiebeleid 2021-2023 is beschikbaar en intern gecommuniceerd. Iedereen is hiermee aan de slag gegaan.
- Inzet van data analyses voor optimaliseren aanbod informatie, bepalen timing en proactieve communicatie is geoptimaliseerd.
- Intensieve samenwerking met HR voor doorontwikkeling Werken vanuit de bedoeling wordt voortgezet. Dit geldt ook voor samenwerking op het gebied van arbeidsmarktcommunicatie.
- Burgerparticipatie wordt zowel intern als extern verder ontwikkeld.
- Het mediabeleid is vernieuwd en intern gecommuniceerd.
- Communicatie is direct betrokken bij de start van strategische, gevoelige en gecompliceerde dossiers, projecten en trajecten en neemt deel aan projectgroepen waar nodig.
- Communicatie is onderdeel van de voorbereidingen voor het 100-jarig bestaan van Waalre in 2023.

ICT en informatievoorziening

Wat willen we bereiken?

ICT-beleid dat is geactualiseerd en mede zorgdraagt voor de realisatie van de ambities uit het uitvoeringsprogramma "Samen werken aan een sterker Waalre" en het landelijke uitvoeringsprogramma "VNG realisatie roadmap". Het faciliteert het van buiten naar binnen werken en burgerparticipatie.

Een betrouwbare, flexibele en toekomstbestendige ICT-architectuur en infrastructuur.

Een professionele beheerorganisatie en optimalisering van sturingsprocessen voor betere regie op samenwerking met ICT-partners.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Er wordt een nieuw informatiebeleidsplan opgesteld voor de periode 2021-2025
- Het bestaande applicatie landschap is in beeld gebracht en de ICT-architectuur is beschreven.
- Implementeren van het verplichte landelijk uitvoeringsprogramma VNG Realisatie Roadmap bestaande uit 4 thema's:
 - Data en monitoring
 - Collectieve infrastructuur en inkoop
 - Dienstverlening en bedrijfsvoering
 - Informatiebeveiliging en privacy (zie hier voor de aparte paragraaf)
- Doorontwikkelen van het zaakgericht en digitaal werken.
- Implementeren van een betrouwbare ICT-infrastructuur.
- Realiseren van een toekomstbestendig applicatielandschap waarbij applicaties doelmatig en efficiënt ingezet kunnen worden.
- De aansluiting op het DSO (omgevingswet) is gerealiseerd, met de daarbij behorende systemen.

Jaar 2021

- Het informatiebeleidsplan en uitvoeringsplan is geactualiseerd;
- Het bestaande applicatie landschap voldoet aan de eisen, wensen en nieuwe inzichten.
- De ICT-infrastructuur is voldoet aan de laatste standaarden en voldoet aan de verplichte veiligheidsmaatregelen (BIO);
- We lopen op schema met de implementatie van de verplichte projecten uit het landelijke uitvoeringsprogramma VNG Realisatie.
- We zijn aangesloten op de landelijke voorziening van de omgevingswet en voldoen aan de gestelde eisen.
- We zijn verder gegaan met het ontwikkelen van het zaakgericht en digitaal werken;
- Er is gestart met het inrichten van een professionele beheerorganisatie en beheerprocessen, gebruikmakend van beproefde raamwerken;
- Het integraal objectgericht werken is verder uitgewerkt;
- In de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) is de registratie verbeterd;

Informatieveiligheid

Wat willen we bereiken?

Een (informatie) veilige digitale en analoge dienstverlening staat centraal. Hiervoor voeren we een informatieveiligheidsbeleid dat voldoet aan het landelijke normenkader,

de landelijke BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid). De organisatie is zich bewust van de risico's die het werken bij de gemeente Waalre met zich meebrengt en treft daarvoor de nodige maatregelen.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2019-2022

- Het informatieveiligheidsbeleid op basis van de BIO is opgesteld;
- De landelijke informatieveiligheidskaders worden gevolgd en waar nodig geïmplementeerd.
- Transparantie over informatieveiligheid wordt verstrekt door de ENSIA (Eenduidig Normatief Single Informatieaudit). Deze is verplicht en wordt komende jaren verder uitgebreid;
- De organisatie is zich bewust van veiligheidsrisico's en weet deze te beheersen. Dit door het nemen van maatregelen;
- Jaarlijks wordt het informatieveiligheidsplan opgesteld en wordt het plan geëvalueerd.

Jaar 2021

- Het Informatieveiligheidsplan 2021 is uitgevoerd, waaronder het uitzetten en uitvoeren van BIO-maatregelen voor de kritische processen
- Er is voldaan aan de ENSIA (Eenduidig Normatief Single Informatieaudit) 2020;
- De medewerkers zijn zich bewust van de risico's die het werken met gemeentelijke informatie met zich meebrengt. Hiervoor is een bewustwordingscampagne uitgevoerd;
- Het is voor de organisatie duidelijk wat ieders verantwoordelijkheden, rollen en taken in het kader van informatieveiligheid zijn.
- De beheerders kunnen werken met het beheerssysteem.

Privacy

Wat willen we bereiken?

Ons belangrijkste toetsingskader op het gebied van privacy is de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Transparantie voor burgers en medewerkers over welke gegevens we voor welke doeleinde verwerken staat hierin centraal en wij dienen daarbij de rechten van burgers en medewerkers te borgen. Hiervoor is nodig dat de organisatie bewust omgaat met de veelheid aan privacygevoelige informatie van burgers en medewerkers.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Er is een privacy beleidskader opgesteld.
- Door blijvende aandacht op het onderwerp privacy is het bewustwordingsniveau gestegen binnen de gehele organisatie.
- De rollen, taken en verantwoordelijkheden op het gebied van privacy zijn helder belegd binnen de organisatie
- De PIA's (Privacy Impact Analyses) zijn door de organisatie uitgevoerd en de uitkomsten zijn verwerkt in concrete verbeterplannen die waar mogelijk zijn uitgevoerd.
- Datalekken worden opgelost.

- Er is een verwerkingsregister in de organisatie, wat actief wordt bijgehouden door de medewerkers.
- Er zijn verwerkersovereenkomsten gesloten met de verwerkers.
- Er is een procedure voor de afhandeling van verzoeken in het kader van de AVG.
- Er wordt gewerkt volgens het privacy by design en default principe binnen de organisatie.

Jaar 2021

- Het privacy plan 2021 is uitgevoerd.
- Er is een continu leren project gestart. Het bewustwordingsniveau is in 2021 gemeten en bewustwordingsniveau is verhoogd binnen de gehele organisatie.
- Voorkomende datalekken worden gesignaleerd en er worden maatregelen getroffen om het datalek op te lossen.
- PIA's (Privacy Impact Analyses) worden uitgevoerd bij nieuwe risicovolle verwerkingen.
- Er worden verwerkersovereenkomsten gesloten met nieuwe verwerkers.
- De organisatie leert te werken volgens het privacy by design principe.

Juridische kwaliteitszorg

Wat willen we bereiken?

Het behouden en, waar nodig, verbeteren van de juridische kwaliteit van voorstellen en besluiten.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Het verhogen van het bewustzijn inzake (juridische) risico's en juridische kennis.
- Organisatiebreed medewerkers faciliteren om de juridische kwaliteit te garanderen en waar nodig te verhogen.

Jaar 2021

- Voldoen aan nieuwe wet- en regelgeving, zoals bijvoorbeeld de implementatie van de WEB.
- (Een selectie van) interne processen tegen het licht houden.
- Doorontwikkelen juridische kwaliteitszorg.
- Doorontwikkelen collegiale afstemming.
- Verder investeren in verbreding van kennis binnen de organisatie.
- Verder ontwikkelen van hulpmiddelen voor de organisatie in de vorm van onder andere standaarddocumenten en handreikingen.
- Adviseren meteen bij de start van strategische, gevoelige en gecompliceerde dossiers, projecten en trajecten en deelname aan projectgroepen waar nodig.

Dienstverlening

Publieke dienstverlening is de voorkant van de gemeentelijke organisatie. Het omvat het verstrekken van diverse producten en diensten aan inwoners, bedrijven en instellingen zoals reisdocumenten, subsidies, rijbewijzen en vergunningen. Aan de voorkant van de gemeentelijke organisatie kunnen inwoners ook terecht met een melding over het openbaar gebied.

Wat willen we bereiken?

- Het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening voor inwoners, bedrijven en instellingen als één van de belangrijkste speerpunten van de gemeente.
- We willen aan de slag met moderne, persoonlijke en efficiënte dienstverlening om concrete resultaten te boeken op korte termijn en goed voorbereid te zijn voor ontwikkelingen in de toekomst.
- Klantvragen worden snel, doelmatig, helder en kwalitatief goed afgehandeld, zoveel mogelijk in één keer aan de voorkant van de organisatie.
- Inwoners kunnen zelf bepalen via welk kanaal en wanneer ze dienstverlening afnemen van de gemeente. Dit kan via verschillende kanalen (schriftelijk, telefonisch, digitaal, persoonlijk). Waar de Waalre naar ook binnenkomt, hij/zij kan uitgaan van een gelijke dienstverleningskwaliteit.
- Meer vrijheid en speelruimte voor inwoners o.a. om te bouwen, ondernemen of te organiseren (deregulering). De organisatie stelt zich professioneel, open, stimulerend en faciliterend op en zoekt steeds de aansluiting bij de eigen kracht van inwoners en stelt grenzen wanneer dat echt nodig is. Het uitgangspunt is vertrouwen in onze inwoners met appèl op hun eigen verantwoordelijkheid.
- De dienstverlening is zodanig ingericht dat het voor de inwoner duidelijk is dat de gemeente één organisatie is, met één stem naar buiten treedt en de inwoner weet wat hij/zij kan verwachten en waar hij/zij het antwoord op zijn/haar vraag kan vinden.
- De privacy is zo goed mogelijk gegarandeerd; (zorg-gerelateerde) persoonsgegevens zijn veilig bij de gemeente.

Wat gaan we er voor doen?

Periode 2018-2022

- Verder ontwikkelen van onze digitale en fysieke (website, social media, telefoon, post en balie) dienstverlening op basis van de vastgestelde dienstverleningsnota. Hierbij is een goede bestuurscultuur (interactief proces) bewerkstelligd met aandacht voor een inclusieve samenleving.
- Het begrip "van buiten naar binnen werken" is doorvertaald in de dienstverlening.
- Onze dienstverlening is conform de dienstverleningsvisie ingericht volgens de volgende uitgangspunten:
 - excellente dienstverlening
 - inwoners bepalen zelf via welk kanaal en wanneer ze onze dienstverlening afnemen;
 - de inwoner wordt in een passende omgeving ontvangen;
 - we gaan uit van vertrouwen en benaderen vraagstukken vanuit een positief uitgangspunt (deregulering);
 - onze communicatie is duidelijk, open en modern;
 - we treden als één organisatie naar buiten.
- Voor omvangrijke en/of complexe vraagstukken worden inwoners zoveel mogelijk gekoppeld aan een casemanager.
- Zoveel mogelijk taken worden aan de voorkant van de organisatie afgehandeld, waarbij de inwoner in één handeling bediend wordt.
- Inwoners kunnen de meest voorkomende producten en diensten digitaal aanvragen.
- De website optimaal inrichten op het gebied van interactieve communicatie en digitale dienstverlening. Onze site is voor alle doelgroepen toegankelijk en gebruiksvriendelijk ingericht en sluit bovendien aan bij de meest voorkomende vragen producten/diensten die inwoners hebben (toptaken). Dit betekent dat de

belangrijkste informatie/producten waar inwoners behoefte aan hebben, op uitstekende wijze geraadpleegd en afgehandeld kunnen worden.

Jaar 2021

- De digitale dienstverlening is verder uitgebreid en verbeterd. De E-diensten zijn verder geprofessionaliseerd. Hierbij wordt aansluiting gezocht met zaakgericht werken.
- De website is voor de belangrijkste producten en formulieren beschikbaar in het Engels
- Er is geïnvesteerd in verbreding van de kennis van de medewerkers. Er komen steeds meer specialistische vraagstukken waarbij de klant advies en ondersteuning vraagt.
- Onze klanten zijn vriendelijk bejegend. Pijlers hierbij zijn een positieve houding, vertrouwen, onderlinge interesses en belangstelling voor elkaar.
- Interne processen zijn tegen het licht gehouden en verbeteringen zijn doorgevoerd waar nodig.
- Klanttevredenheid is gemeten en geëvalueerd.

Paragraaf F Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente Waalre een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft. Van een financieel belang is sprake indien Waalre risico loopt met aan deze partijen beschikbaar gestelde middelen of als Waalre aangesproken kan worden als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Van bestuurlijk belang is sprake als Waalre zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht.

Visie op verbonden partijen

In de toekomstvisie De Kracht van Waalre heeft het gemeentebestuur van Waalre uitgesproken zich via twee sporen verder te ontwikkelen: Via het spoor van burgerparticipatie en via het spoor van regionale samenwerking. Hierover is het volgende opgenomen: "Wij werken intensief en effectief samen in de regio op thema's die de lokale gemeenschap overschrijden. We zijn een betrokken en betrouwbare partner voor medeoverheden en andere regionale partners. Wij leveren overtuigende meerwaarde voor de regio door een kwalitatief hoogstaande woonomgeving te bieden die aantrekkelijk is voor hooggekwalificeerd (inter-)nationaal talent in onder meer de hightech sector, waardoor onze regio concurrerend blijft ten opzichte van andere regio's die dergelijk talent willen aantrekken".

We hebben op basis van de evaluaties in de Metropoolregio Eindhoven en het Stedelijk Gebied Eindhoven een verbeterde samenwerking opgezet. Het Stedelijk Gebied Eindhoven heeft een Samenwerkingsagenda voor de periode 2018-2025. We werken daarin met minimale middelen samen aan verbetering van het vestigingsklimaat van de Brainportregio. In de Metropoolregio Eindhoven werken we samen op basis van een nieuw Samenwerkingsakkoord dat loopt tot 2022. Het succes van deze samenwerkingsverbanden wordt bepaald door het gezamenlijk aanbrenge van focus, het samen ervaren van urgentie, geven en nemen en tenslotte het behalen van resultaten.

De verbonden partijen van Waalre

Waalre heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen. Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor de gemeente. De gemeente geeft als het ware de verbonden partijen opdracht. Waalre houdt beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheid ten aanzien van deze partijen. Er zijn drie soorten verbonden partijen: gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen en overige verbonden partijen.

Allereerst wordt hierna kort toegelicht wat het onderscheid tussen deze drie soorten verbonden partijen is en welke verbonden partijen Waalre kent. Vervolgens wordt per verbonden partij toegelicht wat het doel van de verbonden partij, hoe Waalre participeert en waar van toepassing wat de financiële situatie van de verbonden partij is en welke risico's Waalre eventueel loopt. Voor de financiële situatie van de verbonden partij wordt uitgegaan van de jaarrekening 2019. Onderaan deze paragraaf volgt tot slot een beknopt overzicht van de bijdragen in 2021 aan de verbonden partijen.

Risico's en gevolgen Corona in 2021

Het jaar 2020 is voor ons allemaal een bijzonder jaar geweest. De Coronacrisis was daar. Deze crisis heeft veel impact gehad op onze bedrijfsvoering, maar ook op die van onze verbonden partijen. Er is sprake van algemene onzekerheid. Op dit moment hebben we niet volledig in beeld wat die risico's zijn en welke risico's er mogelijk zijn bij onze verbonden partijen. Een aantal van hen heeft middelen gekregen vanuit het rijk om de gevolgen op te vangen, een aantal zullen die geheel of gedeeltelijk doorleggen aan ons. Er is nog veel onzekerheid hoe lang de crisis nog duurt en welke gevolgen die op korte, middellange en lange termijn heeft. In onderstaande toelichtingen op de verbonden partijen hebben we bij het onderdeel *risico's* alleen organisatie specifieke risico's nog aangegeven. Deze paragraaf wijst u op het algemene risico bij alle verbonden partijen als gevolg van de Coronacrisis.

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeente heeft een overeenkomst met partijen op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De gemeente neemt deel in het algemeen bestuur en betaalt mee. Verbonden partijen beschikken over reserves om risico's op te kunnen vangen. Het risico van gemeenschappelijke regelingen bestaat uit het deel dat de gemeente verhoudingsgewijs inneemt in het eventuele liquidatiesaldo van een samenwerkingsverband. Door de afvaardiging in het Algemeen Bestuur van het samenwerkingsverband behoudt Waalre invloed en nemen financiële risico's af. De jaarverslagen van de verbonden partijen komen na beoordeling door het college in de raad.

Het is wenselijk binnen gemeenschappelijke regelingen zoveel mogelijk dezelfde kaders af te spreken ten aanzien van financiële onderwerpen, zodat colleges en gemeenteraden hier eenduidiger regie op kunnen voeren. De vier grote gemeenschappelijke regelingen (MRE, ODZOB, GGD en VRBZO) hebben hier een notitie over voorbereid. Het betreft indexerings-uitgangspunten en bestuurlijke planning. Een verdere harmonisering wordt nagestreefd, zoals op het gebied van tussentijdse rapportages, nota reserves en voorzieningen en de nota risicomanagement.

Waalre is deelnemer in de volgende gemeenschappelijke regelingen:

- A. Metropoolregio Eindhoven (MRE) te Eindhoven
- B. Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) te Eindhoven
- C. GGD Brabant-Zuidoost te Eindhoven
- D. Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost te Eindhoven
- E. Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen te Veldhoven
- F. Regeling Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (ERGON) te Eindhoven
- G. PlusTeam te Geldrop

Deelnemingen

De gemeente heeft aandelen en stemt zelf in de aandeelhoudersvergadering.

Voor Waalre betreft dit:

- a. Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag

Samenwerkingsverbanden

De gemeente werkt samen in andere constructies dan een deelneming of een gemeenschappelijke regeling. Bijvoorbeeld als lid van een stichting, of op basis van een convenant. De gemeentelijke bijdrage is verschillend. De bijdrage varieert van de inzet

van uren voor bestuursondersteuning tot kosten van een lidmaatschap of kosten voor afname van diensten.

Waalre neemt deel aan de volgende samenwerkingsverbanden:

- I. Samenwerkingsovereenkomst Werk en Inkomen Veldhoven
- II. Convenant Veldhoven
- III. Stichting regionale inkoop samenwerking Zuidoost Brabant (BIZOB) te Oirschot
- IV. Convenant Stedelijk Gebied te Eindhoven
- V. Inkoop samenwerking Jeugdhulp en WMO (geen vestigingsplaats)
- VI. Regionaal Informatie- en Expertise Centrum te Eindhoven
- VII. Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost te Helmond

Gemeenschappelijke regelingen

A. Metropoolregio Eindhoven (MRE)

De Metropoolregio Eindhoven is vanuit het SRE doorontwikkeld tot een bestuurlijk platform met een smalle servicegerichte organisatie. Een samenwerkingsverband dat regionale vraagstukken op het gebied van de samenwerkingsthema's Economie, Mobiliteit, Energietransitie en Transitie Landelijk Gebied aanpakt, alsmede het beheer van investeringsfondsen verzorgt. We hebben dat vastgelegd in een Samenwerkingsakkoord dat loopt tot 2022. De definitieve aanpassing van de Gemeenschappelijke Regeling aan de nieuwe werkwijze zelf zal plaatsvinden in 2021. Een nieuw Statuut Overlegorganen borgt dat tot die tijd rechtmatig gewerkt wordt. De financiële consequenties van de aangepaste agenda zijn al doorgevoerd in de begroting 2020.

Bestuurlijke en financiële participatie

De formele besluitvorming in het kader van de Gemeenschappelijke Regeling ligt bij het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur, waarin de gemeente Waalre door de burgemeester wordt vertegenwoordigd. Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van het inwonertal. Voor de bijdrage van Waalre in 2021 verwijzen we naar het overzicht onder aan deze paragraaf. De bijdrage is inmiddels aangepast aan de verminderde taken bij het MRE. Een aantal taken van het voormalige SRE hebben we belegd in de samenwerking Stedelijk Gebied. De bijdrage die daarvoor nodig is afgeroomd van de bijdrage aan het MRE. Dat is in lijn met uw zienswijze op het Samenwerkingsakkoord voor het MRE: "de inwonerbijdrage ten behoeve van dit Samenwerkingsakkoord mag niet stijgen (behalve indexering) en indien dit Samenwerkingsakkoord leidt tot een versmalling van taken dient ook de inwonerbijdrage proportioneel verlaagd te worden, zodat de verhouding van de hoogte van de inwonerbijdrage t.o.v. takenpakket MRE gelijk blijft".

Het MRE en het daarbij horende Regionaal historisch Centrum Eindhoven (RHCE) zijn steeds meer in staat efficiënt en effectief te werken binnen de budgetten. En de formatie is kwantitatief en kwalitatief aangepast waardoor met minder inzet toch goede resultaten behaald worden. In 2020 hebben we besloten op basis van de goede resultaten bij het RHCE hen als partner te blijven zien voor de uitvoering van de Archiefwet. Alle inspanningen bij het MRE leverden in 2019 een positief jaarresultaat op. Dit jaarresultaat is in het Algemeen Bestuur gereserveerd voor de financiering van het **Herstelaanpak Breed Economisch Vestigingsklimaat** ter bestrijding van de gevolgen van de Coronacrisis in 2020. Dit is een belangrijk standpunt, temeer inmiddels duidelijk is geworden dat het samenwerkingsverband Stedelijk Gebied Eindhoven een aantal taken

van de MRE overneemt en dit een substantiële ophoging van kosten daar met zich mee brengt. Voor de bijdrage van Waalre in 2021 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

De Metropoolregio Eindhoven kende als gevolg van de transformatie aanzienlijke frictiekosten. Deze zijn in 2018 volledig afgebouwd. In het najaar van 2019 is met het Werkprogramma 2020 een eerste begrotingswijziging voorgelegd aan het Algemeen Bestuur. Basis voor dit Werkprogramma 2020 was het nieuwe Samenwerkingsakkoord 2019-2022 en het Werkprogramma 2019, inclusief onderbouwing van de benodigde personele capaciteit van de organisatie. Vooruitlopend hierop is besloten de 2,8 fte vacatureruimte te bevriezen. Het ziet er naar uit dat de inwonersbijdrage voor 2021 gelijk blijft behoudens de indexering zoals vastgelegd in de regeling P&C voor de verbonden partijen.

Vermogenspositie / Resultaat (in EUR)	1-1-2019	31-12-2019
Eigen Vermogen	€ 4.280.060	€ 5.820.759
Vreemd Vermogen	€ 17.412.698	€ 18.049.951
Resultaat	€ 1.005.001	€ 1.039.335

B. Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

De Omgevingsdienst is ingesteld om ten behoeve van de deelnemers taken uit te voeren op het gebied van het omgevingsrecht en daarmee als uitvoeringsdienst van het lokaal en provinciaal bestuur een bijdrage te leveren aan het realiseren en borgen van de door de verantwoordelijke overheden in de regio Zuidoost-Brabant aangegeven kwaliteit van de fysieke leefomgeving (zie artikel 2 lid 3 van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant 2015).

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door een lid van ons college (portefeuillehouder). Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van de verwachte opdrachtverlening en deels op basis van de omvang van de gemeente voor collectieve taken. Voor de bijdrage van Waalre in 2021 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

In hoofdstuk 2, paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van begroting 2020 zijn de risico's en bijbehorende weerstandcapaciteit benoemd. Ten behoeve van de Begroting 2021 en Jaarrekening 2019 zijn de risico's opnieuw geïnventariseerd. Uit deze inventarisatie blijkt dat de verwachtingswaarde van de risico's € 1.400.000 bedraagt. Hiervan betreft € 100.000 het risico op verlaging van baten als gevolg van mogelijke bezuinigingen bij deelnemers. Aangezien dit laatste risico meer in de invloedssfeer van de deelnemers dan van de ODZOB ligt is besloten dit risico niet af te dekken. Het restant bedrag van € 1.300.000 wordt nagenoeg geheel afgedekt door de algemene reserve van de ODZOB, welke ultimo 2019 € 1.200.000 bedraagt.

Vermogenspositie / Resultaat (in EUR)	1-1-2019	31-12-2019
Eigen Vermogen	€ 1.514.541	€ 2.429.098
Vreemd Vermogen	€ 4.254.309	€ 3.413.049
Resultaat	€ 0	€ 914.557

C. Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant-Zuidoost

De GGD heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg (PG) en de ambulancezorg (AZ).

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het Algemeen- en Dagelijks Bestuur door een lid van ons college (portefeuillehouder). Het Algemeen Bestuur stelt de hoofdlijnen van het GGD beleid vast alsmede de begroting en de jaarrekening. Het dagelijks bestuur ziet toe op de dagelijkse gang van zaken, bereidt samen met de directeur de AB-vergaderingen voor en draagt zorg voor het uitvoeren van de besluiten van het Algemeen Bestuur. Zowel het Dagelijks- als het Algemeen Bestuur vergadert ca. 6 keer per jaar. Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van de verwachte opdrachtverlening en op basis van de omvang van de gemeente voor collectieve taken. Voor de bijdrage van Waalre in 2021 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Het Algemeen Bestuur van de GGD heeft op 4 juli 2018 besloten om maatregelen te onderzoeken met als doel de GGD voor de toekomst financieel stabiel te maken. Inmiddels heeft dit geresulteerd in een aantal bestuursopdrachten waarmee de GGD aan de slag is gegaan. Eén van de bestuursopdrachten is het onderzoek om de jeugdgezondheidszorg integraal (van 0 tot 18 jaar) onder te brengen bij de GGD. Het besluit is genomen dat de GGD per 1-1-2021 de jeugdgezondheidszorg integraal gaat uitvoeren. In de risicoparagraaf van deze begroting is € 50.000 opgenomen als risico.

Vermogenspositie / Resultaat (in EUR)	1-1-2019	31-12-2019
Eigen Vermogen	€ 2.829.787	€ 2.864.124
Vreemd Vermogen	€ 12.672.462	€ 13.344.559
Resultaat	-€ 16.726	€ 212.560

D. Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) is een organisatie waarin de brandweer, de geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR) en de regionale ambulancevoorziening (RAV) samenwerken om incidenten en rampen te voorkomen, te beperken en te bestrijden. VRBZO is een samenwerkingsverband tussen 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant.

Bestuurlijke en financiële participatie

Het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio bestaat uit de burgemeesters van de gemeenten binnen de Veiligheidsregio. De burgemeester vertegenwoordigt zijn gemeente in de veiligheidsregio en legt verantwoording af aan zijn eigen gemeenteraad. De bestuursorganen laten zich in hun taakuitoefening adviseren door de Adviescommissie Financiën & Bedrijfsvoering waarin vertegenwoordigers van het bestuur, gemeentesecretarissen (2) en controllers van gemeenten (2) zitting hebben. Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van de verwachte opdrachtverlening en deels op basis van de omvang van de gemeente. Voor de bijdrage van Waalre in 2021 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

De ontwikkeling van salaris- en pensioenlasten van VRBZO in 2020 lijkt gelijke tred te houden met de indexering die is toegepast in de kadernota 2020. Voor het jaar 2021 verwacht ABP een flink premiestijging voor de pensioenen door te gaan voeren die niet door VRBZO is meegenomen in de indexering van de gemeentelijke bijdrage. Indien werkelijk de premies flink gaan stijgen zal VRBZO het tekort onttrekken aan haar reserves omdat na vaststelling van de kaderbrief de gemeentelijke bijdrage niet meer stijgt. De loonkosten voor vrijwilligers zullen stijgen als gevolg van aanpassingen in de rechtspositie van vrijwilligers. Zowel landelijk als regionaal wordt gezocht naar manieren om de kostenstijging te beperken. Ook vindt er nog een lobby plaats om er vanuit het rijk compensatie voor te ontvangen. Een exacte raming kan daarom nog niet gemaakt worden. Om deze reden is de kostenstijging nog niet opgenomen in de begroting van VRBZO, maar verwerkt in de risicoparagraaf en daarmee betrokken in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen.

Vermogenspositie / Resultaat (in EUR)	1-1-2019	31-12-2019
Eigen Vermogen	€ 7.390.581	€ 6.886.932
Vreemd Vermogen	€ 42.790.781	€ 39.485.492
Resultaat	€ 772.535	€ 646.870

E. Gemeenschappelijke regeling Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen

Samen met negen andere gemeenten draagt Waalre in deze gemeenschappelijke regeling zorg voor de uitoefening van de taken en bevoegdheden die volgens artikel 17 van de Wet op het Primair onderwijs aan de gemeenteraden zijn opgedragen.

Bestuurlijke en participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder).

Risico

Verbonden partij in bestuurlijke zin. Er bestaat geen financiële verbondenheid. Waalre loopt geen financieel risico.

F. Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (Ergon)

Doel van deze regeling is gezamenlijk uitvoering geven aan het bieden van werkgelegenheid aan mensen met een handicap onder aangepaste omstandigheden. Ergon voert onder de Participatiewet de Wet sociale werkvoorziening (Wsw), de loonkostensubsidie en beschermt werken uit. Ergon doet dit voor de deelnemende gemeenten Eindhoven, Veldhoven, Valkenwaard, Heeze-Leende en Waalre. De deelnemende gemeenten dragen Ergon op de genoemde taken integraal voor hen uit te voeren aan de hand van een door Ergon opgesteld Strategisch Plan.

Bestuurlijke en financiële participatie

Waalre is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door twee leden van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder). De bijdrage van deelnemende gemeenten is voornamelijk gebaseerd op de omvang van de opdracht vanuit de gemeente. Voor de bijdrage van Waalre in 2021 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Wanneer Ergon verlies maakt, moeten deelnemende gemeenten dit opvangen. Voor een sluitende begroting 2021 dient Ergon vanaf 2021 voor € 1 miljoen aan ombuigingen te realiseren op basis van efficiency maatregelen, die niet ten koste mogen gaan van de kwaliteit.

Om een gemeenschappelijke nieuwe strategische koers uit te werken voor Ergon voor 2022 – 2024 is een onderzoek uitgevoerd. In de analyse is eveneens het gemeenschappelijk Participatiebedrijf meegenomen. De opdracht: de strategische koers sluit aan bij de keuzes die individuele gemeenten maken, heeft draagvlak bij de deelnemende gemeenten, zorgt voor een sluitende exploitatie en biedt antwoord op de (gemeentelijke) uitdagingen in het kader van de Participatiewet, nu en in de toekomst. Na de zomer van 2020 wordt in het AB Ergon een besluit genomen over meerjarenafspraken voor 2022-2024 voor wat betreft aantallen, dienstverlening en budgetten. De uitkomst heeft consequenties voor de bijdragen van de deelnemende gemeenten.

Vermogenspositie / Resultaat (in EUR)	1-1-2019	31-12-2019
Eigen Vermogen	€ 10.247.000	€ 9.780.000
Vreemd Vermogen	€ 6.769.000	€ 8.292.000
Resultaat	€ 371.000	€ 0

G. PlusTeam

Op 1 januari 2015 is het PlusTeam van start gegaan. Een Gemeenschappelijke Regeling (bedrijfsvoeringsorganisatie) die samen met Geldrop-Mierlo is afgesloten om alle inwoners van Waalre en Geldrop-Mierlo op een adequate wijze te kunnen ondersteunen in het gehele brede maatschappelijke veld. Dit op basis van de visienota "Persoonlijk en Dichtbij" en het basismodel CMD/PT model. In het PlusTeam werken gespecialiseerde professionals, die ingezet worden als de hulpvraag dusdanig complex is dat deze het CMD ontstijgt.

Bestuurlijke en financiële participatie

Met de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling in 2016 is de bestuurlijke vertegenwoordiging gewijzigd. In het Algemeen Bestuur hebben drie collegeleden zitting waaronder de burgemeester, in het Dagelijks Bestuur twee collegeleden, waarvan één als (vice-)voorzitter. De afspraak over de financiële bijdrage voor het PlusTeam was dat Geldrop-Mierlo 70% van de loonsom draagt en Waalre 30%. Voor de bijdrage van Waalre in 2021 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf. In 2018 is op basis van de jaarrekening van het Plus Team een andere verdeelsleutel overeengekomen (75% voor Geldrop-Mierlo en 25% voor Waalre).

Risico

Omdat het PlusTeam geen weerstandscapaciteit heeft, worden risicobedragen behorend bij de risico-inventarisatie van het PlusTeam in de jaarrekening en begroting van de gemeenten opgenomen. Voor de gemeente Waalre is het risico PlusTeam ingeschat op € 17.831.

Vermogenspositie / Resultaat (in EUR)	1-1-2019	31-12-2019
Eigen Vermogen	€ 0	€ 0
Vreemd Vermogen	€ 297.000	€ 186.000
Resultaat	€ 135.760	€ 52.861
Aandeel Waalre	€ 33.939	€ 13.215

Deelnemingen

a. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Doel

De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner.

Aandeel

Over 2019 realiseerde BNG Bank een nettowinst na belastingen van EUR 163 miljoen (2018: EUR 337 miljoen). Waalre heeft een financieel belang in de BNG middels 6.318 aandelen die zij bezit met een nominale waarde per aandeel van € 2,50. De positieve ontwikkeling van de leverage ratio is aanleiding voor BNG Bank om de pay-out te verhogen van 37,5% naar 50%. Na aftrek van de uitkering van dividend aan verschaffers van hybride kapitaal is een bedrag van EUR 71 miljoen (2018: EUR 318 miljoen) beschikbaar voor aandeelhouders. Het voorstel om 50% van dit bedrag uit te keren komt neer op een dividendbedrag van EUR 35 miljoen (2018: EUR 159 miljoen). Het restant wordt toegevoegd aan de reserves. Het dividend bedraagt dan EUR 1,27 per aandeel van nominaal EUR 2,50 (2018: EUR 2,85 dividend). Dat is voor Waalre in totaal € 8.024. In september 2020 heeft BNG haar aandeelhouders laten weten dat zij, op basis van een uitdrukkelijke aanbeveling van de Economic Systemic Risk Board (ESRB), een aanbeveling van de Europese Centrale Bank heeft gekregen tot uitstellen of schrappen van dividenduitkeringen over 2019 tot eind 2020 vanwege de Coronapandemie. De Raad van Commissarissen (RvC) en de Raad van Bestuur (RvB) hebben daarop besloten de uitbetaling van het dividend van BNG Bank over 2019 uit te stellen, tot in elk geval na 31 december 2020. Of de uitbetaling van dividend over 2019 (en 2020) wel zal plaatsvinden in 2021 is nog onduidelijk.

Bestuurlijke participatie

De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de algemene aandeelhoudersvergaderingen. Verder heeft de gemeente zeggenschap in de BNG via het stemrecht op de aandelen (1 stem per aandeel).

Risico

Het risico is enerzijds de waardevastheid van deze aandelen. Anderzijds wordt de jaarlijkse dividenduitkering structureel als opbrengst geraamd. Deze raming baseert men op eerder ontvangen uitkeringen en aangekondigde beleidsontwikkelingen. Een lager dividend houdt dus een risico in. Het gaat voor Waalre echter om te lage bedragen om te spreken van een reëel financieel risico.

Vermogenspositie / Resultaat (in EUR)	1-1-2019	31-12-2019
Eigen Vermogen	€ 4.991.000	€ 4.887.000
Vreemd Vermogen	€ 132.518.000	€ 144.802.000
Dividend Waalre	€ 18.006	€ 8.024

* Met ingang van 2018 rapporteert BNG Bank volgens IFRS9. Dat leidt tot een bijstelling van het eigen vermogen t.o.v. IAS39 met +/- 266 miljoen.

Samenwerkingsverbanden

I. Samenwerkingsovereenkomst Werk en Inkomen Veldhoven

Per 1 juni 2012 waren taken op het terrein van Werk en Inkomen ondergebracht bij de gemeente Eindhoven. Vanaf 1 januari 2018 zijn deze taken ondergebracht bij de gemeente Veldhoven. Samenwerking met Veldhoven sluit beter aan bij onze toekomstvisie en Veldhoven is een meer gelijkwaardige en natuurlijke partner voor Waalre. De visie van "Persoonlijk en Dichtbij" kan door de samenwerking met Veldhoven, lokaal binnen het CMD, beter worden ingericht. Verder past de schaal van Veldhoven beter bij die van Waalre. Hierdoor wordt er een meer betrokken samenwerking verwacht welke leidt tot een goede en op maat geleverde dienstverlening aan onze inwoners.

Financiële bijdrage

De gemeente Veldhoven wordt een bedrag per persoon betaald. Voor 2021 is dit een bijdrage van € 400.000.

In een Samenwerkingsovereenkomst is afgesproken dat de gemeente Veldhoven alle uitvoeringshandelingen en –besluiten op grond van de onderstaande regelingen uitvoert:

- Participatiewet
- Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen
- Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
- Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
- Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

Risico

Het risico is ongewijzigd ten opzichte van samenwerking Werk en inkomen met Eindhoven.

De uitvoering van bovenstaande regelingen betreft open einde regelingen. De hoogte van de uitkering vanuit het rijk voor de Participatiewet (zogenaamde BUIG-gelden) wordt gebaseerd op het aantal uitkeringen dat de gemeente twee jaar voor het begrotingsjaar moest uitkeren. Indien minder uitkeringen door de gemeente hoeven te worden uitgekeerd in het begrotingsjaar, betekent dit een voordeel voor de gemeente. Indien meer uitkeringen door de gemeente worden uitgekeerd, betekent dit een nadeel voor de gemeente. Waalre loopt hierdoor financieel risico. De vangnetuitkering biedt gemeenten financiële compensatie voor grote tekorten op het budget van de Participatiewet. Ze kunnen de compensatie aanvragen als het tekort groter is dan 5%. Daarbij geldt een getrapte opbouw: is het tekort tussen 5% en 10%, dan is de compensatie de helft. Boven de 10% wordt alles volledig gecompenseerd. De verwachting is dat het resterende financiële risico voor Waalre kan worden opgevangen binnen de begroting.

II. Convenant Veldhoven

De afgelopen periode is op diverse terreinen de samenwerking met de gemeente Veldhoven gezocht en gevonden. Het betreft onder andere toezicht en handhaving, rampenbestrijding en de website. Beide gemeenten zien hierin een kans om elkaar verder te versterken. Deze samenwerking is in november 2016 (in een heel lichte vorm) geformaliseerd met een convenant.

Financiële bijdrage

De afspraak in het convenant is dat indien de samenwerking tot gevolg heeft dat er onderling of naar derden verplichtingen worden aangegaan, dat hierover nadere afspraken gemaakt worden waartoe in beide colleges wordt besloten. Afhankelijk van de mate van samenwerking en daarmee samenhangende kosten/risico's wordt hierbij een (juridische) vorm gekozen, bijvoorbeeld een samenwerkingsovereenkomst. Dit is nu dus gebeurd op het gebied van Werk en Inkomen. De kosten en risico's worden daarmee per samenwerkingsthema vastgesteld.

III. Stichting regionale inkoop samenwerking Zuidoost-Brabant (BIZOB)

Bizob is ons regionale inkoopbureau. Om de inrichting meer toekomstbestendig te maken zijn op 1 januari 2017 de Statuten gewijzigd. De doelstelling en de governance zijn gewijzigd. De doelstelling is: "Het behalen van voordelen voor de Aangeslotenen onder meer op financieel, kwalitatief, en procesmatig gebied, onder andere door het in stand houden van een inkoopbureau en voorts door het verrichten van al hetgeen met een en ander direct of indirect verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord"

De kaders voor het inkopen van goederen, diensten en werken zijn vastgelegd in ons inkoopbeleid.

Bestuurlijke en financiële participatie

Voorheen was de gemeente Waalre in het bestuur vertegenwoordigd door de gemeentesecretaris en door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder). Op basis van de gewijzigde Statuten vertegenwoordigt onze portefeuillehouder financiën vanaf 1 januari 2017 niet alleen Waalre in het stichtingsbestuur, maar is hij gekozen om de gemeenten in het cluster Dommelvallei+ te vertegenwoordigen (Heeze-Leende, Cranendonck, Geldrop-Mierlo, Nuenen en Son en Breugel). Voor de bijdrage van Waalre in 2021 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Het financiële risico voor de deelnemende gemeenten aan de stichting bestaat hoofdzakelijk uit de personeelslasten van de concerninkopers. Het risico voor de stichting is eveneens beperkt, doordat de gemeenten minimaal vier jaar capaciteit inkopen, de personele capaciteit bij vermindering van het aantal uren ingeperkt kan worden en de vaste kosten relatief laag zijn. Resultaten komen ten goede aan de aangesloten gemeenten. De hoogte van het bedrag per gemeente wordt via de verdeelsleutel van afgenomen dagdelen bepaald.

Vermogenspositie / Resultaat (in EUR)	1-1-2019	31-12-2019
Eigen Vermogen	€ 786.116	€ 868.255
Vreemd Vermogen	€ 633.621	€ 956.731
Resultaat	€ 382.095	€ 401.499

IV. Convenant Stedelijk Gebied Eindhoven

Het recent vastgestelde convenant vormt de basis voor een intensieve samenwerking in het Stedelijk Gebied Eindhoven. Partners zijn: Eindhoven, Helmond, Geldrop-Mierlo, Nuenen, Best, Oirschot, Son en Breugel, Veldhoven en Waalre. Het Stedelijk Gebied heeft als belangrijkste opdracht om de ambities van Brainport 2020 en de doorontwikkeling daarvan te faciliteren, met hoogwaardige werkgebieden, een gevarieerd, wervend woonmilieu en een aansprekend pakket aan voorzieningen op terreinen als kunst, cultuur, sport en recreatie.

Bestuurlijke en financiële participatie

Een evaluatie van het Stedelijk Gebied heeft in 2017 plaatsgevonden. Deze heeft de basis gevormd voor een nieuwe Samenwerkingsagenda van 2018 tot 2025 en een nieuw convenant.

Het convenant omvat afspraken tussen gemeentebesturen over de afstemming en uitvoering van de uitoefening van ieders toekomstige publiekrechtelijke bevoegdheden. Het convenant heeft een looptijd van 2018 tot 2025. Er is een Bestuurlijk Platform bestaande uit één collegelid per deelnemende gemeente. Daarnaast zijn er portefeuillehouder-overleggen tussen portefeuillehouders uit de gemeenten voor de thema's Ruimte, Wonen, Werken en Voorzieningen & Evenementen.

Risico

Er werkt een secretariaat voor en in opdracht van het collectief van samenwerkende partners. De gemeenten zijn op basis van inwoneraantal gezamenlijk verantwoordelijk voor de financiering. Er wordt verantwoording afgelegd aan het Bestuurlijk Platform Stedelijk Gebied Eindhoven en er wordt geen afzonderlijke jaarrekening opgesteld. In de huidige structuur is geen sprake van langlopende verplichtingen, eigen of vreemd vermogen. Het financiële risico voor Waalre is daarmee zeer beperkt.

V. Inkoop samenwerking Jeugdhulp en WMO

De gemeenten Helmond, de Peelgemeenten en de Dommelvallei+ (Geldrop-Mierlo, Nuenen, Son en Breugel en Waalre) vormen met 10 gemeenten een inkoop samenwerking op het gebied van Jeugdhulp. Er wordt gewerkt aan een regionale inkoopstrategie en aan een governancestructuur.

Voor de WMO (begeleiding en dagbesteding) vindt de inkoop in Dommelvallei+-verband plaats.

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre neemt in dit kader deel aan bestuurlijke overleggen, zowel in Dommelvallei+-verband als in het bredere verband van de bovengenoemde 10 gemeenten. Waalre levert ambtelijke capaciteit in beide samenwerkingsverbanden. Met de vaststelling van de governance voor de inkoop samenwerking Jeugdhulp zal de bestuurlijke en financiële participatie definitief duidelijk worden. De governance voor de inkoop samenwerking voor de Jeugdhulp zal naar verwachting een formeler karakter krijgen dan de huidige inkoop samenwerking op het gebied van de WMO.

Risico

Door de samenwerking te zoeken worden de risico's die samenhangen met de inkoop van zorg op het gebied van Jeugdwet en WMO verkleind.

VI. Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC)

Het RIEC beoogt een verdere ontwikkeling van de regionale samenwerking naar een structurele bestuurlijke en geïntegreerde aanpak van de georganiseerde misdaad in de regio.

Bestuurlijke en financiële participatie

Vanuit het Veiligheidsoverleg Oost-Brabant is een stuurgroep ingesteld voor de aansturing van het Veiligheidshuis. Hierin worden burgemeesters uit de regio afgevaardigd. Waalre heeft momenteel geen vertegenwoordiger in die stuurgroep. Waalre heeft het samenwerkingsconvenant ondertekend. Voor de bijdrage van Waalre in 2021 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Er is geen sprake van financieel risico.

VII. Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost

Het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost (voorheen Veiligheidshuis) richt zich op ketensamenwerking binnen thema's relationeel geweld, jeugd, nazorg ex-gedetineerden en veelplegers. Het is er voor complexe probleemsituaties waar dwang, vaak gecombineerd met zorg, gewenst is. Indien nodig neemt het Zorg- en Veiligheidshuis tijdelijk de regie. Het Veiligheidshuis kan ook aansluiten bij een lokaal casuoverleg. Ze denken mee, coördineren en kunnen informatie opvragen die men lokaal niet heeft.

Bestuurlijke en financiële participatie

Vanuit het Veiligheidsoverleg Oost-Brabant is een stuurgroep ingesteld voor de aansturing van het Veiligheidshuis. Hierin worden burgemeesters uit de regio afgevaardigd. Waalre heeft momenteel geen vertegenwoordiger in die stuurgroep. Waalre heeft het samenwerkingsconvenant ondertekend. Voor de bijdrage van Waalre in 2021 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Er is geen sprake van financieel risico.

Verbonden partijen gemeente Waalre:	2019	2020	2021
Metropool regio Eindhoven (MRE)	€ 230.648	€ 241.031	€ 245.020
Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)	€ 133.615	€ 100.912	€ 109.928
GGD Brabant-Zuidoost te Eindhoven	€ 292.511	€ 321.798	€ 600.740
Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	€ 686.912	€ 709.798	€ 726.478
Regionaal samenwerkingsverband openbaar onderwijs de Kempen	€ -	€ -	€ -
Gemeensch. Regeling Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (GRWRE)	€ 1.132.619	€ 1.181.008	€ 1.060.882
Plus Team	€ 481.283	€ 508.649	€ 528.227
Samenwerkingsverband Werk & Inkomen Veldhoven	€ 395.320	€ 389.757	€ 400.000
Convenant Veldhoven	Projectafhankelijk	Projectafhankelijk	Projectafhankelijk
Bureau Inkoop en Aanbestedingen Zuidoost Brabant (BIZOB)	€ 101.640	€ 103.992	€ 108.528
Convenant Stedelijk Gebied Eindhoven	Projectafhankelijk	Projectafhankelijk	Projectafhankelijk
Dommelvallei+	Dienstaafhankelijk	Dienstaafhankelijk	Dienstaafhankelijk
Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC)	€ 9.571	€ 10.000	€ 14.500
Veiligheidshuis	€ 4.088	€ 4.168	€ 4.450
Totaal	€ 3.468.207	€ 3.571.113	€ 3.798.753

Paragraaf G Grondbeleid

Waar gaat de paragraaf over

Grondbeleid is een instrument om ruimtelijke doelstellingen te bereiken. Die doelstellingen liggen op het terrein van de volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling, openbare ruimte, infrastructuur, natuur en recreatie. De gemeente geeft in deze paragraaf een overzicht van de lopende en toekomstige projecten, de control en beheersing, alsmede de kaders van het grondbeleid.

Visie en beleid

Nota Grondbeleid

Op 16 april 2019 is de herziene Nota Grondbeleid door uw raad vastgesteld, met als uitgangspunt het concept 'sturend grondbeleid', waarbij de gemeente per project bekijkt welke grondpolitiek wordt toegepast. De gemeente heeft vooral een faciliterende rol, maar waar meer directe invloed van de gemeente nodig is, voert zij een actief grondbeleid. Bij elke gebiedsontwikkeling is sprake van onderhandeling en een overeenkomst tussen de gemeente en een of meerdere marktpartij(en). Uitgangspunt is dat met de marktpartij(en) een anterieure overeenkomst wordt overeengekomen. De gemeente hanteert met betrekking tot gronduitgifte marktconforme grondprijzen en bepaalt per plan de meest geschikte grondprijsmethode.

Nota Grondbeleid: Nota waarin het gemeentelijk grondbeleid is verwoord. Deze wordt eens per 4 jaar geactualiseerd en heeft o.a. betrekking op verwervingen, uitgifteprijsvorming, samenwerking, weerstandsvermogen en kostenverhaal.

Grondpolitiek: Synoniem voor grondbeleid. Beleid die de handelswijze van de gemeente beschrijft met betrekking tot het verwerven en verkopen van grondposities.

Passieve grondpolitiek: Een door gemeente te voeren grondbeleid dat zich beperkt tot het faciliteren, toetsen en verhalen van kosten van ruimtelijke ontwikkelingen van derden/private partijen.

Actieve grondpolitiek: Het actief verwerven van gronden (hier: door de gemeente), om invulling te geven aan het ruimtelijk beleid. De gemeente is grondeigenaar en ondernemer; de gemeente draagt alle kosten en risico's, en incasseert de opbrengsten.

Nota Kostenverhaal

In november 2014 heeft uw raad de volgende beleidsnota's vastgesteld: Nota Kostenverhaal, beleidsnota Rood-met-groen en de beleidsnotitie Uitwerking Rood-met-groeninstrumentarium. Bij de vaststelling van de Nota Reserves en Voorzieningen in december 2015 zijn daarbij de volgende bestemmingsreserves ingericht:

- *Fonds Sociale Woningbouw*
- *Regio fonds (fonds Ruimtelijke Ontwikkelingen)*
- *Lokaal fonds (fonds Bovenwijkse Voorzieningen)*
- *Fonds Landschappelijke kwaliteit (ihkv kwaliteitstoelage natuur)*

In genoemde beleidsnota's zijn tarieven opgenomen die worden gevraagd bij zowel particuliere als gemeentelijke bouwplannen. Het kostenverhaal bij particuliere plannen vindt bij voorkeur plaats via privaatrechtelijke/ anterieure overeenkomsten. Het exploitatieplan geldt als stok achter de deur. De beleidsnota Kostenverhaal moet binnenkort worden geactualiseerd. In de actuele nota zullen dan gewijzigde tarieven zijn bepaald, zullen de effecten van nieuwe regelgeving zijn verwerkt en wordt inzage gegeven in de ontwikkelingen van de wetgeving waarin de wijze van omgaan met kostenverhaal is vastgelegd. De actualisatie en wanneer deze ter vaststelling wordt aangeboden, is afhankelijk van de uiteindelijke inhoud van de nieuwe Omgevingswet die per 2021 in werking treedt, en de daarbij behorende Aanvullingswet Grondeigendom Omgevingswet.

Nota Kostenverhaal: Nota waarin het gemeentelijk beleid is verwoord met betrekking tot bovenwijkse investeringen, investeringen die voor meerdere ontwikkelingslocaties profijtelijk zijn. Hierin geeft de gemeente toepassing aan de wettelijke mogelijkheden voor kostenverhaal van bovenwijkse investeringen en wordt een actueel overzicht gegeven om welke investeringen het gaat en welke ontwikkelingslocaties een bijdrage in de kosten moeten leveren.

Pachtbeleid

In september 2017 is het nieuwe pachtbeleid door de raad vastgesteld. Dit is vanaf 1-1-2018 geïmplementeerd. Het beleid is voornamelijk geactualiseerd vanwege gewijzigde wet- en regelgeving.

Woningbouwprogramma en woningmarkt

Het woningbouwprogramma is gebaseerd op het Afsprakenkader Wonen 2017, zoals overeengekomen met alle gemeenten in het Stedelijk Gebied Eindhoven. Het gewenste woningbouwprogramma is ook gebaseerd op de prognose van bevolking en woningbehoefte, zoals die door de provincie Noord-Brabant periodiek wordt opgesteld. In de door de raad vastgestelde Woonvisie (2019) en Woonnotitie (2020) is het gewenste kwalitatief woningbouwprogramma aangegeven.

De provinciale prognose van de groei van de woningbehoefte geeft voor de komende 10 jaar nog een groei van de eigen behoefte. Doelstelling is om deze groei in principe te realiseren op de beschikbare inbreidingslocaties (o.a. 't Hazzo en omgeving, Brabantia-terrein, winkelcentrum De Voldijn, herontwikkeling Gestelsestraat, verbouw 't Laar etc.). De woningbouwplannen op de uitbreidingslocaties Waalre-noord en Ekenrooi-zuid zullen in navolging van de regio-afspraken een meer exclusieve (kwalitatief hoogwaardig) woonomgeving krijgen. De vraag is of Ekenrooi-zuid of fase 3 van Waalre-noord eerst in ontwikkeling wordt genomen.

Het woningbouwprogramma wordt voor een deel gerealiseerd op locaties, die de gemeente zelf in exploitatie heeft. Daarnaast wordt een groot deel ook gerealiseerd door particuliere ontwikkelingen. Het programma voor de periode 2020-2029 is opgenomen in de tabel.

Bouwprogramma 2020-2029											
Jaar van oplevering	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal
Gemeente projecten	8	112	45	50	50	50	50	50	50	50	515
Particuliere projecten (groot)	124	80	103	109	0	0	0	0	0	0	416
Particuliere projecten (klein)	3	33	50	10	20	10	10	10	10	10	166
Proojecten nog niet in ontwikkeling	0	0	0	25	25	10	10	10	10	10	100
Totaal	135	225	198	194	95	70	70	70	70	70	1197
Procentueel	11%	19%	17%	16%	8%	6%	6%	6%	6%	6%	100%

Voor de korte termijn (4 jaar) zijn concrete locaties in ontwikkeling, zowel op grond van de gemeente als particuliere ontwikkelingen. Voor de langere termijn zullen nog extra locaties in ontwikkeling moeten worden genomen. Hiervoor zijn meerdere mogelijkheden in beeld, zowel op inbreidings- als uitbreidingslocaties. Keuzes hierin worden pas later genomen om flexibel te zijn, zodat goed kan worden gereageerd op mogelijk nieuwe ontwikkelingen op de woningmarkt. Het is op dit moment goed merkbaar dat er spanning blijft op de woningmarkt: de verkoopprijzen blijven stijgen.

Bouwgronden in exploitatie (BIE)

Actieve en nieuwe grondexploitatie

Eind juni (24-6-2020) is het ontwerp bestemmingsplan voor een nieuw Gezondheidscentrum te Hoeveland (kern Waalre) ter inzage gelegd. De verwachting is dat in 2020 het bestemmingsplan samen met een grondexploitatie ter vaststelling aan de raad zal worden aangeboden. Er zal dan een nieuwe grondexploitatie worden toegevoegd aan de lopende grondexploitatie. Kosten en opbrengsten komen ten laste van het project en periodiek zal daarover worden gerapporteerd (deel uitmakend van de reguliere Planning & Control cyclus). De gemeente is nog in de initiatief- en haalbaarheidsfase voor de herontwikkelingen in centrum Aalst, Den Hof. Wanneer zich in 2021 concrete initiatieven aandienen in het centrum zal dan ook nader onderzocht worden of, en zo ja, voor welk projectgebied van centrum Den Hof een grondexploitatie moet worden geopend.

Grondexploitatie: De productie en verkoop van bouwrijpe grond en het inrichten van het openbare gebied.

Bouwgrond in exploitatie (BIE): Officiële benaming in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), om gronden waarvoor een ontwikkelingsplan is opgesteld en een grondexploitatie is vastgesteld door de raad, te duiden. In financiële zin kunnen kosten en opbrengsten worden geboekt (geactiveerd). Voorheen werd de term 'In Exploitatie Genomen Gronden' gebruikt.

Rente- en inflatieparameters in grondexploitatie

Voor de berekening van grondexploitatie-resultaten wordt met de volgende parameters gerekend:

Parameters grondexploitatie	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Mutatie
Kosteninflatie	2,5%	2,5%	0,0%
Opbrengsteninflatie uitgifte	0,0%	0,0%	0,0%
Opbrengsteninflatie overig	0,0%	0,0%	0,0%
Rekenrente	0,0%	0,0%	0,0%

De gemeente moet op basis van nieuwe BBV-regelgeving de werkelijk betaalde rente voor grondexploitatieprojecten toerekenen. De benodigde investeringen die in de huidige grondexploitatie geraamd zijn, financiert de gemeente nog met eigen middelen. De te hanteren rekenrente is dan ook nog 0%. Indien voor grondexploitatie-investeringen toch externe financiering wordt aangetrokken zal het rentepercentage aangepast worden. Inflatieparameters zijn trendcijfers en zijn in 2020 (vooruitlopend op 2021) nog ongewijzigd. Deze zijn behoudend, volgens het voorzichtigheidsprincipe, bepaald. De rekenparameters hebben betrekking op de resterende looptijd. Voor het merendeel van de lopende grondexploitatie zijn al uitgifteprijzen met de kopende partij overeengekomen, tegen een marktconforme prijs op moment van verkoop. Rekening houden met een opbrengststijging is in die situatie niet opportuun. Daarnaast geldt dat met de jaarrekening de kosten en opbrengsten waar nog geen overeenkomsten voor zijn gesloten, worden geactualiseerd aan de hand van het nieuwe prijspeil (in overleg met vakdisciplines zoals civiel techniek) dat aansluit bij het lopende jaar.

BBV: Afkorting voor Besluit Begroting en Verantwoording. In dit besluit zijn eisen en regels opgenomen met betrekking tot de jaarverslaggeving van de gemeente. Ook de wijze waarop verslag gedaan moet worden over de gemeentelijke grondexploitatie zijn hierin opgenomen.

Tussentijdse winstneming grondexploitatie in 2020

Sinds jaren heeft de gemeente Waalre in haar financiële verordening opgenomen dat de gemeente alleen maar winst neemt als opbrengsten groter zijn dan de kosten op het moment dat een grondexploitatie wordt afgesloten. Tot voor kort was dit in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), volgens het 'voorzichtigheidsprincipe'.

In maart 2018 heeft de BBV de berekeningsmethode voor de tussentijdse winst nader omschreven. Hiermee is niet langer ruimte voor verschil in interpretatie. Deze methode wordt opgelegd, mede om de resultaten van gemeenten onderling vergelijkbaar te maken. De methode staat bekend als de 'percentage of completion' (POC)-methode. De tussentijdse winst wordt berekend door: gerealiseerde kosten/totale kosten te vermenigvuldigen met gerealiseerde opbrengsten/totale opbrengsten en deze fractie (%) te vermenigvuldigen met de geprognoseerde eindwaarde (resultaat), voor zover sprake is van een winstgevend project. Volgens de BBV voldoet ook deze, voor Waalre nieuwe, methode aan het 'voorzichtigheidsprincipe'.

Door toepassing van bovengeschetste methode is de verwachting dat circa € 30.000 tussentijdse winst kan worden genomen in 2020 uit één actieve grondexploitatie. In de volgende paragraaf wordt een en ander nader toegelicht.

Eindwaarde: Het saldo (resultaat van opbrengsten minus kosten) van een grondexploitatie aan het eind van de geprognoseerde looptijd, bij afsluiten.

Tussentijdse winstneming: een (vereenvoudigd) getallenvoorbeeld

Stel het voorziene resultaat van de grondexploitatie (zijnde de som van alle opbrengsten minus de som van alle kosten gedurende de gehele looptijd) is €100.000.

én

na het jaar is 60% van de geraamde kosten gerealiseerd en is 10% van de opbrengsten gerealiseerd dan wordt de tussentijdse winst berekend volgens $60\% * 10\% * €100.000 = €6.000$

Mutaties actieve grondexploitaties in 2020

Onderstaande tabel geeft de financiële effecten weer van de actualisatieslag van de actieve grondexploitaties in 2020. De nieuwe resultaten (eindwaarde, kolom D) zijn gecorrigeerd met een verplichte tussentijdse winstneming (kolom B) en het actualiseren van de grondexploitatie (m.b.t. gehanteerde uitgangspunten en houdbaarheid ramingen, kolom C). De belangrijkste mutatie vindt plaats voor Waalre-Noord waar de verwervingskosten van betrokken gronden zijn toegevoegd. Een tweede tabel toont de begrootte nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten in de gehele resterende exploitatieperiode (vanaf 1-1-2020 en verder, meerdere jaren).

Actieve grondexploitatie in 2020	Eindwaarde bij opening 2020	Tussentijdse winstneming in 2020	Mutatie actualiseren Grex	Eindwaarde nieuw ultimo 2020
	A	B	C	D (= A - B + C)
Waalre Noord Fase 1 & 2	€ 2.699.611	€ 33.286	€ -223.239	€ 2.443.086
Eikenlaan/Berkenlaan	€ 183.677	€ -	€ -	€ 183.677
Centrumplan Waalre--dorp	€ -727.963	€ -	€ -	€ -727.963
Ekenrooisestraat	€ 171.430	€ -	€ 5.062	€ 176.492
De Bleeck	€ 105.670	€ -	€ -	€ 105.670
Trolliuslaan e.o.	€ -304.151	€ -	€ -3.327	€ -307.478
Totaal	€ 2.128.274	€ 33.286	€ -221.504	€ 1.873.484

In de volgende alinea's worden per project de mutaties van het eindresultaat toegelicht.

Waalre Noord fase 1 & 2 (complex 54)

Na oplevering van het appartementengebouw De Meeris is in 2019 de vuilstort heringericht als park. De definitieve inrichting en afronding van het park vindt pas plaats, nadat het horecapunt is gerealiseerd. Het bestemmingsplan voor het horecapunt is door de raad vastgesteld in 2020. Tegen dit plan loopt een bezwaarprocedure bij de Raad van State. De aanbesteding voor realisatie van een woontorentje met 5 appartementen op locatie Heistraat-noord fase 2 heeft in 2020 plaatsgevonden. De verwachting is dat de woningbouw in 2021 zal worden opgeleverd.

Fase 1 van de gronden ten zuiden van de Heistraat (project Boslaantjes) is in uitvoering genomen. Alle woningen zijn verkocht en van de ontwikkelaar zijn de laatste betalingen vanuit de anterieure overeenkomst ontvangen. Na oplevering van de openbare ruimte wordt deze door de gemeente overgenomen, waarna enkele werken door de gemeente zelf worden uitgevoerd.

Voor fase 2 van de locatie Heistraat zuid is door de raad het stedenbouwkundig plan Heijde Park vastgesteld. Op basis van het stedenbouwkundig plan is voor deze gronden een nieuw complex voor de grondexploitatie opgesteld met toevoeging van alle betrokken percelen. In 2021 zal naar verwachting het Beeldkwaliteitsplan en het bestemmingsplan worden vastgesteld en tevens de afspraken met ontwikkelaar worden vastgelegd.

Eikenlaan/Berkenlaan (complex 52)

De realisatie van een vijftal grondgebonden woningen op het door de gemeente verkochte bouwperceel aan de Berkenlaan is gestart. De woningen worden naar verwachting eind 2020 opgeleverd. Ten behoeve van de ontsluiting van de woonpercelen en de aanleg van nutsvoorzieningen wordt de Berkenlaan door de gemeente, in samenwerking met de nutsbedrijven, verhard en heringericht. Dit complex kan in 2021 worden afgesloten.

Centrumplan Waalre-dorp (complex 57)

De uitvoering van de Centrumvisie is een doorlopend project waarbinnen een aantal deelprojecten, zoals de herinrichting van de Markt en de invulling van de voormalige bibliotheek aan Markt 21 met horecaonderneming 'Meester Keeman', succesvol zijn gerealiseerd. Eén van de volgende opgaven die ingevuld zal worden is de invulling van de driehoek Bergstraat-Willibrorduslaan-Blokvenlaan. De kaders en uitgangspunten voor de invulling van deze locatie worden uitgewerkt in nauwe onderlinge samenhang en afstemming met het project Duurzaam door Waalre.

Ekenrooisestraat (complex 33)

De 19 levensloopbestendige seniorenwoningen in het CPO-project zijn allen opgeleverd en bewoond. Van de vijf bouwkvavels zijn er vier twee inmiddels opgeleverd en bewoond. Van de overige drie woningen zijn er twee opgeleverd in 2019 en de laatste woning zal in 2020 worden opgeleverd. De oplevering van het openbaar gebied heeft al in 2019 plaatsgevonden. Na oplevering van de laatste woning zullen ook de laatste werkzaamheden in de openbare ruimte worden afgerond, naar verwachting in 2021.

De Bleek 1 (complex 70)

De intentie is om op deze locatie een herontwikkeling te laten plaatsvinden naar een zevental woningen/appartementen.

In 2020 heeft de omgevingsdialoog plaatsgevonden met de direct omwonenden van deze locatie. Mede op basis van die dialoog zal een stedenbouwkundig plan worden ontwikkeld. In 2021 zal hiervoor de procedure voor wijziging van het bestemmingsplan worden doorlopen. De verkoopopbrengst is nog onzeker en afhankelijk van de te maken keuze, maar de verwachting is dat een licht positief resultaat mogelijk is.

Trolliuslaan (complex 71)

Met de (gedeeltelijke) sloop van gemeenschapshuis 't Hazzo zijn de eerste stappen met betrekking tot de realisatie van dit project gezet. Het vervolg bestaat uit de realisatie van een nieuwe kantine / ontmoetingsruimte, de ombouw van 't Hazzo tot duurzame accommodatie voor sport en ontmoeten, de realisatie van sociale huurwoningen en de (her)inrichting van het bestaande en toekomstige openbaar gebied. Voor de woningbouwontwikkeling is de benodigde aanpassing van het bestemmingsplan afgerond. Over de ontwikkeling van grondgebonden woningen op de, deels particuliere, gronden aan de zuidzijde van 't Hazzo is nog geen overeenstemming bereikt, maar een toekomstige invulling van deze locatie met woningbouw is en blijft het uitgangspunt.

Actieve grondexploitatie in 2020	Nog te maken kosten na 1-1-2020	Nog te realis. opbrengsten na 1-1-2020
Waalre Noord Fase 1 & 2	€ 8.184.864	€ 13.580.030
Eikenlaan/Berkenlaan	€ 203.322	€ -
Centrumplan Waalre--dorp	€ 629.230	€ 665.740
Ekenrooisestraat	€ 162.497	€ -
De Bleeck	€ 199.387	€ 760.000
Trolliuslaan e.o.	€ 957.870	€ 1.077.767
Totaal	€ 10.337.170	€ 16.083.537

Boekwaardeverloop

Onderstaande tabel presenteert de prognose van de ontwikkeling van de boekwaarde voor het lopende boekjaar 2020 (de periode van 31-12-2019 tot en met 31-12-2020) voor de actieve grondexploitaties. De verwachting is dat in 2020 voor zo'n € 1,8 mln aan kosten worden gemaakt en circa € 0,2 mln aan grondopbrengsten en exploitatiebijdragen worden gerealiseerd. De gemeente heeft per 31-12-2020 dan nog een saldo van € 5,4 mln aan netto-investeringen terug te verdienen. De projecten Eikenlaan/Berkenlaan en Ekenrooisestraat (Beekdael) hebben inmiddels een boekwinst (negatieve boekwaarde). De gerealiseerde opbrengsten zijn voor die projecten hoger dan de gemaakte kosten per 31-12-2019.

Projectnaam	Boekwaarde opening 2020	Mutaties kosten '20	Mutaties opbrengsten '20	Boekwaarde eind 2020
	A	B	C	D (=A+B-C)
Waalre Noord Fase 1 & 2	€ 2.819.137	€ 1.126.914	€ 42.382	€ 4.003.327
Eikenlaan/Berkenlaan	€ -392.814	€ 209.137	€ -	€ -183.677
Centrumplan Waalre--dorp	€ 764.473	€ 77.265	€ 79.940	€ 761.798
Ekenrooisestraat	€ -338.989	€ 162.497	€ -	€ -176.492
De Bleeck	€ 454.943	€ 44.523	€ -	€ 499.466
Trolliuslaan e.o.	€ 427.375	€ 206.267	€ 94.501	€ 539.141
Totaal	€ 3.734.125	€ 1.826.603	€ 216.823	€ 5.443.563

De investeringen in Waalre-Noord zijn voornamelijk plankosten (een verzamelterm die betrekking heeft op gemeentelijke apparaatskosten, waaronder die voor 'voorbereiding-, toezicht- en uitvoeringskosten') en onderzoekskosten die in 2020 naar verwachting worden gerealiseerd (Heistraat Zuid Fase 2).

Boekwaarde Het saldo van geboekte (gerealiseerde) kosten en opbrengsten op een, in dit geval, grondcomplex.

Grondcomplex: Een boekhoudkundige eenheid van kosten en opbrengsten die verband houdt met werken en werkzaamheden binnen een ruimtelijk en/of functioneel samenhangend gebied.

Plankosten: Verzamelterm voor werkzaamheden die betrekking hebben op gemeentelijke apparaatskosten, ontwikkelingskosten, waaronder onderzoeken en VTA (Vorbereiding, Toezicht en Administratie).

Winstprognose

Van de per 1-1-2020 actief zijnde grondexploitaties zijn de volgende eindresultaten (zie kolom D in onderstaande tabel) berekend:

Projectnaam	Resultaat	Tussentijdse winstneming t/m 2019	Tussentijdse winstneming in 2020	NCW 1-1-2020	2020	2021	2022	2023	2024
	A (=B+C+D)	B	C	D					
Waalre Noord Fase 1 & 2	€ 2.975.222	€ 699.010	€ 33.286	€ 2.242.926					€ 2.476.372
Eikenlaan/Berkenlaan	€ 427.452	€ 247.377	€ -	€ 180.075	€ 183.677				
Centrumplan Waalre--dorp	€ -685.976	€ -	€ -	€ -685.976			€ -727.963		
Ekenrooisestraat	€ 1.341.913	€ 1.168.882	€ -	€ 173.031	€ 176.492				
De Bleeck	€ 99.575	€ -	€ -	€ 99.575			€ 105.670		
Trolliuslaan e.o.	€ -289.743	€ -	€ -	€ -289.743			€ -307.478		
Totaal	€ 3.868.444	€ 2.115.269	€ 33.286	€ 1.719.889	€ 360.169	€ -	€ -929.771	€ -	€ 2.476.372

Het resultaat van alle lopende grondexploitaties wordt thans geprognostiseerd op, afgerond, € 3,9 mln (kolom A). Deze bestaat uit reeds genomen tussentijdse winst (€ 2,1 mln, kolom B), een geprognostiseerde tussentijdse winst van € 30.000 in het lopende jaar (2020) en de geactualiseerde eindwaarden (€ 1,7 mln). In 2020 zullen twee projecten met ca. € 350.000 winst (opbrengsten minus kosten) worden afgesloten. Het betreft

Eikenlaan/Berkenlaan en Ekenrooisestraat. Dit bedrag maakt deel uit van de geactualiseerde eindwaarden in kolom D. De gemeente zal, zoals te doen gebruikelijk, tevens een verliesvoorziening treffen ter grootte van de geprognoseerde verliezen op de projecten Centrumplan Waalre-dorp en Trolliuslaan. Het gaat om een bedrag van, afgerond, € 980.000. De getroffen verliesvoorziening vormt een belangrijk onderdeel van het te voeren risicomanagement (mede ingegeven door de BBV).

NB: de gemeente hanteert een rentepercentage van 0%, daarom zijn de netto contante waarde (NCW) resultaten gelijk aan de eindresultaten op einddatum. Voor negatieve grondexploitaties schrijft het BBV voor dat het maximale meerjarige streefpercentage voor de inflatie in de eurozone moet worden toegepast, en die bedraagt momenteel 2%. Vandaar dat de negatieve grondexploitaties een ander netto contante waarde resultaat presenteren dan de eindwaarde.

Verliesvoorziening: Hiermee wordt een financiële voorziening bedoeld. Dit is een gelabelde som geld met een specifieke bestemming. Deze is daarmee niet vrij besteedbaar. De voorziening wordt als 'vreemd vermogen' beschouwd. Deze dient ter dekking van een voorzienbaar tekort op de grondexploitatie als deze wordt afgesloten. Hiermee wordt voorkomen dat dit verlies ten koste gaat van overige ambities en (lopende) verplichtingen van de gemeente (voorzichtigheidsbeginsel).

Effecten Vennootschapsbelasting (Vpb)

De gemeente is per 1 januari 2016 voor haar ondernemersactiviteiten Vpb-plichtig. Een van die activiteiten is "het voeren van grondexploitaties". In 2019 is aangifte Vpb gedaan voor het boekjaar 2017 (te betalen € 0) en in 2020 voor het boekjaar 2018 (te betalen € 117.782). Daarnaast zijn door de Belastingdienst voorlopige aanslagen voor 2019 en 2020 opgelegd van € 70.014 te betalen (2019) en € 65.725 te betalen (2020) op basis van de aangifte 2018. Voor de boekjaren 2019 en 2020 zijn de definitieve bedragen nog niet bekend. In de paragraaf weerstandsvermogen is een bedrag van € 12.500 opgenomen als risicobedrag.

Nieuwe grondexploitaties

Gezondheidscentrum Waalre

Op verzoek van 2 huisartsen, een apotheker en een medische fysiotherapeut is de gemeente voornemens een stuk grond aan de Mr. Slootweg nabij het sportpark in Waalre te verkopen ten behoeve van de realisatie van een multidisciplinair gezondheidscentrum. Op het te ontwikkelen perceel staat momenteel een voetbalkooi. Voor dit project is al een voorbereidingskrediet verleend door de gemeenteraad. Onlangs is voor deze locatie een bestemmingsplan door de Raad vastgesteld. Na vaststelling van het inrichtingsplan kan de bijhorende grondexploitatie worden geopend.

Overige grondstoffen

De gemeente heeft een aantal percelen in bezit die in aanmerking komen voor woningbouwontwikkeling. Dit zijn echter eigendommen die pas op de (middel)lange termijn zullen worden opgepakt en waarvoor nog geen grondexploitatie is opengesteld. Dit betreft de locaties Waalre Noord fase 3, percelen in Ekenrooi Zuid en Boerenbondterrein. Momenteel worden deze eigendommen tijdelijk beheerd zoals in de vorm van verpacht landbouwgrond, paardenweide of tijdelijk evenemententerrein.

Waalre Noord fase 3

De gemeente heeft in het verleden enkele grondposities in dit toekomstig ontwikkelgebied strategisch aangekocht voor de realisatie van een woonwijk Waalre Noord fase 3 (conform Gebiedsvisie Waalre Noord). De gemeente wil echter eerst Waalre Noord fase 1 en 2 realiseren en vervolgens de overstap maken naar fase 3. De komende jaren wordt voor deze fase 3 nog geen planontwikkeling opgestart. Een aantal percelen zijn voor de komende tijd verpacht. In 2020 is een strategisch perceel gelegen aan de Elzenstraat aangekocht. Dit perceel zal ten tijde van de gebiedsontwikkeling in het plangebied worden opgenomen.

Ekenrooi Zuid

In de structuurvisie is dit gebied aangewezen als mogelijke ontwikkelingslocatie voor woningbouw. In het Afsprakenkader is ook aangegeven dat dit gebied versneld kan worden ontwikkeld voor een zeer exclusief woonmilieu. Ekenrooi Zuid zal na fase 3 van Waalre-Noord in ontwikkeling worden genomen.

Boerenbondterrein

De herontwikkeling van deze locatie laat nog op zich wachten. Het terrein wordt incidenteel gebruikt voor evenementen. Momenteel loopt het ontwikkelingstraject van de omgevingsvisie. In de omgevingsvisie komen mogelijk uitgangspunten voor dit terrein waarop een verdere verkenning voor herontwikkeling zou kunnen gaan plaatsvinden. Op dit moment is op het perceel een maatschappelijke functie bestemd.

Waardering grondposities

De gemeente moet elk jaar bijhouden of de grondposities in deze strategische grondvoorraad een lagere boekwaarde hebben dan de marktwaarde van de grondpositie bij de huidige bestemming. Op dit moment heeft de gemeente voor € 1,3 mln aan grondposities geïnvesteerd die voor gebiedsontwikkelingen in aanmerking komen. Uit de strategische grondvoorraad zijn geen directe financiële effecten voor de begroting 2021.

Grondvoorraad	Type kavel	Kern	Sectie-nummer	Oppervlakte m2	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per m2	Verwachte marktwaarde per 1-1-2020	Marktwaarde per m2	Afwaardering	Onderbouwing
Waalre Noord fase 3	huiskavel	Waalre	A1754	4.090	€ 504.158	€ 123	€ 646.000	€ 80	€ -	WOZ taxatie
	veldkavel	Waalre	A1755	2.330	€ 103.982	€ 45			€ -	
	veldkavel	Waalre	A4894	1.630	€ 35.860	€ 22			€ -	
	veldkavel	Waalre	A4018	4.220	€ 28.585	€ 6,77	€ 31.443	€ 7,45	€ -	referentie transacties
	veldkavel	Waalre	A4308	3.520	€ 23.843	€ 6,77	€ 26.227	€ 7,45	€ -	referentie transacties
	veldkavel	Waalre	A4485	2.250	€ 88.917	€ 39,52	€ 88.917	€ 39,52	€ -	aangekocht in 2020
Ekenrooi Zuid	veldkavel	Aalst	A3364	4.227	€ 28.632	€ 6,77	€ 31.495	€ 7,45	€ -	referentie transacties
	veldkavel	Aalst	A2905	19.585	€ 132.662	€ 6,77	€ 145.925	€ 7,45	€ -	referentie transacties
	veldkavel	Aalst	A3611	1.942	€ 13.154	€ 6,77	€ 14.470	€ 7,45	€ -	referentie transacties
	veldkavel	Aalst	A3704	18.380	€ 124.500	€ 6,77	€ 136.947	€ 7,45	€ -	referentie transacties
Boerenbond terrein	veldkavel	Waalre	A4705	9.825	€ 218.068	€ 22	€ 982.500	€ 100	€ -	taxatiewaarde
Totaal				71.999	€ 1.302.361	€ 18	€ 2.103.924	€ 29	€ -	

Daarnaast heeft de gemeente het voornemen om een huis met adres Dijkstraat 2, gelegen binnen de contouren van Waalre Noord fase 3, te verkopen. Deze woning wordt met een hoeveelheid erf verkocht. Op dit moment is nog geen duidelijke verkoopwaarde te verwerken in verband met de ongesplitste WOZ-taxatie van de drie percelen en

onduidelijkheid wat precies aan kaveloppervlak in de verkoop wordt gezet. Een eerste grove toets aan de strikte eisen van de BBV maakt dat een afwaardering mogelijk noodzakelijk is. Aangezien nog niet geheel duidelijk is hoeveel grond verkocht zal worden en voor welke prijs is dit een risicopost. Dit komt verderop in de paragraaf behandeld bij de 'reservepositiegrondexploitaties'.

Pacht- en restgronden

Pachtgronden

De gemeente heeft diverse landbouwgronden in bezit. Dit is het gevolg van strategische grondaankopen uit het verleden, met als doel deze in te kunnen zetten bij grondruil, woningbouwontwikkelingen en natuurcompensatie. Totdat deze gronden kunnen worden omgezet, wordt een deel daarvan verpacht. In 2020 is ca. 17,5 hectare verpacht. De opbrengsten uit de pachtcontracten waren ca. € 9.400. Per 1 juli 2020 zijn de pachtnormen herzien, waardoor de prijs per hectare is gedaald van € 580 naar € 486. Per saldo wordt verwacht dat de pachtopbrengsten over 2021 ca. € 8.100 zijn.

Verhuur gronden

Binnen deze post pacht valt ook de verhuur van gronden, waaronder paardenweiden. Er hebben in 2020 nauwelijks mutaties plaats gevonden. De opbrengsten in 2020 zijn vrijwel gelijk aan het jaar eerder en bedragen ca. € 10.500. Vooralnog zijn er geen aanwijzingen dat dat in 2021 zal wijzigen.

Restgronden snippergroen

Voor restgronden wordt een passief grondbeleid gevoerd. Er is geen specifieke actieve verkoopstrategie. De gemeente verkoopt reststroken op basis van particuliere verzoeken, indien voldaan wordt aan beleidsregels. Dit levert dan ook incidenteel grondopbrengsten op. Jaarlijks wordt, op grond van ervaringen uit het verleden, een opbrengst van € 8.000 begroot. Tot augustus 2020 zijn er nog geen reststroken snippergroen verkocht.

Particuliere initiatieven

De gemeente faciliteert een toekomstig woningbouwprogramma (vanuit volkshuisvestelijk en economisch beleidsdoelstellingen) niet alleen via haar eigen bouwprojecten, maar ook via particuliere initiatieven door zelfrealisatie. Hieronder volgt een korte toelichting over de grotere particuliere projecten, die de gemeente op dit moment faciliteert.

<p><i>Zelfrealisatie:</i> Grondexploitatie die door private partijen zelf wordt uitgevoerd. De rol van de gemeente is beperkt tot het faciliteren (planologisch besluit), toetsen en het (verplicht) kostenverhaal.</p>

Aalsterhof

De eigenaar van het pand aan Den Hof 146 (voormalige Blokker-pand) heeft in 2020 het pand laten slopen. De bouw van een pand met een commerciële plint (mogelijk horeca) en vijf appartementen is in volle gang. Het plan heet 'Aalsterhof'. De verwachte oplevering is medio zomer 2021.

Brabantiaterrein

De corporaties ('Thuis en Wooninc) en BAN bouw zijn verenigd in de herontwikkeling van het voormalige Brabantiaterrein. Het terrein is volop in ontwikkeling en er worden diverse typen woningen gerealiseerd. Fase 1 en 2 zijn opgeleverd. Voor fase 3 (Brabantiapark) heeft de raad de kaders opnieuw vastgesteld. Dit deel wordt ontwikkeld door Stayinc. en BAN Bouw, die opdracht hebben om in overleg met de omgeving een nieuwe stedenbouwkundig plan te ontwikkelen. Dit plan wordt nog aan de raad voorgelegd, waarna een nieuw bestemmingsplan in 2021 in procedure kan worden gebracht.

Kantoorpand Michiel de Ruyterstraat

Op een deel van de parkeerplaats op de hoek van de Michiel de Ruyterstraat/Den Hof (dat met bomen omheind is) is in 2020 de bouw gestart van een kantoorpand voor de Van Doormalen Retailgroep. Dit gebouw wordt zo vormgegeven dat het eventueel in de toekomst eenvoudig te transformeren is tot een appartementencomplex met (maximaal) zes wooneenheden. De realisatie wordt verwacht in de zomer van 2021.

Michiel de Ruyterstraat

Op verzoek van Woonstichting 'thuis zijn plannen ontwikkeld voor de sloop van 16 woningen en herbouw van in totaal 25 sociale huurwoningen. In 2020 is het werk gestart, oplevering wordt in 2021 verwacht. Na de woningbouw zal ook de openbare ruimte opnieuw worden ingericht.

Molenstraat/Dreefstraat

In 2018 is gestart met de bouw van de eerste woningen, maar de verkoop van kavels loopt nog door. Nog niet alle kavels zijn verkocht en dus loopt dit project nog enige tijd door.

Willibrordushof

De voor de realisatie van het project benodigde omgevingsvergunningen zijn verleend en onherroepelijk. De bouw is volop in uitvoering, oplevering verwacht in 2021. De ontwikkelende partij heeft de locatie van de (bedrijfs-) gronden die eerder niet konden worden meegenomen aangekocht. Nog in 2020 zal hiervoor een bestemmingsplantraject worden opgestart (Bergstaete).

Winkelcentrum De Voldijn

De eigenaar van het winkelcentrum Voldijn wil 36 appartementen boven het winkelcentrum realiseren, waarvan minimaal 30% in de sociale sector. De eigenaar zal ook de nodige herinrichtingsmaatregelen rondom het winkelpand verzorgen. Het herziene bestemmingsplan moet nog door de raad in behandeling worden genomen. De gemeente zal vóór het ontwerp-bestemmingsplan een anterieure overeenkomst sluiten met het oog op kostenverhaal.

De Keizer

Op een voormalige bedrijfslocatie op de hoek van de Gestelsestraat en Prunellalaan wordt project De Keizer gerealiseerd. Het project voorziet in de ontwikkeling van 33 grondgebonden woningen in verschillende categorieën met daarbij behorende openbare ruimte, binnen de kaders van de in 2017 vastgestelde gebiedsvisie 't Hazzo en omgeving.

In 2020 is het bestemmingsplan dat de ontwikkeling mogelijk maakt onherroepelijk geworden en is met de uitvoering gestart.

Locatie Ligtfoot Aalst

Ook op deze bedrijfslocatie, gelegen op de hoek van de Gestelsestraat en Akkerstraat en direct grenzend aan plan De Keizer, is een herontwikkeling voorzien in de vorm van woningbouw. De huidige plannen voorzien in de realisatie van in totaal 26 woningen, zowel grondgebonden als in de vorm van een kleinschalig appartementengebouw met 13 appartementen. De ontwikkeling zal in stedenbouwkundige zin en via de verbinding van het openbaar gebied uiteindelijk één geheel vormen met De Keizer. In 2020 is de procedure voor wijziging van het bestemmingsplan gestart. Naar verwachting wordt het bestemmingsplan in januari 2021 vastgesteld en kan er in de loop van 2021 met de sloop en nieuwbouw worden begonnen.

Risico's van grondeigendom

De risicobuffer voor actieve grondexploitaties

Bij de actualisatie van de grondexploitaties wordt rekening gehouden met de voorzienbare risico's en deze worden verwerkt in de grondexploitatie. Naast de voorzienbare risico's kan er ook sprake zijn van niet-voorzienbare (onbenoemde en onbekende) risico's. Bij het bepalen van een saldo van een grondexploitatie is hiermee nog geen rekening gehouden. Om de onvoorziene risico's af te dekken maakt de gemeente gebruik van haar algemene reserves (zie ook paragraaf B Weerstandsvermogen).

Weerstandsvermogen: Het vermogen om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat dit effect heeft op (andere delen van) de bedrijfsvoering. Bij het bepalen van het beschikbare weerstandsvermogen wordt gekeken naar de aanwezigheid van vrij besteedbare middelen.

Recent is de hoogte van het benodigde weerstandsvermogen voor het afdekken van de onvoorziene risico's die gemoed zijn met de grondportefeuille via de IFLO-methode geactualiseerd en vastgesteld op € 1.578.073. Dit bedrag is dan ook opgenomen in het benodigd weerstandsvermogen.

IFLO-methode: de IFLO-norm is een snelle en eenvoudige manier om het minimaal noodzakelijke weerstandsvermogen te bepalen. Bij deze methode wordt 10% van de boekwaarde, met 10% van de nog te realiseren kosten samengenomen om het benodigde weerstandsvermogen te bepalen.

De risicobuffer voor strategische grondvoorraad

De locatie Dijkstraat 2 in Waalre Noord fase 3 bestaat uit drie percelen. Een bebouwd huisperceel (bestemming wonen) en twee onbebouwde percelen (bestemming agrarisch). De gemeente wil graag het huisperceel verkopen. De verwachting is dat voor de agrarische percelen, conform de striktere BBV-regelgeving, een afwaardering van circa € 110.000 moet worden gedaan. Aangezien nog niet geheel duidelijk is hoeveel grond verkocht zal worden en voor welke prijs is dit een risicopost voor de Algemene Reserve Grondexploitaties.

Dit betekent dat de risicobuffer voor strategische grondvoorraad die aangehouden moet worden in de Algemene Reserve Grondexploitaties € 110.000 bedraagt.

Daarnaast moeten we rekening houden met een aanvulling van de verliesvoorziening grondexploitaties vanuit de algemene reserve grondexploitaties voor Trolliuslaan voor een bedrag van ca. € 3.135 (verschil berekening NCW eind 2019 met eind 2020). De daadwerkelijke bijstorting in de voorziening zal pas plaatsvinden bij de jaarrekening 2020 op basis van de dan bijgestelde grondexploitaties.

De stand van de algemene reserve Grondexploitatie was per 1 januari 2020 € 166.336.

De stand van de algemene reserve grondexploitatie zal naar verwachting per 31-12-2020 € 163.201 (-/- € 3.135) bedragen.

De reserve heeft dan ook voldoende middelen voor het opvangen van de risico's (€ 110.000).

Verliesvoorzieningen

De stand van de voorziening verliezen bouwgrondexploitatie was per 1 januari 2020 € 972.584. De verliesvoorziening wordt eenmaal per jaar gemuteerd bij de jaarrekening op basis van de geactualiseerde grondexploitaties per 31 december van dat betreffende jaar. Dit betekent dat de geraamde verliezen voor Trolliuslaan en Centrumplan Waalre dorp per 31 december 2020 worden gemuteerd in de voorziening.

De grondexploitatie centrumplan Waalre dorp is geactualiseerd naar een geraamd negatief berekend resultaat van € 727.963 op eindwaarde (31-12-2022). Dit komt overeen met een voorzienbaar tekort op het huidige prijspeil (31-12-2020) van € 685.976. De verliesvoorziening voor dit project bedraagt per 1-1-2020 € 685.976 en wordt bij de jaarrekening 2020 dus naar verwachting niet verhoogd.

De grondexploitatie Trolliuslaan is geactualiseerd naar een geraamd negatief berekend resultaat van € 307.478 op eindwaarde (31-12-2022). Dit komt overeen met een voorzienbaar tekort op het huidige prijspeil (31-12-2020) van € 289.743. De verliesvoorziening voor dit project bedraagt per 1-1-2020 € 286.608 en wordt bij de jaarrekening 2020 naar verwachting verhoogd met het werkelijke geactualiseerde verlies per 31-12-2020.

Paragraaf H Horizontale verantwoording

Met de komst van de Wet revitalisering generiek toezicht (Wrgt) werd deze paragraaf aan de begroting en jaarrekening toegevoegd. Uitgangspunt van de wet was dat de horizontale verantwoording tussen college en gemeenteraad verstevigd werd. De raad is het eerste controlerende orgaan waaraan het college jaarlijks verantwoording aflegt. De toezichthouders - Rijk en provincie- zien hierop toe. Vanaf 2015 informeerden we u in deze paragraaf over de kwaliteit van de uitvoering van de medebewindstaken, de wettelijke taken die de gemeente Waalre namens Rijk en provincie uitvoert.

Bij nieuwe wetgeving op andere thema's zien we steeds vaker dat de focus op de horizontale verantwoording ligt. Daarmee wordt de raad beter in positie gebracht op zijn controlerende en sturende rol. Een voorbeeld hiervan is de set verplichte beleidsindicatoren in de jaarrekening en begroting (vanaf 2016). Recente voorbeelden zijn de horizontale verantwoording over de informatieveiligheid (ENSIA, jaarlijks vanaf 2017) en vanaf 2021 de verantwoording over de rechtmatigheid door het College.

Deze ontwikkeling vraagt om een bredere opzet van de paragraaf Horizontale verantwoording. We informeren u per thema over de inhoud van de horizontale verantwoording, en op welke manier het college deze verantwoording aflegt.

Verantwoording uitvoering wettelijke taken namens de provincie Noord-Brabant

De provincie Noord-Brabant houdt toezicht op de uitvoering van de wettelijke taken die de gemeente Waalre namens de provincie uitvoert. Voor dit interbestuurlijk toezicht (IBT) maakt de provincie gebruik van een dashboard. De taakuitvoering door de gemeente wordt beoordeeld op een driepuntschaal: voldoet – voldoet gedeeltelijk – voldoet niet. Het toezicht richt zich op onderstaande toezichtgebieden:

Toezichtgebied	Doel	Hoe	Toetsingskader
Financieel toezicht	Bewaken van een gezonde financiële positie	Toetsen van begroting en jaarrekening	Financieel Toezicht Wet financiering decentrale overheden (FIDO) uitgewerkt in het provinciale gemeenschappelijk financieel toezichtkader
Omgevingsrecht	Bewaken dat gemeenten een veilige en gezonde leefomgeving realiseren en deze op een duurzame en doelmatige wijze behouden en ontwikkelen	Toetsen van beleidsplan Handhaving, het jaarlijks uitvoeringsprogramma Handhaving en het jaarlijks evaluatieverslag; daarnaast voert de provincie themaonderzoeken en steekproeven uit	Diverse wet- en regelgeving m.b.t. de fysieke leefomgeving zoals milieu, natuur, water en ruimtelijke ontwikkeling. O.a. Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.
Archief- en informatiebeheer	Bewaken van toegankelijke en betrouwbare overheidsarchieven	Toetsen van jaarlijks verslag van B&W (voor het eerst bij jaarrekening 2015)	Archiefwet
Monumentenzorg	Bewaken dat cultureel erfgoed behouden blijft	Toetsen van jaarlijkse informatieverstrekking aan provincie, o.a. aanwezigheid van actieve commissie die adviseert over omgevingsvergunningen.	Monumentenwet
Ruimtelijke Ontwikkeling	Bewaken dat de ruimte optimaal en planmatig wordt benut	Tweejaarlijkse monitor waarin getoetst wordt op de aanwezigheid van structuurvisies voor het hele gemeentelijke grondgebied en actuele (< 10 jaar oud) bestemmingsplannen	Wet ruimtelijke ordening en Verordening Ruimte
Huisvesting vergunninghouders	Bewaken dat gemeenten voldoende houders van een verblijfsvergunning asiel huisvesten	Realisatiecijfers van het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA)	Halfjaarlijkse taakstelling rijksoverheid en Huisvestingswet

De horizontale verantwoording aan de raad bestaat uit het delen van de resultaten van het interbestuurlijk toezicht door de provincie. Dat zijn de uitkomsten van de themaonderzoeken en reality checks. En bij de jaarrekening worden de uitkomsten van het dashboard en het archiefverslag van de gemeente als bijlagen opgenomen.

Vanaf 2020 is het interbestuurlijk toezicht veranderd. De provincie gaat vaker en vooraf in gesprek met de gemeente over de belangrijkste risico's en beheersmaatregelen. De provincie maakt hiervoor gebruik van ambtelijke voortgangsgesprekken, bestuurlijke dialooggesprekken, kennisbijeenkomsten, gezamenlijke risico-analyses en klankbordgroep(en).

Verantwoording Sociaal domein

Vanuit de Wet revitalisering generiek toezicht (Wrgt) wordt voor de horizontale verantwoording kinderopvang, informatie samengebracht op de website Waarstaatjegemeente.nl. Jaarlijks wordt voor 1 juli het jaarverslag kinderopvang door het college vastgesteld en ter verantwoording naar de raad gestuurd. Ook over de leerplicht legt het college ieder jaar voor 1 oktober in een jaarverslag verantwoording af over het afgesloten schooljaar.

Op basis van de Wmo en de Jeugdwet is de gemeente verplicht jaarlijks een cliëntervaringsonderzoek te houden. Vanaf 2018 wordt de cliëntervaring ieder kwartaal gemeten en jaarlijks - gebundeld in een rapport - aan de raad aangeboden. Hoewel vanuit de Participatiewet een jaarlijks cliëntervaringsonderzoek niet verplicht is, maakt het ook onderdeel uit van het rapport.

Het Rijk ziet toe op de uitvoering van de wettelijke taken in het sociaal domein.

Verantwoording informatieveiligheid (ENSIA, Eenduidige Normatiek Single Information Audit, 2017)

ENSIA heeft tot doel het verantwoordingsproces over informatieveiligheid verder te professionaliseren door het toezicht te bundelen en aan te sluiten op de gemeentelijke Planning & Control-cyclus. Hierdoor heeft het college meer overzicht over de stand van zaken van de informatieveiligheid en kan hierop beter sturen.

De horizontale verantwoording bestaat uit een aantal zelfevaluatielijsten (vanaf 2020 op basis van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid, 5-tal basisregistraties, DigiD, Suwinet, Algemene Verordening Gegevensbescherming), een IT-audit (DigiD en Suwinet), een verklaring van het college en een toelichting over de informatieveiligheid in de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarrekening. De Raad ontvangt jaarlijks een Raadsinformatiebrief Informatieveiligheid ENSIA. En er vindt publicatie op de website 'Waarstaatjegemeente.nl' plaats.

Over ENSIA vindt verticale verantwoording plaats aan de toezichthouders bij het Rijk.

Verantwoording toezichtindicatoren BBV (2016)

Vanaf 2016 is het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) gewijzigd. Gemeenten zijn vanaf die datum verplicht om in de begroting en jaarrekening de beoogde of gerealiseerde maatschappelijke effecten toe te lichten aan de hand van een set verplichte en facultatieve beleidsindicatoren. Dit stelt de raad in staat op maatschappelijke effecten te kunnen sturen.

Periodiek leveren landelijke bronhouders van deze indicatoren de meest recente informatie aan via Waarstaatjegemeente.nl. In deze begroting 2021 zijn de cijfers van medio 2020 gebruikt. We merken op dat veel indicatoren niet jaarlijks door de bronhouder worden geactualiseerd, waardoor veel indicatoren verouderd of zelfs niet ingevuld zijn. Indicatoren zijn vaak pas interessant wanneer de ontwikkeling wordt beschouwd over de tijd. Daarom zijn, indien beschikbaar, ook de gegevens uit voorgaande jaren opgenomen.

Overzicht opgenomen beleidsindicatoren

Nr.	Naam indicator
1	Formatie
2	Bezetting *
3	Apparaatskosten *
4	Externe inhuur
5	Overhead
6	Verwijzingen Halt
7	Deze indicator is vervallen
8	Winkeldiefstallen
9	Geweldsmisdrijven
10	Diefstallen uit woning
11	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)
12	Deze indicator is vervallen
13	Deze indicator is vervallen
14	Functiemenging
15	Deze indicator is vervallen
16	Vestigingen van bedrijven
17	Absoluut verzuim
18	Relatief verzuim
19	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)
20	Niet sporters
21	Banen
22	Jongeren met delict voor rechter
23	Kinderen in uitkeringsgezinnen
24	Netto participatiegraad
25	Deze indicator is vervallen
26	Werkloze jongeren
27	Personen met een bijstandsuitkering
28	Personen met een lopend re-integratietraject
29	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdhulp
30	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdbescherming
31	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdreclassering
32	Wmo Cliënten met een maatwerkarrangement
33	Omvang huishoudelijk restafval
34	Hernieuwbare elektriciteit
35	Gemiddelde WOZ waarde
36	Nieuw gebouwde woningen
37	Demografische druk
38	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden
39	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden
40	Melding kindermishandeling

* Rapporteren over deze indicator is facultatief

Verantwoording rechtmatigheid (2021)

Vanaf 2021 wordt het college verantwoordelijk voor het opstellen van de financiële rechtmatigheidsverantwoording en het verantwoordingsgesprek met de raad. Het college legt daarmee verantwoording af over de naleving van wet- en regelgeving die relevant is voor het financiële reilen en zeilen van de gemeente. De raad bepaalt - binnen de wettelijke mogelijkheden - de normen voor de verantwoording.

Vanaf 2021 controleert de accountant de jaarrekening - inclusief de financiële rechtmatigheidsverantwoording – alleen nog op getrouwheid en niet meer op rechtmatigheid. De wetswijziging benadrukt de kaderstellende en controlerende rol van de raad en de politieke aanspreekbaarheid van het college. De wetswijziging kan een positieve bijdrage leveren aan het debat over de verbetermaatregelen en de kwaliteit van de financiële bedrijfsvoering. In 2021 worden de voorbereidingen getroffen om dit proces goed in te richten, zowel bestuurlijk als bedrijfsmatig.

De rechtmatigheidsverantwoording is onderdeel van de jaarrekening (vanaf jaarrekening 2021). Een uitgebreide toelichting wordt opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering.

B. Financiële begroting

1. Overzicht van de baten en lasten per taakveld

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Uitgaven bestuur & ondersteuning	7.768	7.977	8.129	8.179	8.357
Uitgaven veiligheid	1.006	1.053	1.038	1.038	1.038
Uitgaven verkeer, vervoer en waterstaat	1.561	1.678	1.857	2.022	2.047
Uitgaven economie	178	159	159	239	227
Uitgaven onderwijs	1.121	1.213	1.214	1.217	1.216
Uitgaven sport, cultuur en recreatie	2.700	2.872	2.871	2.815	2.827
Uitgaven sociaal domein	12.805	13.090	12.956	12.925	12.872
Uitgaven volksgezondheid en milieu	4.509	4.100	4.097	4.213	4.247
Uitgaven ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	4.718	2.729	2.669	2.669	2.669
Totaal uitgaven exclusief mutaties reserves	36.366	34.871	34.990	35.317	35.500
Inkomsten bestuur & ondersteuning	24.079	25.253	25.593	25.808	26.192
Inkomsten veiligheid	60	64	65	67	68
Inkomsten verkeer, vervoer en waterstaat	43	31	31	31	31
Inkomsten economie	235	229	229	229	229
Inkomsten onderwijs	310	319	321	323	325
Inkomsten sport, cultuur en recreatie	267	268	269	260	261
Inkomsten sociaal domein	3.037	3.112	3.112	3.112	3.112
Inkomsten volksgezondheid en milieu	3.376	3.402	3.462	3.516	3.566
Inkomsten ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	3.673	1.866	1.766	1.766	1.766
Afrondingsverschillen	1	1	2	-2	2
Totaal inkomsten exclusief mutaties reserves	35.081	34.545	34.850	35.110	35.552
Totaal geraamd resultaat voor bestemming	-1.285	-326	-140	-207	52
Totaal toevoegingen aan reserves	385	236	186	136	86
Totaal onttrekkingen uit reserves	1.670	583	361	343	307
Totaal resultaat na bestemming	-	21	35	-	273

Een positief saldo betekent een overschot op de begroting

2. Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting

2.1 Totstandkoming begroting 2021

Op 21 maart 2018 vonden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Aalst Waalre Belang (AWB) nam als grootste partij vervolgens het voortouw om te komen tot samenwerking met andere partijen en tot een nieuw college. Dit heeft voor de zomer van 2018 geleid tot de vorming van een nieuwe coalitie. Onder voorzitterschap van een externe gespreksleider is vervolgens gestart met inhoudelijke gesprekken en het resultaat van deze gesprekken is vastgelegd in het Waalres Akkoord 2018-2022.

Het Waalres akkoord 2018-2022 is primair een beleidsakkoord op hoofdlijnen voor de periode 2018-2022. De coalitie heeft hierin opdrachten geformuleerd, zodat dit akkoord de leidende agenda is geweest voor het opstellen van de begroting 2020. In deze begroting 2021 zijn de ambities en opdrachten uit het Waalres akkoord verdiept. Daarnaast zijn in de loop van deze periode 2018-2022 wensen en verplichte opdrachten aan de begroting toegevoegd.

In deze begroting zijn wij voor het jaar 2021 uitgegaan van een stijgingspercentage van de tarieven voor OZB met 1,6%. Voor de jaren 2022 – 2024 zijn wij uitgegaan van een stijging van de tarieven voor OZB met 1,6% (cumulatief) per jaar.

2.2 Resultaat van de begroting 2021 e.v.

De begroting 2021 (saldo na bestemming) sluit in evenwicht. Hiernaast is er een post voor onvoorziene uitgaven van € 190.000, waarvan ca. € 100.000 voor eenmalige onvoorziene lasten en € 90.000 voor structurele onvoorziene lasten.

Het financiële beeld begroting 2021-2024 laten de volgende saldi zien:

	Voor resultaat bestemming	Resutaat bestemming	Na resultaat bestemming
2021	€ 326.000 (nadeel)	€ 347.000 (voordeel)	€ 21.000 (voordeel)
2022	€ 140.000 (nadeel)	€ 175.000 (voordeel)	€ 35.000 (voordeel)
2023	€ 207.000 (nadeel)	€ 207.000 (voordeel)	€ 0 (voordeel)
2024	€ 52.000 (voordeel)	€ 221.000 (voordeel)	€ 273.000 (voordeel)

a. Financiële gevolgen nieuw en bestaand beleid 2021

De in de begroting opgenomen baten en lasten van het bestaande beleid zijn geactualiseerd op basis van de laatst bekende ontwikkelingen. Het risico is echter aanwezig dat in de loop van het jaar sommige baten en lasten mogelijk zullen moeten worden bijgesteld omdat de ramingen te krap blijken te zijn. Voor het opvangen van eventuele financiële tegenvallers is in eerste instantie de post onvoorzien van ca. € 100.000 voor eenmalige lasten en € 90.000 voor structurele lasten beschikbaar.

b. Financiële gevolgen voor de inwoners

Bij het vaststellen van de tarieven voor afvalstoffenheffing in 2021 in deze meerjarenbegroting 2021 - 2024 is een doorkijk gemaakt naar de ontwikkeling van de kosten, de tarieven en de voorziening tot en met 2024. Tot 2014 heeft de afvalstoffenheffing meer opgebracht dan gekost. De meeropbrengsten zijn gereserveerd in een voorziening. Vanaf 2014 hebben inwoners van Waalre het te veel betaalde weer teruggekregen door korting op de tarieven door jaarlijks een bedrag uit deze voorziening te onttrekken. Eind 2018 is de stand van de voorziening zo laag geworden (€ 20.000), dat dergelijke onttrekkingen niet langer meer gecontinueerd konden worden. Indien de tarieven van 2020 gehandhaafd blijven voor 2021 e.v., ontstaat een negatief saldo op de voorziening afvalstoffenheffing. Dit is niet toegestaan. Door de tarieven voor 2021 te indexeren met 3,7% worden de werkelijke kosten in rekening gebracht bij de inwoners.

Daarnaast stijgen de tarieven van de ozb in 2021 met 1,6% (cf. raming CPB) en voor de jaren 2022-2024 ook jaarlijks met 1,6%.

De tarieven voor rioolheffing blijven voor de jaren 2021 en 2022 gelijk, zoals vastgelegd in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP 2018-2022). De tarieven zijn voor deze jaren vastgelegd op € 198 per aansluiting.

De gemiddelde gemeentelijke belastingdruk per woonruimte stijgt door genoemde maatregelen met 1,5%.

Totale gemiddelde belastingdruk	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
totaal éénpersoonshuishoudens	€ 679	€ 697	€ 733	€ 743	€ 750	€ 757	€ 764
totaal meerpersoonshuishoudens	€ 757	€ 781	€ 819	€ 833	€ 840	€ 849	€ 859
stijging in % t.o.v. voorgaande jaar		2,9%	5,0%	1,5%	0,9%	1,0%	1,1%

c. Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.

Volgens het BBV mogen voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume geen balansposten worden gevormd.

In de begroting is wel een voorziening personele verplichtingen gevormd, voor:

- a. uitkeringen en pensioenen (nieuwe gevallen) aan gewezen wethouders;
- b. uitkeringen/wachtgelden aan het voormalig personeel;

Een voorziening voor de verplichtingen sub a en b is verplicht, omdat er periodiek uitkeringen bijkomen c.q. vervallen en de uitkeringspercentages wijzigen, terwijl er daarnaast rekening moet worden gehouden met genoten inkomsten. Hierdoor kunnen de jaarlijkse uitgaven aanzienlijk fluctueren.

Geraamde toekomstige verplichtingen worden jaarlijks geactualiseerd bij het opmaken van de jaarrekening. Er vindt, indien nodig, een herberekening plaats van het te storten bedrag om de voorziening op voldoende peil te houden.

d. Investerings in materiële vaste activa.

De boekwaarde van de bestaande materiële vaste activa in de begroting 2021 bedraagt volgens de staat van investeringen per 1-1-2021 € 45.143.391

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut (wegen, bruggen etc.) gaat de komende jaren toenemen. Deze categorie investeringen mocht in het verleden volgens het BBV ineens ten laste van de reserves worden bekostigd. Vanaf 2017 is het echter verplicht om de investeringen met maatschappelijk nut te activeren en jaarlijks af te schrijven. De investeringen met maatschappelijk nut zijn vanaf 2017 daarom niet meer ineens, maar in jaarlijkse afschrijvingstermijnen (plus eventuele rentelasten) ten laste van een (daarvoor te vormen) bestemmingsreserve of vanuit de exploitatie bekostigd.

In de investeringsplannen 2021 – 2024 zijn de volgende investeringen opgenomen:

	Materiële vaste activa	Waarvan met economisch nut	Waarvan met maatschappelijk nut
2021	€ 6.044.000	€ 1.944.000	€ 4.100.000
2022	€ 4.575.000	€ 3.075.000	€ 1.500.000
2023	€ 3.213.000	€ 1.713.000	€ 1.500.000
2024	€ 304.390	€ 304.390	€ -

e. Vrij besteedbare reserve

Van de reserve vrij besteedbaar is het volgende bedrag vrij besteedbaar per 1 januari 2021 volgens overzicht reserves en voorzieningen: € 581.172. Bij de raming van deze stand is geen rekening gehouden met mogelijke winstnemingen uit de bouwgrondexploitatie of overschotten/tekorten bij de jaarrekening 2020. Naast de vrij besteedbare reserve beschikt de gemeente ook over een algemene bufferreserve. Het geraamde saldo van deze reserve per 1 januari 2021 is € 2.164.908.

f. Inzet reserves voor structurele dekking exploitatielasten

Het is volgens het BBV niet toegestaan om reserves *rechtstreeks* in te zetten voor de dekking van investeringen en *structurele* exploitatielasten. Wel is het mogelijk om voor dit doel specifieke reserves (investerings- en egalisatiereserves) te vormen en hieruit een jaarlijkse beschikking ten gunste van de exploitatie te doen. Dit is bijvoorbeeld van toepassing bij grote investeringswerken, waarbij de jaarlijkse afschrijvingslasten ten laste van de betreffende reserve komen. In Waalre betreft dit specifiek gevormde reserves voor de dekking van structurele kapitaallasten van bepaalde investeringen in de volgende tabel.

Onttrekking uit investeringsreserves	Bedrag 2021	Laatste jaar
reserve huisvesting gemeentewerf (vanaf 1999)	12.640	2038
reserve renovatie sporthallen (vanaf 2007)	68.837	2031
reserve renovatie brandweerkazerne (vanaf 2007)	24.234	2047
reserve buitensport Waalre (vanaf 2008)	50.220	2032/2057
Totaal	155.931	

Geraamde onttrekking 2022/2023/2024: € 155.931

De onttrekkingen zijn gelijk aan de afschrijvingsbedragen.

Behalve de hiervoor genoemde structurele inzet van de reserves, worden soms reserves ingezet voor *eenmalige zaken*.

g. Samenvatting voornaamste uitgangspunten begroting 2021

Bij de ramingen voor de salariskosten in de begroting 2021 is rekening gehouden met een mogelijke cao-verhoging. De huidige cao loopt tot 1 januari 2021.

Verdere uitgangspunten bij de ramingen in deze begroting zijn:

- 1 Sluitende exploitatiebegroting.
- 2 Tarieven voor rioolheffing volgens het vastgestelde vGRP.
- 3 Verhogen van tarieven afvalstoffenheffing zodat kostendekkende tarieven in rekening worden gebracht.
- 4 Andere tarieven voor dienstverlening zoveel mogelijk kostendekkend maken.
- 5 Verhoging van de OZB tarieven jaarlijks met 1,6%. (cpi prijsindex 2021 t/m 2024)
- 6 Het rentepercentage voor zowel de berekening van de kapitaallasten als de berekening van de rente over de reserves en voorzieningen wordt vanaf 2017 gelijkgesteld aan de werkelijke rentelast. Deze is op dit moment 0% (zie paragraaf D).

h. Meerjarenramingen/meerjarenperspectief 2021-2024

Uitkomsten meerjarenramingen

De begroting 2021 sluit met een positief saldo van € 21.000. De meerjarenramingen 2022, 2023 en 2024 sluiten met de onderstaande resultaten:

	Voor resultaat bestemming	Resutaat bestemming	Na resultaat bestemming
2021	€ 326.000 (nadeel)	€ 347.000 (voordeel)	€ 21.000 (voordeel)
2022	€ 140.000 (nadeel)	€ 175.000 (voordeel)	€ 35.000 (voordeel)
2023	€ 207.000 (nadeel)	€ 207.000 (voordeel)	€ 0 (voordeel)
2024	€ 52.000 (voordeel)	€ 221.000 (voordeel)	€ 273.000 (voordeel)

Resultaatbestemming voordeel = er wordt meer onttrokken aan de reserves t.g.v. de exploitatie dan er in de reserves wordt gestort.

Omdat de begroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2024 reëel sluitend is, wordt voldaan aan de eisen van de Gemeentewet en aan de aanvullende richtlijnen van de provincie voor toepassing van het repressief begrotingstoezicht van Gedeputeerde Staten.

Uitgangspunten meerjarenramingen

De meerjarenramingen zijn samengesteld op basis van de voorstellen zoals benoemd onder punt g.

i. Investeringslasten meerjarenramingen 2021 – 2024 waarop wordt afgeschreven.

Voor het investeringsplan wordt verwezen naar de bijlage.

j. Structureel begrotingssaldo 2021.

De gemeenteraad heeft de taak (op grond van artikel 189, lid 2 van de Gemeentewet) om erop toe te zien dat de gemeentebegroting structureel en reëel in evenwicht is.

Indien structurele lasten gedekt worden door structurele baten is er sprake van structureel evenwicht. Onderstaand overzicht geeft inzicht in het structureel begrotingssaldo. Dit saldo kan bepaald worden door het begrotingssaldo te zuiveren van incidentele baten en lasten.

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (x € 1.000)			
	Lasten	Baten	Saldo
Bestuur en ondersteuning	2.163	284	-1.879
Veiligheid	1.053	64	-989
Verkeer, vervoer en waterstaat	1.678	31	-1.647
Economie	159	229	70
Onderwijs	1.213	319	-894
Sport, cultuur en educatie	2.872	268	-2.604
Sociaal domein	13.090	3.112	-9.978
Volksgezondheid en milieu	4.100	3.402	-698
Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.729	1.867	-862
Totaal van de taakvelden	29.057	9.576	-19.481
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	256	24.918	24.662
Overzicht overhead	5.368	51	-5.317
Bedrag heffing vennootschapsbelasting	0	0	0
Bedrag voor onvoorzien	190	0	-190
Subtotaal taakvelden (incl. algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien)	34.871	34.545	-326
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	236	583	347
Geraamd resultaat	35.107	35.128	21
Incidentele baten en lasten	543	423	120
Structureel begrotingssaldo			141

Het positief structureel begrotingssaldo van € 141.000 laat zien dat gemeente Waalre structureel hogere baten heeft dan lasten. Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de begroting van gemeente Waalre structureel en reëel in evenwicht is.

In 2021 t/m 2024 zijn de volgende eenmalige bedragen in de exploitatie meegenomen:

Enmalige lasten t.l.v. de exploitatie	Jaar	Jaarbedrag
Onvoorziene lasten	2021 t/m 2024	100.000
Vervangen lichtmasten en armaturen	2022	25.000
Burgerpeiling	2023	6.200
Sporthalbeheer	2021 + 2022	119.000
Uitvoering sportakkoord	2021 + 2022	10.000
Dieptereiniging kunstgras	2021 + 2024	12.000
Reiniging drainage buitensportaccommodaties	2021	17.500
Incidentele bijdrage Sociale werkvoorziening	2021	33.000
Invoeringskosten wet inburgering	2021	34.335

Enmalige lasten t.l.v. de reserve	Jaar	Jaarbedrag
Crisisdienst verwarde personen	2021	22.000
SIEM	2021	15.000
Inzet Wijk GGD-er	2021	56.000
Bijdrage Trolliuslaan openbare ruimte	2021	60.000
Van Gogh nationaal park	21+22+23	12.500
Duurzaam warmteplan	2021	50.000

Enmalige baten t.g.v. de exploitatie	Jaar	Jaarbedrag
Medewerker Civiel t.b.v. wegenbeheersplan	2021	81.600
Medewerker Civiel t.b.v. wegenbeheersplan	2022	83.232
Medewerker Civiel t.b.v. wegenbeheersplan	2023	84.897
Medewerker Civiel t.b.v. wegenbeheersplan	2024	86.595
Uitvoering sportakkoord bijdrage VWS	2021 + 2022	10.000
Terugdraaien opschalingstekort alg. uitkering	2021	115.000

Overzicht incidentele baten en lasten per programma

thema functie	omschrijving	incidentele lasten	waarvan tlv reserves	incidentele baten	waarvan tgv reserves
bestuur en ondersteuning					
	onvoorziene lasten	100.000	-	-	-
	terugdraaien opschalingstekort Algemene uitkering	-	-	115.000	-
veiligheid					
	SIEM	15.000	15.000	-	-
verkeer, vervoer en waterstaat					
	medewerker civiel tbv wegenbeheersplan	-	-	81.600	-
economie					
	van Gogh nationaal park	12.500	12.500	-	-
onderwijs					
sport, cultuur en recreatie					
	sportthalbeheer	119.000	-	-	-
	uitvoering sportakkoord	10.000	-	-	-
	uitvoering sportakkoord bijdrage VWS	-	-	10.000	-
	dieptereiniging kunstgras	12.000	-	-	-
	reiniging drainage buitensportaccommodaties	17.500	-	-	-
sociaal domein					
	crisisdienst verwarde personen	22.000	22.000	-	-
	inzet wijk GGD-er	56.000	56.000	-	-
	incidentele bijdrage sociale werkvoorziening	33.000	-	-	-
	invoeringskosten wet inburgering	34.335	-	-	-
volksgezondheid en milieu					
	duurzaam warmteplan	50.000	50.000	-	-
ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					
	bijdrage trolliuslaan openbare ruimte	60.000	60.000	-	-
	Totaal alle programma's	541.335	215.500	206.600	-

In 2021 zijn structurele onttrekkingen begroot ter dekking van de afschrijving op activa aan de volgende reserves:

-	huisvesting gemeentewerf	€ 12.640
-	renovatie sporthallen	€ 68.837
-	renovatie brandweerkazerne	€ 24.234
-	buitensportacc. sportpark Waalre	€ 50.220

In 2021 zijn structurele stortingen begroot ter dekking van de afschrijving van toekomstige investeringen aan de volgende reserves:

-	openbare ruimte & bruggen	€ 30.000
-	buitenonderhoud scholen	€ 56.019

Overzicht begrotingsaldo vóór en na verrekening incidentele baten en lasten

	Bedragen x € 1.000			
	2021	2022	2023	2024
Begrotingssaldo	21	35	0	273
Eenmalige lasten t.l.v. reserves	216	13	13	0
Eenmalige baten (onttrekking reserves)	216	13	13	0
Eenmalige lasten t.l.v. exploitatie	326	254	106	112
Eenmalige baten t.g.v. exploitatie	207	93	85	87
Saldo zonder incidentele baten en lasten	141	196	21	298

Een positief saldo is een overschot op de begroting

3. Geprognostiseerde balans

De (verplichte) geprognosticeerde balans geeft inzicht in de meerjarige ontwikkeling van de bezittingen en de schulden van de gemeente.

ACTIVA	1-1-2020	1-1-2021	1-1-2022	1-1-2023	1-1-2024
Vaste activa					
Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0
Materiële vaste activa	31.766.475	39.882.831	43.808.044	46.733.017	48.155.893
kredieten doorschuiven naar volgend jaar		-5.000.000	-5.000.000	-5.000.000	-5.000.000
Financiële vaste activa	942.893	1.129.364	1.062.912	972.460	882.008
<i>Totaal vaste activa</i>	<i>32.709.368</i>	<i>36.012.195</i>	<i>39.870.956</i>	<i>42.705.477</i>	<i>44.037.901</i>
Vlottende activa					
Onderhanden werk	2.861.196	2.861.196	2.861.196	2.861.196	2.861.196
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1	4.724.697	4.724.697	4.724.697	4.724.697	4.724.697
Liquide middelen	179.545	0	0	0	0
Overlopende activa	133.137	133.137	133.137	133.137	133.137
<i>Totaal vlottende activa</i>	<i>7.898.575</i>	<i>7.719.030</i>	<i>7.719.030</i>	<i>7.719.030</i>	<i>7.719.030</i>
TOTAAL GENERAAL ACTIVA	40.607.944	43.731.226	47.589.987	50.424.508	51.756.932
PASSIVA	1-1-2020	1-1-2021	1-1-2022	1-1-2023	1-1-2024
Vaste passiva					
Eigen vermogen (reserves)	9.764.008	8.285.950	7.939.438	7.776.794	7.582.485
onttrekking reserves doorschuiven naar volgend jaar		1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Voorzieningen	17.665.260	18.882.014	19.403.156	19.985.277	20.438.839
Vaste schulden > 1 jaar	8.017.368	7.752.233	7.508.694	7.261.814	7.011.545
<i>Totaal vaste passiva</i>	<i>35.446.636</i>	<i>35.920.197</i>	<i>35.851.288</i>	<i>36.023.885</i>	<i>36.032.869</i>
Vlottende passiva					
Netto vlottende schulden < 1 jaar	2.556.418	2.556.418	2.556.418	2.556.418	2.556.418
Overlopende passiva	2.604.886	2.604.886	2.604.886	2.604.886	2.604.886
<i>Totaal vlottende passiva</i>	<i>5.161.309</i>	<i>5.161.305</i>	<i>5.161.305</i>	<i>5.161.305</i>	<i>5.161.305</i>
TOTAAL GENERAAL PASSIVA	40.607.944	41.081.501	41.012.592	41.185.189	41.194.173
raming financieringsbehoefte	0	2.649.725	6.577.395	9.239.319	10.562.759

4. Berekening EMU-saldo

De begroting van de Gemeente Waalre is opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten.

Het EMU saldo gaat niet uit van baten en lasten, maar gaat uit van ontvangsten en uitgaven van de gemeente, berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie. Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel.

Zoals eerder aangegeven werkt de EMU-systematiek op een andere manier dan het (gemodificeerde) baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. Investeringen tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, er wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Voor het EMU-saldo tellen de investeringen in een jaar echter wel mee. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben. Het EMU-saldo van de gemeente Waalre voor 2021 komt uit op € -5.777.000, wat betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 5.777.000 groter zijn dan de inkomsten.

Het jaarlijkse aandeel in het EMU-saldo van de decentrale overheden gesteld op -0,4% van het BBP. Het aandeel van de gemeenten is gesteld op -0.27% van het BBP. Het aandeel in het EMU-tekort betreft een inspanningsverplichting, er staat momenteel geen sanctie op een eventuele overschrijding van het toegestane EMU-tekort.

Omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024
	x € 1000,- Volgens realisatie tot en met sept. 2020, aangevuld met raming resterende periode	x € 1000,- Volgens begroting 2021	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2022	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2023	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2024
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-1.285	-326	-140	-207	52
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	-/ 9.846	5.444	4.575	3.213	304
3. Mutatie voorzieningen	+ 244	521	582	454	454
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-/ 1.727	528	528	528	528
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	-/				
Berekend EMU-saldo	-12.614	-5.777	-4.661	-3.494	-326

5. Investeringsplannen 2021 – 2024 (investerings vanaf € 10.000)

Jaar	Programma	Omschrijving	Investing	V*	Dekking	Afschrijving		
						Termijn	1e jaar	volgende jaren
2021	8	Fietspadstrooier en sneeuwplough	16.000	V	exploitatie	10 jr	800	1.600
	2	wegenbeheersplan 2021	1.360.000		exploitatie	30 jr	22.667	45.333
	2	Openbare ruimte Hazzo uit WBP 2021	140.000		exploitatie	30 jr	2.333	4.667
	0	projecten informatievoorziening	150.000	V	exploitatie	4 jr	18.750	37.500
	5	groenbeleidsplan **	600.000		exploitatie	15 jr	-	40.000
	8	speelruimtebeleid	13.000		exploitatie	10 jr	650	1.300
	8	Duurzaam door Waalre	2.000.000		exploitatie	25 jr	40.000	80.000
	8	Vervangen sneeuwschaaf	10.000	V	exploitatie	10 jr	500	1.000
	8	GRP 2021 ***	1.730.000	V	exploitatie	50 jr	-	34.600
8	Openbare ruimte Hazzo uit GRP 2021 ***	25.000	V	exploitatie	50 jr	-	500	
2022	0	vervanging kernapplicaties software	350.000	V	exploitatie	5 jr	35.000	70.000
	0	vervanging laptops en tablets	54.000	V	exploitatie	4 jr	6.750	13.500
	0	vervanging Wifi	22.500	V	exploitatie	4 jr	2.813	5.625
	0	vervanging werkplekken MFG	73.000	V	exploitatie	5 jr	7.300	14.600
	2	wegenbeheersplan 2022	1.500.000		exploitatie	30 jr	25.000	50.000
	8	vervanging epoke zoutstrooier	10.000	V	exploitatie	10 jr	500	1.000
	8	speelruimtebeleid	33.500		exploitatie	10 jr	1.675	3.350
	8	GRP 2022 ***	2.532.000	V	exploitatie	50 jr	-	50.640
2023	8	GRP 2023 ***	1.598.000	V	exploitatie	50 jr	-	31.960
	0	vervanging overige applicaties software	115.000	V	exploitatie	5 jr	11.500	23.000
	2	wegenbeheersplan 2023	1.500.000		exploitatie	30 jr	25.000	50.000
2024	0	vervanging overige applicaties software	115.000	V	exploitatie	5 jr	11.500	23.000
	8	GRP 2024 ***	189.390	V	exploitatie	50 jr	-	3.788

*Vervangingsinvestering = V

** uitgaven krediet groenbeleidsplan vinden plaats in 2021/2022. Daarom geen afschrijvingen in 2021.

*** kredieten vGRP vinden plaats in jaar T en T+1. Daarom 1e jaar geen afschrijvingen.

C. De Bijlagen

Overzicht reserves en voorzieningen met toelichting

Omschrijving reserves	Stand per 31-12-2020	Rente	Toevoegingen 2021		Onttrekkingen 2021		Stand per 31-12-2021
			T.l.v. 2.0 rente	exploitatie	T.g.v. exploitatie	T.g.v. expl. Afschrijving	
Algemene reserves							
Bufferreserve	2.164.908	0%	0	0	93.000	0	2.071.908
Vrij besteedbaar	581.172	0%	0	0	50.000	0	531.172
Grondexploitatie	166.336	0%	0	0	0	0	166.336
Sociaal domein	401.996	0%	0	0	0	0	401.996
Algemene reserves	3.314.412		0	0	143.000	0	3.171.412
Bestemmingsreserves							
Openbare ruimte en bruggen	283.766	0%	0	180.000	81.600	0	382.166
Wettelijke bepalingen	210.817	0%	0	0	65.000	0	145.817
Regionaal fonds	243.397	0%	0	0	12.500	0	230.897
Lokaal fonds	389.220	0%	0	0	60.000	0	329.220
Sociale woningbouw	56.000	0%	0	0	0	0	56.000
Landschappelijke kwaliteiten	102.000	0%	0	0	0	0	102.000
Huisvesting gemeentewerf	227.520	0%	0	0	0	12.640	214.880
Renovatie sporthallen	757.207	0%	0	0	0	68.837	688.370
Renovatie brandweerkazerne	654.318	0%	0	0	0	24.234	630.084
Buitensportaccommodatie Waalre	1.085.440	0%	0	0	0	50.220	1.035.220
Buitenonderhoud schoolgebouwen	362.280	0%	0	56.019	0	0	418.299
Aandelen bouwfonds	167.604	0%	0	0	54.000	0	113.604
Reserve bereikbaarheidsagenda	431.969	0%	0	0	10.500	0	421.469
Overige bestemmingsreserves	4.971.538		0	236.019	283.600	155.931	4.768.026
Totaal reserves	8.285.950		0	236.019	426.600	155.931	7.939.438

Omschrijving voorzieningen	Stand per 31-12-2020	voorziening obv CW	Toevoegingen 2021		Aanwending 2021		Stand per 31-12-2021
			T.l.v. rente	exploitatie	uitgaven	n.v.t.	
Voorzieningen verplichtingen en verliezen							
Voorziening personele verplichtingen (cw)	3.793.402	0,139%	5.273	80.000	148.483	0	3.730.192
Verliesvoorziening bouwgrondexploitatie	972.584	0%	0	0	0	0	972.584
subtotaal	4.765.986		5.273	80.000	148.483	0	4.702.776
Voorzieningen gelijkmatige verdeling kosten							
Voorziening onderhoud gem. gebouwen (cw)	285.290	0%	0	215.498	214.122	0	286.666
subtotaal	285.290			215.498	214.122	0	286.666
Voorzieningen middelen derden							
Voorziening vervanging riolering (cw)	13.830.738	0%	0	582.976	0	0	14.413.714
Voorziening afvalstoffenheffing (cw)	0	0%	0	0	0	0	0
subtotaal	13.830.738		0	582.976	0	0	14.413.714
Totaal voorzieningen	18.882.014		5.273	878.474	362.605	0	19.403.156
Totaal reserves en voorzieningen	27.167.964		5.273	1.114.493	789.205	155.931	27.342.594

Toelichting mutaties reserves en voorzieningen 2021-2024

Reserves:**Algemene bufferreserve**

De reserve dient als buffer voor financiële tegenvallers. Er bestaan geen provinciale of landelijke normen voor de minimale hoogte van de algemene reserve.

Stand 1 januari 2020		2.760.836
onttrekkingen 2020		
Burgerparticipatie	-40.000	
Transitievisie warmte	-137.000	
Vorbereidingskrediet Huisartsen onder één dak	-81.550	
Uitvoering regionale energiestrategie	-50.000	
Ontwikkelingsvisie bedrijventerrein de Voldijn	-20.000	
Pilot domotica met KTWaalre	-25.000	
Buurtbemiddeling	-5.000	
Ontwikkeling duurzaamheid	-250.000	
Crisisdienst verwarde personen	-22.000	
Sociale kaart	-10.000	
		-640.550
toevoegingen 2020		
NNB fase 1	44.622	44.622
Stand 31 december 2020		2.164.908
onttrekkingen 2021		
Crisisdienst verwarde personen	-22.000	
SIEM	-15.000	
Wijk GGD-er	-56.000	
		-93.000
Stand 31 december 2021		2.071.908
onttrekkingen 2022- 2024		
geen		0
Stand 31 december 2024		2.071.908

Algemene reserve vrij besteedbaar

Deze reserve dient voor de dekking van diverse voorkomende uitgaven, waarvoor geen specifieke afzonderlijke reserves zijn gevormd. Een aanwending vindt onder meer plaats voor exploitatie-uitgaven met een eenmalig karakter.

Stand 1 januari 2020		926.191
onttrekkingen 2020		
Omgevingswet	-241.950	
Woonnotitie	-9.693	
Onderzoek oost-west verbinding	-15.000	
Duurzaam warmteplan	-58.766	
Onderzoek varianten afvalinzameling	-9.610	
Draagvlakpeiling informatie afval	-10.000	
		-345.019
Stand 31 december 2020		581.172
onttrekkingen 2021		
duurzaam warmteplan		-50.000
Stand 31 december 2021		531.172
onttrekkingen 2022		
- geen		0
Stand 31 december 2022		531.172
onttrekkingen 2023		
- geen		0
Stand 31 december 2023		
onttrekkingen 2024		
- geen		0
Stand 31 december 2024		531.172

Algemene reserve grondexploitatie

De algemene reserve voor grondexploitatie heeft als functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers in relatie tot de grondexploitatiegebieden.

Stand 1 januari 2020		166.336
onttrekkingen 2020		
- geen	0	
Stand 31 december 2020		166.336
onttrekkingen 2021 - 2023		
- geen	0	
		0
Stand 31 december 2021		166.336
onttrekkingen 2022 - 2024		
geen		0
Stand per 31 december 2024		166.336

Algemene reserve sociaal domein

Het afdekken van kosten voortvloeiende uit redelijkerwijs niet in te schatten risico's op het brede terrein van het sociaal domein

Stand 1 januari 2020		540.819
onttrekking 2020 krediet preventieve zorg		-138.823
Stand 31 december 2020		401.996
onttrekkingen 2021 - 2024		
-geen		0
Stand 31 december 2024		401.996

Reserve openbare ruimte en bruggen

Om de kosten van het beheer openbare ruimte en bruggen te dekken

Stand 1 januari 2020		213.766
stortingen 2020		
openbare ruimte	150.000	
bruggen	30.000	
		180.000
onttrekkingen 2020		
5e Turap 2019 verschuivingen formatie en aanpassingen	-80.000	
1e Turap 2020 areaalonderzoek bruggen	-30.000	
		-110.000
Stand 31 december 2020		283.766
stortingen 2021		
openbare ruimte	150.000	
bruggen	30.000	
		180.000
onttrekkingen 2021		
5e Turap 2019 verschuivingen formatie en aanpassingen	-81.600	
		-81.600
Stand 31 december 2021		382.166
stortingen 2022		
openbare ruimte	100.000	
bruggen	30.000	
		130.000
onttrekkingen 2022		
5e Turap 2019 verschuivingen formatie en aanpassingen	-83.232	
		-83.232
Stand 31 december 2022		428.934
stortingen 2023		
openbare ruimte	50.000	
bruggen	30.000	
		80.000
onttrekkingen 2023		
5e Turap 2019 verschuivingen formatie en aanpassingen	-84.897	
		-84.897
Stand 31 december 2023		424.037
stortingen 2024		
openbare ruimte	0	
bruggen	30.000	
		30.000
onttrekkingen 2024		
5e Turap 2019 verschuivingen formatie en aanpassingen	-86.595	
		-86.595
Stand 31 december 2024		367.442

Reserve wettelijke bepalingen

Om de kosten als gevolg van rijksbeleid te financieren.

Stand 1 januari 2020	285.817
onttrekkingen 2020	
t.g.v. vrije reserve	-75.000
Stand 31 december 2020	210.817
onttrekkingen 2021	
t.g.v. vrije reserve	-65.000
Stand 31 december 2021	145.817
onttrekkingen 2022	
t.g.v. vrije reserve	-55.000
Stand 31 december 2022	90.817
onttrekkingen 2023	
t.g.v. vrije reserve	-45.000
Stand 31 december 2023	45.817
onttrekkingen 2024	
t.g.v. vrije reserve	-30.000
Stand 31 december 2024	15.817

Reserve regionaal fonds

Kwalitatieve investeringen: regiofonds

Stand 1 januari 2020		303.831
stortingen 2020 bijdrage de Keizer	50.000	
onttrekking 2020		50.000
overbrengen krediet tbv exploitatie Dommeldal/de Hogt	-29.823	
overbrengen krediet ontwikkelfonds werklocaties	-80.611	
		-110.434
Stand 31 december 2020		243.397
onttrekkingen 2021		
- van Gogh nationaal park		-12.500
Stand 31 december 2021		230.897
onttrekkingen 2022-2024		
- geen		
Stand 31 december 2024		230.897

Reserve lokaal fonds

Kwalitatieve investeringen: Lokaal fonds

Stand 1 januari 2020		335.220
storting 2020 - bijdrage de Keizer		54.000
onttrekking 2020 - geen		0
Stand 31 december 2020		389.220
stortingen 2021		
- geen		0
onttrekkingen 2021		
- Bijdrage openbare ruimte Hazzo raad 9 juni 2020		-60.000
Stand 31 december 2021		329.220
stortingen/onttrekkingen 2022-2024		
- geen		0
Stand 31 december 2024		329.220

Reserve sociale woningbouw

fonds sociale woningbouw

Stand 1 januari 2020		56.000
stortingen/onttrekkingen 2020 - 2024		
-geen		0
Stand 31 december 2024		56.000

Reserve landschappelijke kwaliteiten

Stand 1 januari 2020		368.253
stortingen 2020		
inrichting NNB fase 2	3.747	3.747
onttrekkingen 2020		
kavelruil Dommeldal de Hogt	-20.000	
fietspad brede lus Mosbroekseweg/Heuvelstraat	-80.000	
fietspad Beemdstraat	-150.000	
fietspad burg. Mollaan/D v Hornelaan voorbereiding	-20.000	
		-270.000
Stand 31 december 2020		102.000
stortingen/onttrekkingen 2021-2024		
geen		0
Stand 31 december 2024		102.000

Reserve huisvesting gemeentewerf

Deze reserve dient ter dekking van de afschrijvingslasten van de in 1997 gerealiseerde gemeentewerf. Oorspronkelijk niveau van de reserve is gebaseerd op het totaal van de afschrijvingslasten van de investering over de afschrijvingsperiode van 40 jaren (t/m 2038).

Stand 1 januari 2020		240.160
onttrekkingen 2020		
- Afschrijving gemeentewerf		-12.640
Stand 31 december 2020		227.520
onttrekkingen 2021		
- Afschrijving gemeentewerf		-12.640
Stand 31 december 2021		214.880
onttrekkingen 2022		
- Afschrijving gemeentewerf		-12.640
Stand 31 december 2022		202.240
onttrekkingen 2023		
- Afschrijving gemeentewerf		-12.640
Stand 31 december 2023		189.600
onttrekkingen 2024		
Afschrijving gemeentewerf		-12.640
Stand 31 december 2024		176.960

Reserve renovatie sporthallen

Doel van de reserve is om de kosten voor de renovatie van de sporthallen te financieren.

Stand 1 januari 2020		826.044
onttrekkingen 2020		
- Afschrijvingsbedrag		-68.837
Stand 31 december 2020		757.207
onttrekkingen 2021		
- Afschrijvingsbedrag		-68.837
Stand 31 december 2021		688.370
onttrekkingen 2022		
- Afschrijvingsbedrag		-68.837
Stand 31 december 2022		619.533
onttrekkingen 2023		
- Afschrijvingsbedrag		-68.837
Stand 31 december 2023		550.696
onttrekkingen 2024		
- Afschrijvingsbedrag		-68.837
Stand 31 december 2024		481.859

Reserve renovatie brandweerkazerne

Doel is het financieren van de kapitaallasten voor de renovatie van de brandweerkazerne.

Stand 1 januari 2020		678.552
onttrekkingen 2020		
- Afschrijvingsbedrag		-24.234
Stand 31 december 2020		654.318
onttrekkingen 2021		
- Afschrijvingsbedrag		-24.234
Stand 31 december 2021		630.084
onttrekkingen 2022		
- Afschrijvingsbedrag		-24.234
Stand 31 december 2022		605.850
onttrekkingen 2023		
- Afschrijvingsbedrag		-24.234
Stand 31 december 2023		581.616
onttrekkingen 2024		
- Afschrijvingsbedrag		-24.234
Stand 31 december 2024		557.382

Reserve buitensportaccommodatie sportpark Waalre

Doel van de reserve is om de kosten van de buitensportaccommodatie te financieren.

Stand 1 januari 2020	1.135.660
onttrekkingen 2020	
- Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2020	1.085.440
onttrekkingen 2021	
- Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2021	1.035.220
onttrekkingen 2022	
- Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2022	985.000
onttrekkingen 2023	
- Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2023	934.780
onttrekkingen 2024	
- Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2024	884.560

Reserve buitenonderhoud schoolgebouwen

Reserve dient ter dekking kosten buitenonderhoud. Betreft overheveling van voorziening naar reserve omdat het onderhoudsplan niet is geactualiseerd i.v.m. huurconstructie nieuwbouw Brede School Ekenrooi en doordecentralisatie onderhoud overige scholen.

Stand 1 januari 2020	309.931
storting 2020	52.349
onttrekkingen 2020 - geen	0
Stand 31 december 2020	362.280
storting 2021	56.019
Stand 31 december 2021	418.299
storting 2022	56.019
Stand 31 december 2022	474.318
storting 2023	56.019
Stand 31 december 2023	530.337
storting 2024	56.019
Stand 31 december 2024	586.356

Reserve aandelen bouwfonds

De vordering op de BNG van jaarlijks € 117.521 tot en met 2020 is in 2013 geheel ten gunste van de exploitatie geboekt. Bij de jaarstukken 2013 heeft Waalre dit totaalbedrag 822.646 in de reserve Bouwfonds gestort. De jaarlijkse onttrekking neemt af.

Stand 1 januari 2020	231.604
onttrekkingen 2020	
- beschikking t.g.v. de exploitatie	-64.000
Stand 31 december 2020	167.604
onttrekkingen 2021	
- beschikking t.g.v. de exploitatie	-54.000
Stand 31 december 2021	113.604
onttrekkingen 2022	
- beschikking t.g.v. de exploitatie	-44.000
Stand 31 december 2022	69.604
onttrekkingen 2023	
- beschikking t.g.v. de exploitatie	-34.000
Stand 31 december 2023	35.604
onttrekkingen 2024	
- beschikking t.g.v. de exploitatie	-24.000
Stand 31 december 2024	11.604

Reserve Bereikbaarheidsagenda

De reserve is gevormd t.b.v. de samenwerkingsovereenkomst Bereikbaarheidsagenda Zuidoost Brabant 2017-2030.

Stand 1 januari 2020	442.469
onttrekkingen 2020	
- Dekking programmteam bereikbaarheidsagenda	-10.500
Stand 31 december 2020	431.969
onttrekkingen 2021	
- Dekking programmteam bereikbaarheidsagenda	-10.500
Stand 31 december 2021	421.469
onttrekkingen 2022	
- Dekking programmteam bereikbaarheidsagenda	-10.500
Stand 31 december 2022	410.969
onttrekkingen 2023	
- Dekking programmteam bereikbaarheidsagenda	-10.500
Stand 31 december 2023	400.469
onttrekkingen 2024	
- Dekking programmteam bereikbaarheidsagenda	-10.500
Stand 31 december 2024	389.969

Voorziening personele verplichtingen

De voorziening is gevormd t.b.v. het verrichten van de jaarlijkse uitkeringen aan voormalig personeel i.v.m. wachtgeldverplichtingen en uitkeringen/pensioenen aan gewezen wethouders. Het niveau van de voorziening is gerelateerd aan thans voorkomende aanspraken en is bij de jaarrekening 2015 berekend volgens de contante waarde. De bespaarde rente wordt aan de voorziening toegevoegd.

Stand 1 januari 2020	3.573.477
Rentetoevoeging 2020	10.363
toevoegingen 2020	520.905
onttrekkingen 2020	-311.343
Stand 31 december 2020	3.793.401
Rentetoevoeging 2021	5.273
toevoegingen 2021	80.000
onttrekkingen 2021	-148.483
Stand 31 december 2021	3.730.191
Rentetoevoeging 2022	5.185
toevoegingen 2022	80.000
onttrekkingen 2022	-158.456
Stand 31 december 2022	3.656.921
Rentetoevoeging 2023	5.083
toevoegingen 2023	80.000
onttrekkingen 2023	-165.344
Stand 31 december 2023	3.576.660
Rentetoevoeging 2024	4.972
toevoegingen 2024	80.000
onttrekkingen 2024	-153.652
Stand 31 december 2024	3.507.979

Voorziening verliezen Bouwgrondexploitatie (BGE)

Voorziening dekt geraamd verlies van complex "Centrumplan Waalre" en 't Hazzo Trolliuslaan

Stand 1 januari 2020	972.584
Toevoegingen/onttrekkingen 2020	0
Stand 31 december 2020	972.584
Toevoegingen/onttrekkingen 2021-2024	
- geen	0
Stand 31 december 2024	972.584

Voorziening onderhoud gemeentegebouwen

Voorziening is gevormd t.b.v. het planmatig onderhoud aan de gemeentegebouwen (muv gemeentehuis). O.b.v. het onderhoudsplan worden te verwachten jaarlijkse uitgaven voor groot onderhoud voor de komende 10 jaren begroot. De jaarlijkse storting in de voorziening is berekend op een gemiddeld jaarlijks benodigd bedrag. Het beheersplan voor onderhoud omvat zowel buiten- als binnenonderhoud. Niveau van de voorziening is berekend o.b.v. contante waarde, daarom wordt bespaarde rente aan voorziening toegevoegd.

Stand 1 januari 2020	892.353
uitgaven groot onderhoud 2020	-415.104
vrijval sloop Hazzo	-371.613
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	179.654
Stand 31 december 2020	285.290
uitgaven groot onderhoud 2021	-214.122
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	215.498
Stand 31 december 2021	286.666
uitgaven groot onderhoud 2022	-131.351
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	215.498
Stand 31 december 2022	370.813
uitgaven groot onderhoud 2023	-212.435
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	215.498
Stand 31 december 2023	373.876
uitgaven groot onderhoud 2024	-156.325
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	215.498
Stand 31 december 2024	433.049

Voorziening vervanging riolering

De voorziening dient om jaarlijkse fluctuaties op het tarief rioolrechten tegen te gaan. Het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) omvat een 5-jaarlijkse periode en is gebaseerd op een gesloten financiering. Het verschil tussen de baten en lasten van de rioleringsactiviteiten komt tot uitdrukking in deze voorziening. Door deze systematiek kunnen de rioolrechten gedurende de planperiode van het vGRP constant gehouden worden. Deze voorziening is m.i.v. 2014 gevuld ivm verandering (reclassificatie vanuit reserve) in de BBV voorschriften.

Stand 1 januari 2020	13.199.430
uitgaven	0
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	631.308
Stand 31 december 2020	13.830.738
uitgaven	0
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	582.976
Stand 31 december 2021	14.413.714
uitgaven	0
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	571.245
Stand 31 december 2022	14.984.959
uitgaven	0
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	530.760
Stand 31 december 2023	15.515.719
uitgaven	0
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	506.939
Stand 31 december 2024	16.022.658

Egalisatievoorziening afvalstoffenheffing

Deze voorziening dient ter egalisatie van financiële ontwikkelingen m.b.t. de afvalstoffentaak. De afvalstoffenheffing is gebaseerd op kostendekkende tarieven. Evt. voor- en nadelige gevolgen zullen o.b.v. realisatie worden verrekend via het tarief afvalstoffenheffing.

Stand 1 januari 2020	0
onttrekking voorziening	0
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	-
Stand 31 december 2020	0
onttrekking voorziening	0
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	-
Stand 31 december 2021	0
onttrekking voorziening	0
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	-
Stand 31 december 2022	0
onttrekking voorziening	0
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	-
Stand 31 december 2023	0
onttrekking voorziening	0
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	-
Stand 31 december 2024	0

Kerngegevens

A. Sociale structuur	Realisatie eind 2018	Realisatie eind 2019	Raming eind 2020	Raming eind 2021
Aantal inwoners:	17.247	17.442	17.667	17.892
van 0-19 jaar	3.936	3.570	3.616	3.662
van 20-64 jaar	9.167	9.694	9.819	9.944
van 65 jaar en ouder	4.144	4.178	4.232	4.286
Aantal bijstandsgerechtigden Participatiewet	218	181	198	210
Aantal eenpersoonshuishoudens	2.138	2.209	2.268	2.318
Aantal meerpersoonshuishoudens	5.258	5.319	5.370	5.470
B. Fysieke structuur				
Aantal woonfuncties	7.606	7.764	7.914	8.064
Oppervlakte gemeente in ha	2.241	2.241	2.241	2.241
Oppervlakte binnenwater in ha	27	25	25	25
Oppervlakte bossen en natuurterreinen in ha	385	385	385	385
Oppervlakte openbaar plantsoen in ha	41	45	45	46
Oppervlakte bermen in ha	32	38	38	39
Lengte van verharde wegen in km	136	135	135	135
Lengte van fiets-, ruiter-, en wandelpaden in km	122	130	130	130
C. Financiële structuur				
(bedragen x € 1 mln)				
Niveau reserves en voorzieningen	28,97	28,73	27,17	27,34
Opbrengst onroerende zaakbelastingen	3,38	3,51	3,81	3,92
Opbrengst rioolheffing	1,54	1,58	1,59	1,61
Opbrengst afvalstoffenheffing	1,26	1,40	1,43	1,54
Algemene uitkering gemeentefonds				
Reguliere uitkering	18,10	19,26	20,56	21

Bron: CBS, BZK en eigen administratie